

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (MEDENİ HUKUK) ANABİLİM DALI

TÜRK MİRAS HUKUKUNDA DENKLEŞTİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ
NECATİ ŞÜKRÜ BAYRAMOĞLU
(11911921)

ANKARA-2013

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (MEDENİ HUKUK) ANABİLİM DALI

TÜRK MİRAS HUKUKUNDA DENKLEŞTİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. HASAN AYRANCI

ANKARA-2013

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (MEDENİ HUKUK) ANABİLİM DALI

TÜRK MİRAS HUKUKUNDA DENKLEŞTİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı:

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi .....

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../200...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

.....

İmzası

.....

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR	i
ÖZET	iii
ZUSAMMENFASSUNG	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASTA DENKLEŞTİRME KAVRAMI, AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE BENZER KURUMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

§ 1. MİRASTA DENKLEŞTİRME KAVRAMI VE AMACI	4
I. GENEL OLARAK	4
II. KANUNDAKİ DÜZENLENİŞ ŞEKLİ VE TERMİNOLOJİ	6
A. Kanundaki Düzenleniş Şekli	6
B. Terminoloji	7
III. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN AMACI	9
§ 2. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE TABİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM	11
I. DENKLEŞTİRME İŞLEMİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	11
A. Yükleme (Mükellefiyet) Teorisi	11
B. Ayni Teori	13
C. Kişisel Borç Teorisi	14
D. Karma Teori	16
II. DENKLEŞTİRME İŞLEMİNİN TABİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM	17
A. Genel Olarak	17
B. Denkleştirmeye İlgili Kuralların Borçlar hukuku ve Miras hukuku ile İlişkisi.....	18

§ 3. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN BENZER KURUMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI	23
I. TENKİS İLE KARŞILAŞTIRILMASI	23
A. Tenkis ve Denkleştirme İşlevi Bakımından	23
B. Denkleştirme ve Tenkisi Düzenleyen Kuralların Medeni Kanun'daki Düzenleme Yeri ve Niteliği Bakımından	24
C. Denkleştirme ve Tenkisi Talep Edebilecek Kişiler Bakımından	25
D. Denkleştirme ve Tenkis Yükümlüleri Bakımından	25
E. Denkleştirme ve Tenkisin Konusu Bakımından	26
F. Denkleştirme ve Tenkis İçin İleri Sürülen Talepler Bakımından	27
II. PAYLAŞTIRMA KURALI İLE KARŞILAŞTIRILMASI	29
III. TÜKETİM ÖDÜNCÜ (KARZ) SÖZLEŞMESİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN KOŞULLARI TARAFLARI VE KONUSU

§ 4. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN KOŞULLARI	32
I. SAĞLARARASI BİR KAZANDIRMA OLMASI	32
II. KAZANDIRMANIN KARŞILIKSIZ OLMASI	35
III. KAZANDIRICI İŞLEMİN MİRASBIRAKANIN MALVARLIĞINDAN YAPILMASI	41
IV. KAZANDIRMANIN YASAL MİRASÇILARA YAPILMIŞ OLMASI.....	51
V. KAZANDIRMANIN MİRAS PAYINA MAHSUBEN YAPILMIŞ OLMASI.....	55

§ 5. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN TARAFLARI	57
I. DENKLEŞTİRME BORÇLUSU	57
A. Genel Olarak	57
B. Çeşitli Kanuni Mirasçıların Durumları	58
1. Altsoy	58
2. Altsoy Dışındaki Kanuni Mirasçılar	61
3. Doğrudan Kendisine Kazandırma Yapılmadığı Halde Denkleştirme ile Yükümlü Olanlar.....	67
II. DENKLEŞTİRME ALACAKLISI	69
§ 6. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN KONUSU	71
I. ALTSOY BAKIMINDAN DENKLEŞTİRMENİN KONUSU	71
A. Yasa Gereği Denkleştirmeye Tabi Karşılıksız Kazandırmalar	71
1. Çeyiz	71
2. Kuruluş Sermayesi	74
3. Malvarlığı Devri	76
4. Borçtan Kurtarma	79
5. Diğer Benzeri Kazandırmalar	81
B. Mirasbırakan Tarafından Denkleştirmeye Tabi Tutulan Karşılıksız Kazandırmalar.....	91
II. ALTSOY DIŞINDAKİ YASAL MİRASÇILAR BAKIMINDAN DENKLEŞTİRMENİN KONUSU	92
III. DENKLEŞTİRMEYE TABİ OLMAYAN KARŞILIKSIZ KAZANDIRMALAR.....	92
A. Mirasbırakanın Altsoyunu Denkleştirmeden Muaf Tutması	92
B. Kanun Gereğince Altsoyun Denkleştirmeden Muaf Tutulması	93
1. Olağan Hediyeler	93
2. Altsoy Evlenirken Geleneğe Uygun Ölçüde Yapılan Giderler	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**MİRASBIRAKANIN DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ
BELİRLEYEN BEYANLARININ NİTELİĞİ VE İLERİ SÜRÜLMESİ
DENKLEŞTİRMENİN TALEP
EDİLMESİ, GERÇEKLEŞMESİ VE DENKLEŞTİRME DEN DOĞAN
SORUMLULUK**

§ 7. MİRASBIRAKANIN DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ BELİRLEYEN BEYANLARININ NİTELİĞİ VE YAPILMASI	103
I. DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ BELİRLEYEN BEYANLARIN HUKUKİ NİTELİĞİ	103
II. DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ BELİRLEYEN BEYANLARIN ŞEKLİ.....	108
§ 8. DENKLEŞTİRMENİN TALEP EDİLMESİ, GERÇEKLEŞMESİ VE DENKLEŞTİRME DEN DOĞAN SORUMLULUK	115
I. DENKLEŞTİRME DAVASI	115
A. Genel Olarak	115
B. Denkleştirme Davasında İspat	121
C. Görevli ve Yetkili Mahkeme	125
1. Görevli Mahkeme	125
2. Yetkili Mahkeme	126
II. DENKLEŞTİRMENİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ VE DENKLEŞTİRME DEN DOĞAN SORUMLULUK	126
A. Geri Verme veya Mahsup	126
B. Miras Payını Aşan Kazandırmalar	131
C. Denkleştirmeye Tabi Kazandırmanın Değerinin Belirlenmesi	136
D. Denkleştirmeye Tabi Kazandırmada Gerçekleşen Yarar ve Zarar ile Gelir ve Giderlerden Doğan Sorumluluk	138

SONUÇ

145

KAYNAKÇA

152

KISALTMALAR

AD	: Adalet Dergisi
Abt.	: Abteilung (bölüm)
Art.	: Artikel (madde)
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Aufl.	: Auflage (Bası)
B.	: Bası
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
b.	: bent
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
CC	: Code Civil (Fransız Medeni Kanunu)
Çev	: Çeviren
dn.	: dipnot
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İKİD	: İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
JdT	: Journal des Tribunaux. Première partie, Droit Fédéral
K.	: Karar
karş.	: karşılaştırınız
MK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

MHAD	: Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
m.	: madde
N.	: Not
örn	: örneğin
RKD	: Resmi Kararlar Dergisi
S.	: Sayı
s.	: sayfa
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKM	: 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
Y.	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay
vd.	: ve diğerleri
vs.	: ve saire
ZGB	: Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

ÖZET

Mirasta denkleştirme, mirasbırakanın sağlığında müstakbel ve muhtemel yasal mirasçılarının onların miras paylarına mahsuben yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların aynen veya değerlerinin miras paylarına mahsup edilmek suretiyle terekeye geri dönmesini sağlayan bir işlemdir. Mirasta denkleştirme kurumunun amacı, mirasbırakandan sağlar arası karşılıksız kazandırma almış olan mirasçının böyle bir kazandırma almamış olan mirasçılara göre daha iyi bir konumda olmasını önlemek ve miras paylaşılmasında yasal mirasçılar arasında eşitliği hakkaniyeti tesis etmektir.

Denkleştirmeye tabi bir kazandırmadan söz edebilmek için, bu kazandırmanın mirasbırakan tarafından sağlığında, yasal mirasçısına miras payına mahsuben yapılmış olması gerekir. Bir kazandırmanın miras payına mahsuben yapılıp yapılmadığı mirasbırakanın iradesine göre tayin edilir. Mirasbırakanın bu hususta herhangi bir beyanı yoksa Kanunun ilgili hükümleri devreye girecektir. Bu hükümlere göre; altsoya MK m. 669/II'de sayılmış olan çeyiz, kuruluş sermayesi, malvarlığını devretme, borçtan kurtarma ve benzeri kazandırmalar kural olarak miras payına mahsuben yapılmıştır. Altsoy dışındaki mirasçılara yapılan karşılıksız kazandırmalar ise kural olarak miras payına mahsuben yapılmamıştır.

Kanun koyucu, mirasbırakanın yapmış olduğu bazı karşılıksız kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutmuştur. Bunlar; MK m. 674/I'de düzenlenen alışılmış ölçülerdeki eğitim-öğrenim masrafları ve MK m. 675/I'de düzenlenmiş olan olağan hediyeler ile evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderlerdir.

Denkleştirme ilişkisinin tarafları yasal mirasçılardır. Mirasbırakandan denkleştirmeye tabi kazandırma almış olan yasal mirasçı, diğer yasal mirasçılara karşı bu kazandırmayı denkleştirmeye yükümlüdür. Denkleştirme yükümlülüğü mirasçılık sıfatına bağlı olduğundan; red, çıkarılma, yoksunluk, feragat gibi sebeplerle mirasçılık sıfatını kaybedenler denkleştirme ile yükümlü olmazlar. Bu durumda mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait denkleştirme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer.

Denkleştirme yükümlülüğünün ifasında denkleştirme borçlusu seçimlik hakka sahiptir. Mirasçı söz konusu kazandırmayı isterse terekeye aynen geri verir; isterse kazandırmayı muhafaza eder ve değerini miras payına mahsup ettirir. Denkleştirme, kazandırma konusu malın denkleştirme anındaki değerine göre yapılacaktır. Kazandırma konusu malda meydana gelen yarar ve zararlar ile bu mala ilişkin gelir ve giderlerin hesaplanması sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre yapılacaktır.

ZUSAMMENFASSUNG

Erbenvergleich ist ein Gesetzweg, dass der Erbverlasser am Leben das, was er verdient hat, den höchstwahrscheinlichen Erber oder Erberin und die wahrscheinlichen Gesetzlich anerkannten Erbe oder Erbin das Erntenteil gleich oder nach Wert vererbt wird. Das Institut der Ausgleichung bezweckt zu verhindern, dass Erben, die vom Erblasser eine lebzeitige unentgeltliche Zuwendungen empfangen haben, einen Vorteil im Vergleich zu anderen Erben erlangen, welche nicht eine solche Zuwendung empfangen haben. Das Institut versucht damit eine Gleichheit und Billigkeit zwischen den gesetzlichen Erben bei der Erbteilung zu erreichen.

Um von einer auszugleichenden Zuwendung sprechen zu können, muss sie vom Erblasser zu seinen Lebzeiten auf Anrechnung an den Erbanteil des gesetzlichen Erben erfolgt worden sein. Ob ein Gewinn nach Erbengerecht geteilt wird, wird nach Wille von Erbenübertrager gemacht. Wenn der Erbenverlasser kein Wille hat, dann werden die Gesetze in acht genommen. Nach diesem Zivilgesetz Gesetznummer 669/II wird dem Unterstamm Brautausstattung, Grundkapital, Besitztumübertragung, Schuldenentlassung und solcher Gewinn der Regel entsprechend das Erbe im voraus verteilt. Der Erber/in, die außer dem Unterstamm sind, denen Gewinn der Regel entsprechend wird nicht in der Regel gezählt.

Das Gesetz, hat den Erbenverlasser ein Recht gegeben manche Gewinne bei dem Erbenteil nicht gleich zu verteilen. Dies sind nach Zivilgesetz 674/I Ausbildungskosten und nach Zivilgesetz 675/I rutin Geschenke und bei der Hochzeitszeramonie Kosten nach Tradition.

Die Gleichermäßigung der Parteien sind die Gesetzlichen Erber. Ein gesetzlicher Erbe, der vom Erblasser eine ausgleichende Zuwendung erhalten hat, ist verpflichtet, diese sowohl gegenüber den anderen gesetzlichen Erben zur Ausgleich zu bringen, die ihrerseits eine solche Zuwendung erhalten haben als auch die gegenüber jenen Erben die keine lebzeitige Zuwendung vom Erblasser erhalten haben. Da die Ausgleichungspflicht an die Erbeneigenschaft verbunden ist, sind jene gesetzliche Erben, die die Erbschaft ausgeschlagen haben, enterbt worden sind, erbunwürdig geworden sind oder auf das Erbe verzichtet haben, zur Ausgleichung nicht verpflichtet. In einem solchen Fall geht die Ausgleichungspflicht des wegfallenden Erben auf die Erben, die an seine Stelle treten, im Verhältnis des Zuwachses an den Erbanteil über.

Bei der Durchführung der Ausgleichungspflicht wurde dem ausgleichungspflichtigen Erben im Gesetz ein Wahlrecht eingeräumt. Demnach kann der Erbe auf Wunsch die erhaltene Zuwendung an die Erbengemeinschaft in natura zurückgeben oder diese Zuwendung wahren und deren Wert an den Erbanteil anrechnen lassen. In letzterem Fall erfolgt die Ausgleichung nach dem Wert der Zuwendungen im Zeitpunkt ihrer Ausrichtung. Die Vorund Nachteile, die Auslagen für den Gegenstand der Zuwendung und die aufgrund der Zuwendung erhaltenen Einnahmen sind nach den Vorschriften über die ungerechtfertigte Bereicherung in Betracht zu ziehen

GİRİŞ

Miras Hukuku, mirasbırakan denilen kişinin, ölümü ile sona ermeyen, intikal edebilir hak ve borçları ile diğer hukuki ilişkilerinin akıbetini düzenler. Mirasbırakan denilen bu kişi, miras hukuku sisteminin odak noktasında yer alır. Mirasbırakan kanunun koyduğu bazı sınırlamalar hariç olmak üzere ölümünden sonra sahip olduğu malvarlığının akıbetini bizzat belirler. Mirasbırakan bu belirlemeyi genel olarak ölümünden sonra hüküm doğuracak ölüme bağlı işlemlerle yapar. Fakat mirasbırakan sağlığında malvarlığı unsurlarını çeşitli kişilere devretmek suretiyle de bunlar üzerinde tasarruf edebilir. Mirasbırakan kural olarak sağlığında malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Fakat mirasbırakanın bu özgürlüğü karşılık almaksızın yapmış olduğu kazandırmalar bakımından kanun tarafından birtakım sınırlamalara tabi tutulmuştur.

Çalışma konumuz olan mirasta denkleştirme kurumu Kanun tarafından mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalarına konulan sınırlamalardan birisidir. Fakat bunun gerçek anlamda bir sınırlama olup olmadığı tartışmalıdır. Çünkü mirasta denkleştirme rejimini son tahlilde belirleyen yine mirasbırakandır. Fakat burada belli kişilere yapılan bazı kazandırmaların aksi açıkça belirtilmedikçe terekeye geri dönecek olması yani bunu engellemek için kazandırmayı yapan kişinin iradesini belli bir yönde ortaya koymakla yükümlü olması nedeniyle ortada bir sınırlama vardır. Söz konusu sınırlama mirasbırakanın altsoylarına yapmış olduğu Kanunda sayılan bazı karşılıksız kazandırmalar bakımındandır. Kanun koyucu bu sınırlamayı koyarken mirasbırakanın tüm altsoylarını eşit derecede sevdiği ve onlar arasında bir ayırım yapmayacağı

varsayımından hareket etmiştir. Yine Kanun koyucu hayatın olağan akışı gereği mirasbırakana yapacağı açık bir beyanla bazı altsoylarını diğer altsoylarına nazaran avantajlı bir konuma getirmesinin yolunu açık tutmuştur. Mirasbırakanın altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapmış olduğu kazandırmalar bakımından ise mirasta denkleştirme hükümleri mirasbırakana yüklenmiş bir kısıtlama değil aksine bir serbestidir. Mirasbırakan sağlığında altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaları dilerse miras paylarına mahsuben yapıldıklarını öngörebilir. Mirasbırakanın bu yönde bir iradesi yoksa söz konusu kazandırmalar denkleştirmeye tabi olmayacaktır.

Çalışma konumuz olan mirasta denkleştirmeyi incelediğimiz bu tezde MK m. 674/II'de yer alan eğitim öğrenimini tamamlayamamış çocuklara ve engelli çocuklara verilecek olan tazminat esasen bir tereke borcu mahiyetinde olduğundan çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Tezin birinci bölümünde mirasta denkleştirmenin kavramı ve amacına ilişkin bilgiler verildikten sonra mirasta denkleştirmenin hukuki niteliği üzerine ileri sürülen görüşler incelenip denkleştirmenin hukuki niteliği belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra bu bölümde mirasta denkleştirmenin tabi olacağı hukuki rejimi saptama noktasında bir ön giriş yapılmıştır. Ayrıca bu bölümde denkleştirme kurumu benzer kurumlarla karşılaştırılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde mirasta denkleştirmenin koşulları, tarafları ve konusu incelenmiştir. Bu bölümde özellikle tartışmalı olan altsoyun yasal denkleştirme yükümlülüğünün kapsamı doktrinde ileri sürülen görüşler incelenmek suretiyle belirlenmeye çalışılmıştır. Yine altsoy ile mirasçı olduğu durumlarda

mirasta denkleştirme yükümlülüğü tartışmalı olan eşin durumu doktrinde ileri sürülen görüşler çerçevesinde belirlenmeye çalışılmıştır.

Tezin son bölümü olan üçüncü bölümünde mirasbırakanın denkleştirmeyi emreden ve kaldıran beyanlarının hukuki niteliği ve bununla bağlantılı olarak mirasta denkleştirmenin tabi olduğu hukuki rejim belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu beyanların ileri sürülme şekli farklı ihtimaller üzerine ileri sürülen görüşler çerçevesinde incelenmiştir. Son olarak denkleştirmenin gerçekleştirilmesi ve denkleştirmeden doğan sorumluluk konuları incelenerek çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASTA DENKLEŞTİRME KAVRAMI, AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE BENZER KURUMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

§ 1. MİRASTA DENKLEŞTİRME KAVRAMI VE AMACI

I. GENEL OLARAK

Mirasta denkleştirme kurumu Medeni Hukukun en zor ve karmaşık kuralları olan kurumlarından birisidir¹. Bu niteliği dolayısıyla ülkemiz uygulamasında doğru anlaşılammıştır. Uygulamada birçok olayda işlevsel yönden benzerlikler taşıdığı tenkis kurumu ile karıştırılmıştır².

Mirasta denkleştirmenin konusu mirasbırakanın sağlar arası karşılıksız kazandırmalarıdır. Fakat bu tip kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulabilmeleri için sadece karşılıksız olmaları yetmez. Ayrıca bu kazandırmaların mirasbırakanın

---

¹ Mirasta denkleştirme hükümlerinin karmaşık olmasının bir sebebi de kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'nda bu kurumun Fransız Medeni Kanunu ve Alman Medeni Kanunu'ndan alınan birtakım ilkelerin bağdaştırmak suretiyle oluşturulmasıdır (İMRE Zahit/ERMAN Hasan, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 8. B., İstanbul 2011, s. 496).

² Bkz. ve karşı. Yarg. 2. HD E. 2862 K. 5059 T. 11.11.1969 (YAZICI Hilmi/ATASOY Hasan, Şahıs Aile ve Miras Hukuku ile İlgili Yargıtay Tatbikatı 1952-1970, Ankara 1970, s. 1279-1280); Yarg. 2. HD E. 6039 K. 5921 T. 25.10.1963 (YAZICI/ATASOY, s. 1286); Yarg. 2. HD E. 8361 K. 180 T. 15.01.1976 (ŞENER Esat, Mirasta Tenkis-İade-İstihkak (Kısaltılmışı: Mirasta İade), Ankara 1995, s. 429-430); Yarg. HGK E. 2/781 K. 223 T. 26.05.1965 (RKD, Y. 1, S. 4, Ankara 1966, s. 65-67); Yarg. 2. HD E. 7576 K. 848 T. 30.01.1951 (AD 1951, s. 764-765); Yarg. 2. HD E. 1966-2/1005 K. 359 T. 20.09.1967 (İKİD 82, s. 5668-5669); Yarg. 2. HD E. 7531 K. 7825 T. 07.02.1981 (İNAL Nihat, Miras Davaları, Ankara 2005, s. 820); Yarg. 2. HD E. 2431 K. 2667 T. 29.03.1983 (İNAL N., s. 821-822).

malvarlığından yasal mirasçılara ve bunların miras paylarına mahsuben yapılmış olmaları gereklidir. Bu şartlar aşağıda ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Mirasbırakan, sağlığında müstakbel ve muhtemel yasal mirasçılarında karşılıksız kazandırmalarda bulunabilir. Mirasbırakan bu kazandırmaların mirasçının yasal miras payına mahsuben verileceğini kararlaştırabilir. Burada iradi denkleştirme söz konusu olmaktadır. Fakat uygulamada en çok rastlanan MK m. 669/II'de düzenlenmiş olan altsoya yapılan kanunda sayılan bazı kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutan yasal denkleştirmedir. Yasal denkleştirmede MK m. 669/II'de sayılan kazandırmaları alan altsoyun bu kazandırmaları miras payına mahsuben aldığı kanun tarafından aksi ispatlanabilir bir şekilde varsayılmaktadır³.

Mirasbırakan sağlığında altsoyundan bazı kişilere birtakım karşılıksız kazandırmalarda bulunmuş olabilir. Mirasta denkleştirme kurumu olmasaydı mirasbırakanın ölümünde, ondan karşılıksız kazandırma almış olan bu kişiler hem bu kazandırmaları muhafaza edecekler hem de terekeden miras paylarını edineceklerdir. Bu durumun eşitliğe, hakkaniyete aykırılığı ortadadır⁴. Mirasta denkleştirme

---

³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, Mirasta İade Mefhumu ve Murisin İadeye Tabi Kazandırmaları (Kısaltılmışı: İade Mefhumu), (basılmamış doçentlik tezi), İstanbul 1960, s. 2.

⁴ KÖPRÜLÜ Bülent, Miras Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. B., İstanbul 1985, s. 410; OĞUZMAN Kemal, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. B., İstanbul 1995, s. 326,327; İNAN Ali Naim/ERTAŞ Şeref/ALBAŞ Hakan, Miras Hukuku, 8. B., İzmir 2012, s. 568; AYİTER Nuşin/KILIÇOĞLU Ahmet, Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. B., Ankara 1991, s. 282; SEROZAN Rona/ENGİN Baki İlkay, Miras Hukuku, 3. B., Ankara 2012, s. 494 N.39a; İMRE/ERMAN, s. 494, 497; TÜFEK Gültekin, Miras Hukukunda Tenkis ve İade Davaları, Ankara 1977, s. 234; ÖZTAN Bilge, Miras Hukuku, 3. B., Ankara 2008, s. 393; KILIÇOĞLU Ahmet M., Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. B., Ankara 2007, s. 432; AYAN

kurallarının işletilmesiyle mirasbırakanın sağlığında ondan karşılıksız kazandırmalar edinmiş olan mirasçılar almış oldukları bu kazandırmaları terekeye geri vermekle yükümlü olacaklardır.

II. KANUNDAKİ DÜZENLENİŞ ŞEKLİ VE TERMİNOLOJİ

A. Kanundaki Düzenleniş Şekli

Mirasta denkleştirme kurumu Medeni Kanunumuzun miras hukukuna ayrılan üçüncü kitabının, mirasın geçişi ile ilgili kuralları düzenleyen ikinci kısmının, mirasın paylaşılması başlığını taşıyan üçüncü bölümünün üçüncü ayırımında 669-675 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Mirasta denkleştirme mirasın paylaşılması bölümünde düzenlendiğinden mirasın paylaşım işlemlerinden birisidir⁵.

Bu maddelerin yanı sıra mirasta denkleştirme kurallarına yollama yapan kanun hükümleri de mevcuttur. Bunlardan biri MK m. 573'dür. MK m. 573'e göre '(1) Mirasbırakan, mirastan feragat eden mirasçıya, sağlığında terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan edimlerde bulunmuşsa; diğer mirasçılar bunun tenkisini

---

Mehmet, Miras Hukuku Gözden Geçirilmiş 3. B., Konya 2005, s. 244; GENÇCAN Ömer Uğur, Miras Hukuku, Ankara 2008, s. 687; ÖZUĞUR Ali İhsan, Tenkis Mirasta Denkleştirme ve Muvazaa Davaları, Ankara 2008, s. 299; ŞENER, Mirasta İade, s. 110; Yarg. 2. HD E. 2006/21023 K. 2007/5714 T. 05.04.2007 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 08.05.2013). şakir BERKİ'ye göre mirasbırakanın vasiyet yoluyla bazı mirasçılarına kazandırma yapma yolunun açık olması nedeniyle denkleştirme kurumunun önlemek istediği eşişsizlik devam eder (BERKİ şakir, Mirasta Ret ve İade (Kısaltılmışı: Ret ve İade), AD 1952, S. 4, s. 480-487).

⁵ Mirasta denkleştirmenin mirasın kısmi taksimi niteliğinde olduğu yönünde bkz. İMRE/ERMAN, s. 494; TÜFEK, s. 230.

isteyebilirler. Bu durumda, mirastan feragat edenin sadece saklı payını aşan miktar tenkise tabi olur. (2) Edimlerin değerinin mahsubu, mirasta denkleştirme kurallarına göre yapılır.

B. Terminoloji

Medeni Kanunumuzda bu kurum için kullanılan ‘denkleştirme’ kavramı mehzaz kanun olan İsviçre Medeni Kanunu’nun almanca metninde yer alan ‘Ausgleichung’ un karşılığıdır. Önceki Medeni Kanun’umuzda bu kurum için iade tabiri kullanılmaktaydı⁶. İade ise İsviçre Medeni Kanunu’nun Fransızca metninde yer alan ‘Rapport’ un karşılığıdır. İade esasen bu kurumu tam olarak ifade edememesi ve başka hukuki sebeplerden kaynaklı iade borçları ile karıştırılmaya müsait yapısı nedeniyle eleştirilmekteydi⁷. Yine önceki Medeni Kanunumuz döneminde bu kurum için mirasta hesaplaşma terimi de kullanılmıştır⁸.

---

⁶ 743 sayılı Kanun döneminde doktrinde GÖKTÜRK, kurumu ifade ederken iadenin yanında denkleştirme deyimine de yer vermiştir (GÖKTÜRK Hüseyin Avni, Miras Hukuku, 3. B., Ankara 1955, s. 765). AYKONU’ya göre; iade olarak ifade edilse de aslında bir iade söz konusu olmayıp mirasın taksimi sırasında miras hisselerinin denkleştirilmesi maksadı ile yapılan bir iade vardır (AYKONU M. Sadrettin, Mirasta İade ve İlgili Yargıtay Kararları Üzerine Bir İnceleme, AD 1973, S. 9, s. 698).

⁷ Eleştiriler için bkz. İMRE Zahit, Miras Hukuku, Yenilenmiş 4. B., İstanbul 1978, s. 794; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, Mirasta İade (=Denkleştirme) İle İlgili Meseleler (Kısaltılmışı: Meseleler), Medeni Kanun’un 50. Yılı, Ankara 1977, s. 119; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 5; KÖPRÜLÜ, s. 411 dn. 2. Ayrıca bkz. Yarg. 2. HD E. 1512 K. 2167 T. 28.04.1953 (OLGAÇ Senai, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Kanunu Medenisi, C. I, İstanbul 1956, s. 708). KOCAYUSUFPAŞAOĞLU; 743 sayılı Kanun döneminde yazmış olduğu eserinde denkleştirmenin bu kurumu çok daha iyi bir şekilde ifade edeceğini de lege feranda olarak önermiştir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 6). İade

Denkleştirme adıyla kanunlarımızda düzenlenen birçok hukuki kurum vardır. Konumuz olan mirasta denkleştirme kurumu çeşitli kanunlarda düzenlenen bu kurumlardan farklıdır. Bunlardan birisi MK m. 647/II'de düzenlenmiş olan denkleştirmedir. MK m. 647/II'de düzenlenen denkleştirme, mirasbırakanın mirasçılar arasında eşitsiz bir durum yaratma kastı olmaksızın, koymuş olduğu paylaşırma kuralı sonucu oluşan eşitsiz durumun giderilmesini amaçlar⁹. Mirasta denkleştirme, tehlike sorumluluğu ve denkleştirme başlığı altında düzenlenen TBK m. 71'deki denkleştirmeden de farklıdır. TBK m. 71/IV'deki denkleştirmenin konusu; önemli ölçüde tehlike arz eden işletmelerin sebep olduğu zararların karşılanmasıdır¹⁰. Ayrıca borçlar hukukunda zararın hesaplanmasında kullanılan denkleştirme kurumundan da çok farklıdır. Buradaki denkleştirmede, haksız fiil

---

kelimesinin terekeye iade anlamında kullanılmış olduğundan yerinde bir tabir olduğu yönünde bkz. BERKİ Şakir, Miras Hukuku (Kısaltılmışı: Miras), Ankara 1975, s. 223. Kurum 4721 sayılı Kanun'da denkleştirme olarak adlandırılmasına rağmen genel olarak Yargıtay kararlarında hala 743 sayılı Kanundaki ifadesiyle iade olarak adlandırılmaktadır. Bu kararlardan bazıları için bkz. Yarg. 2. HD E. 2011/9794 K. 2011/12587 T. 18.07.2011 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 03.05.2013).

⁸ VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet, Türk Medeni Kanununa Göre Medeni Hukuk, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. B., İstanbul 1956, s. 292.

⁹ OZANEMRE YAYLA Hatice Tolunay, Mirasın Paylaşılması, Ankara 2011, s. 157. Paylaşırma kuralları ile arasındaki farklar için bkz. § 3, II.

¹⁰ OĞUZMAN Kemal/ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, İstanbul 2013, s. 194. TBK m. 71/IV'de geçen 'uygun bir bedelle denkleştirme' ifadesi iki şekilde yorumlanmıştır. İlkine göre bu ifade ile söz konusu sorumluluğun fedakarlığın denkleştirilmesi esasına dayandığı belirtilmiştir. İkincisine göre, buradaki 'denkleştirme' ifadesiyle fedakarlığın denkleştirilmesi kastedilmemiş kanun bunu haksız fiilden kusursuz sorumlu olacak fail için tazminattan indirim sebebi olarak kabul etmiştir (OĞUZMAN/ÖZ, s. 194).

mağdurunun haksız fiil dolayısıyla edindiği bazı maddi yararların zarar miktarından düşürülmesi söz konusudur¹¹.

III. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN AMACI

Mirasta denkleştirmenin amacı yasal mirasçılar arasındaki eşitliği sağlamaktır¹². Mirasbırakan sağlığında yasal mirasçılar lehine bazı karşılıksız kazandırmalarda bulunmuş olabilir. Bu hukuki kurum yardımıyla mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların mirasın paylaşılması esnasında ya terekeye aynen iade edilmesi ya da miras paylarına mahsup edilmesi sağlanmaktadır¹³.

Mirasta denkleştirme kurallarının bazıları mirasbırakanın her bir altsoyunu aynı derecede sevdiği ve birini diğerine tercih etmeyeceği düşüncesi esas alınarak oluşturulmuştur¹⁴. Bu düşünceden hareketle altsoyun miras paylarının adalet ve hakkaniyet içinde oluşması sağlanır¹⁵.

---

¹¹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 87. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. AKÜNAL Teoman, Haksız Fiilden Doğan Zararlarda Denkleştirme Sorunu, İstanbul 1987.

¹² Doktrinde Şakir BERKİ'ye göre; denkleştirme sadece yasal mirasçılar için değil, tüm mirasçılar arasında eşitliği sağlamak üzere ihdas edilmiş bir kurumdur (BERKİ Ş., Miras, s. 232-233).

¹³ Ali Himmet BERKİ'ye göre mirasta denkleştirme kurumunu düzenleyen hükümlerin mirasbırakanın tasarruf serbestisine uymayan, mirasbırakan ile onun mirasçılar arasındaki ilişkiye uymayan bir düşüncenin ürünüdür. Bu sebeple kurumu düzenleyen kurallar mirasbırakanın mirasçılar arasındaki ilişkiye uygun olarak düzenlenmelidir (BERKİ Ali Himmet, Medeni Kanunda İade ve Tenkis (Kısaltılmış: İade ve Tenkis), Mukayeseli Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 2, Ankara 1957, s. 54-55)

¹⁴ HATEMİ Hüseyin, Miras Hukuku, 4. B., İstanbul 2004, s. 48-49 N. 38; GÖNENSAY Samim, Mirasta İade, İleri Hukuk, S. 34, İstanbul 1948, s. 524; ; UYAR Talih, Uygulamada Tereddüt ve İhtilaf Konusu

Mirasta denkleştirme kuralları yasal mirasçılar arasındaki eşitliği sağlamanın yanı sıra mirasbırakanın isteklerinin gerçekleştirilmesi noktasında bir araçtır¹⁶. Bu özellikle denkleştirmeye tabi kazandırma almış bulunan altsoyların denkleştirmeden muaf tutulduğu hallerde açıkça görülür. Aynı şekilde altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılmış olan karşılıksız kazandırmaların denkleştirilmesi istenildiğinde de aynı durum söz konusudur.

Mirasbırakanın altsoyunu denkleştirmeden muaf kılma iradesini ortaya koyarken bunun açık bir şekilde olmasını arayan hüküm basit bir irade karinesi, yorumlama kuralı değil hakkaniyet üzerine kurulmuş bir hukuk kuralıdır¹⁷. Mirasbırakanın muafiyet iradesinin bu denli açık bir şekilde aranması da bu sebeptendir.

Sonuç olarak mirasta denkleştirme kuralları ile miras paylarının oluşumunda adaletin sağlanması amaçlanmıştır. Fakat bunun takdiri de mirasbırakana

---

Olan Üç Müessese: Mirasta Tenkis-İptal ve İade, Ankara Barosu Dergisi, 1971, S. 3, s. 407; GÖKTÜRK, s. 765-766; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 3; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, Miras Hukuku (Kısaltılmışı: Miras), 3. B., İstanbul 1987, s. 438; KÖPRÜLÜ, s. 412; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 575; EREN Fikret, Mirasta İade (Kısaltılmışı: İade), AD, Y. 1963, s. 340 vd.,s. 370 vd.; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 285; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 496 N. 39e; Yarg. 2. HD E. 1214 K. 2923 T. 03.04.1980 (İNAL N., s. 820).

¹⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 3; OĞUZMAN, s. 326,327; İMRE/ERMAN, s. 497.

¹⁶ AYDIN-ÜNVER Tülay, Mirasbırakanın Yasa Gereği Denkleştirmeye Tabi Olan Kazandırmaları, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul 2011, s. 112.

¹⁷ JdT 1941 I 130 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 7, s. 738 vd.); JdT 1942 I 557 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 6, s. 605 vd.).

bırakılmıştır. O isterse kanundaki düzenlemelere uymayabilir. Kanundaki düzenlemeler mirasbırakanın herhangi bir beyanının olmadığı durumlarda devreye giren tamamlayıcı hükümlerdir.

§ 2. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE TABİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM

I. DENKLEŞTİRME İŞLEMİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Yükleme (Mükellefiyet) Teorisi

Yükleme (mükellefiyet) teorisine göre mirasta denkleştirme borcu, denkleştirmeyle yükümlü yasal mirasçıya yüklenmiş bir yüklemedir¹⁸. MK m. 515’de koşulla birlikte düzenlenmiş olan yükleme ile mirasbırakan, yasal ya da atanmış mirasçılarına, herhangi bir kimse lehine alacak hakkı doğurmaksızın, belirli bir şeyi yapma ya da yapmama taahhüdünü yükler¹⁹. Pek taraftar bulmayan bu teori birçok noktadan eleştirilmiştir. Öncelikle mirasta denkleştirme borcu alacaklısına bir alacak hakkı verir. Yükleme ise lehtarına Borçlar Hukuku manasında bir alacak hakkı vermeyip sadece bu borcun yerine getirilmesi noktasında bir talep hakkı verir²⁰. Bu talep hakkıyla lehtar ifanın kendisine karşı yerine getirilmesini değil

---

¹⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 37; EREN, İade, s. 342. Mirasta denkleştirmenin kanuni bir mükellefiyet olduğu yönünde bkz. GÖNENSAY Samim/BİRSEN Kemalettin, Miras Hukuku, 2. B., İstanbul 1963, s. 343.

¹⁹ DURAL Mustafa/ÖZ Turgut, Türk Özel Hukuku, C. IV, Miras Hukuku, Yenilenmiş 3. B., İstanbul 2006, s. 157.

²⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 49; EREN, İade, s. 342.

murisin söz konusu yüklemeyi koyarken arzu ettiği amacın gerçekleşmesini istemekte ve bu ifadan dolayısıyla yararlanmaktadır²¹.

Denkleştirme borcunun alacaklısının bir alacak hakkı olup bu onun malvarlığının aktifinin bir unsurunu teşkil ederken yüklemeye ise yüklemeden yararlanacak olan kişinin malvarlığında herhangi bir fazlalık meydana gelmez²².

Yükleme ile denkleştirme yerine getirilecekleri azami süre bakımından da farklılık gösterirler. Yüklemenin yerine getirilmesi hususunda MK m. 515 bir azami süre öngörmemiştir. İsviçre Federal Mahkemesi kural olarak mirasbırakanın yüklemeyi yerine getirecek kişiyi hayatı boyunca yüküm altına sokma faraziyesini kabul etmekle birlikte iradesinin bu yönde olmadığını tespit edildiği durumlarda MK m. 521/II'nin örneksene yoluyla uygulanması suretiyle yükümlü ile onun ilk sıradaki mirasçılarının hayatı boyu ile sınırlandırmaktadır²³. Denkleştirme ise ancak mirasın paylaşılmasının sonuna kadar talep edilebilir²⁴.

Yukarıda sayılan sebeplerden ötürü yükleme (mükellefiyet) teorisi denkleştirme borcunun hukuki niteliğini açıklamada yetersiz kalmaktadır.

---

²¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 49; EREN, İade, s. 342; DURAL/ÖZ, s. 161.

²² TURAN BAŞARA Gamze, Miras Hukukunda Denkleştirme, Ankara 2013, s. 23; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 49.

²³ DURAL/ÖZ, s. 162.

²⁴ Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarda denkleştirmenin paylaşırmanın bitiminden itibaren on yıllık zamanaşımına tabi olduğunu belirtmektedir. Bu ihtimalde dahi denkleştirmenin talep edilmesi yine belirli bir süreye tabidir.

B. Aynı Teori

Genel olarak Alman doktrinde savunulan bu teoriye göre, denkleştirme borçlusu ile denkleştirme alacaklısı mirasçılarının miras hisseleri, denkleştirme borçlusuna yapılmış olan denkleştirmeye tabi kazandırma nispetinde değişecektir. Bu değişim denkleştirme borçlusunun miras payında azalma şeklinde olurken denkleştirme alacaklısının miras payında artış olarak gerçekleşir²⁵.

Bu teoriyi açıklamak için bir örnek vermek gerekirse, A ve B adında iki oğlu ile 100.000 TL'lik bir tereke bırakan mirasbırakan sağlığında oğullarından A'ya 40.000 TL'lik denkleştirmeye tabi bir kazandırma yapmıştır. Aynı teoriye göre; A'nın normalde 50.000'lik miras hissesi otomatik olarak 30.000'e düşmekte B'nin hissesi ise 70.000'e çıkmaktadır.

Aynı teori; mirasta denkleştirmenin hukuki niteliğini açıklamada genel olarak İsviçre ve Türk Hukuklarında benimsenmemiştir. Bu durum Türk ve İsviçre Medeni Kanunlarında yer alan bazı hükümlerin aynı teoriyle bağdaşmamasından kaynaklanmaktadır. Hukukumuzda denkleştirmeye yükümlü mirasçının denkleştirme borcu miras hissesinden fazla olsa bile bu fazlalık denkleştirmeye tabi olabilir (MK m. 672). Bu durum denkleştirmenin miras hisselerini otomatik olarak değiştireceğini öne süren aynı teoriyle bağdaşmaz²⁶. Çünkü aynı teori gereğince miras hisselerinin otomatik olarak değişmesi sonucu bir miras hissesi ancak sıfıra düşebilir ve denkleştirmeye yükümlü olan mirasçının miras hissesinden fazla bir

---

²⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 37-38; EREN, İade, s. 342.

²⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 50; EREN, İade, s. 343.

miktarı denkleştirmeye yükümlü olması beklenemez²⁷. Aynı teorinin savunulduğu Alman Hukukunda denkleştirmeye yükümlü mirasçının miras payından fazla bir denkleştirme borcu yoktur (BGB § 2056). Yine Hukukumuzda denkleştirmeye yükümlü mirasçıya denkleştirme borcunu seçimlik olarak aynen veya mahsuben denkleştirme şeklinde gerçekleştirme serbestisi tanıyan hüküm aynı teoriyle bağdaşmaz²⁸. Aynı teori gereğince denkleştirme alacaklısı bu borcun ancak aynen ifasını talep edebilir²⁹.

C. Kişisel Borç Teorisi

İsviçre ve Türk Hukuklarında savunulan bu teoriye göre; denkleştirme dolayısıyla mirasçılar arasında sadece bir borç ilişkisi doğar. Denkleştirme alacaklısının bu alacağı sebebiyle miras hissesi yanında bir denkleştirme alacağı, denkleştirmeye yükümlü mirasçının ise bir denkleştirme borcu vardır³⁰. Terekenin paylaşılması sonucunda denkleştirme alacaklısının miras payından fazla, denkleştirme borçlusunun miras payından az bir miktar elde etmesi denkleştirme

---

²⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 50 dn. 60.

²⁸ EREN, İade, s. 343; ŞENER, Mirasta İade, s. 110; ŞENER Esat, Miras Hukukunda İadenin Yeri ve Önemi (Kısaltılmışı: İade), Yargıtay Dergisi, C. 2, S. 1, Ankara 1976, s. 12; TÜFEK, s. 234.

²⁹ EREN, İade, s. 343.

³⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 42; EREN, İade, s. 343; TÜFEK, s. 233; İMRE/ERMAN, s. 495; ŞENER, Mirasta İade, s. 110; ŞENER, İade, s.12; TURAN BAŞARA, s. 25; ÖZUĞUR, s. 300. Denkleştirme alacağının miras hukukuna özgü bir alacak olduğu yönünde bkz. TURANBOY K. Nuri, Mirasbırakanın Denkleştirme ve Tenkise Bağlı Sağlar Arası Hukuki İşlemleri, Ankara 2010, s. 30.

borcunun ifasının bir sonucudur. Yani denkleştirme yükümlülüğü sebebiyle miras hisselerinde otomatik bir değişiklik söz konusu olmaz³¹.

Mirasta denkleştirme, mirasbırakanın ölümü anında mirasçılarının mirasçılık sıfatlarına bağlı olacak ve borçlar yaratır³². Bu borç ilişkisi ancak mirasın paylaşılması esnasında hüküm doğurur³³. Mirasın paylaşılmasına geçmeden mirasçılarının miras payları oransal olarak bellidir. Paylaştırma safhasına geçildiğinde bu payların karşılıkları somutlaşır. Denkleştirme de bu somutlaşan değerler üzerinden yapılacaktır. Mirasın paylaşılmasına geçilmeden denkleştirme talepleri ileri sürülemez³⁴. Çünkü denkleştirme işlemi, denkleştirmeyle yükümlü mirasçının denkleştirme konusunu ya terekeye iadesi şeklinde ya da bunu miras payına mahsup etmesi şeklinde gerçekleşecektir. Bu da ancak mirasın paylaşılması aşamasında mümkündür.

Denkleştirme borcunun bir özelliği de şarta bağlı olmasıdır. Bu şartlardan ilki kazandırma lehtarının kanuni mirasçı olması ve bu sıfatını kaybetmemesi³⁵, ikincisi denkleştirmeyi talep edebilecek en az bir kanuni mirasçının bulunmasıdır.

---

³¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 42; EREN, İade, s. 343.

³² ANTALYA Gökhan, Miras Hukuku, 2. B., İstanbul 2009, s. 473; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 135; İMRE, s. 794; TURANBOY, s. 31; ÖZUĞUR, s. 315.

³³ ANTALYA, s. 474; TURANBOY, s. 31.

³⁴ Mirasın paylaşılmasından önce hukuki yarar olması şartıyla bir tespit davası şeklinde denkleştirme davası açılabilir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 484). İMRE/ERMAN'a göre mirasın paylaşılmasından önce denkleştirmeye ilgili bir tespit davası dahi açılmaz (İMRE/ERMAN, s. 510).

³⁵ Örneğin; red suretiyle mirası reddeden mirasçı denkleştirmeye yükümlü olmaz.

Denkleştirmenin miras hisselerini etkilememesinin bir başka sonucu da mirasbırakanın alacaklılarına ödenen borçlar için diğer mirasçılara rücuda ve terekedeki malların semerelerinden yararlanmada esas alınacak oran terekenin açıldığı andaki orandır. Yoksa denkleştirme sonucu mirasçıların aldıkları miras paylarına göre oluşan oranlar değil³⁶. Bu durumu bir örnekle somutlaştırmak gerekirse³⁷ 100.000 TL mevcutlu terekenin A ve B adlı iki mirasçısı vardır. Mirasbırakan A'ya 20.000 TL'lik denkleştirmeye tabi bir kazandırma yapmıştır. A ve B terekedeki miras payı ½ oranındadır. Bu oranlar tereke mevcuduna uygulandığında her ikisi de 50.000 TL alacaklardır. Fakat burada A'nın ½ oranındaki 50.000 TL'lik miras payı bir denkleştirme borcu ile yükümlü, B'nin ½ oranındaki 50.000 TL'lik miras payı bir denkleştirme alacağı ile alacaklı konumdadır. Denkleştirme işlemi sonucu nihai olarak A 40.000 TL, B ise 60.000 TL alacaktır. Mirasbırakanın bir alacaklısına 10.000 TL ödeyen A, B'ye ½ oranında rücu edecektir ve 5.000 TL alabilecektir. Yoksa paylaşırma sonucu elde edilen miktarların oranlarına (olayımızda 6/10 oranında 6.000 TL) göre bir rücu hakkı yoktur.

D. Karma Teori

Karma teori; denkleştirmenin hukuki niteliğini mirasçılar arasındaki ilişki (iç ilişki) ile üçüncü kişilere karşı olan ilişkiyi (dış ilişki) ayırarak açıklamaktadır. Karma teoriyi savunanlara göre; dış ilişki açısından örneğin; tereke alacaklılarına karşı denkleştirme, sadece bir borç ilişkisi doğurur ve bu borç ilişkisinden de bir tereke borcu çıkar. Bu nedenle miras hisselerinde herhangi bir değişiklik olmaz.

---

³⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 55-56.

³⁷ Bu örnek olay KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 56'dan alınmıştır.

Buna karşın iç ilişki bakımından denkleştirmenin etkileri aynıdır³⁸. Bunlara göre; iç ilişkideki aynı etki miras hisselerinin otomatik olarak değişmesi şeklinde gerçekleşmez. Denkleştirmeyi talep eden mirasçının miras payı yanında denkleştirmeye tabi olan kazandırmadan kendisine düşecek menfaati elde eder, buna karşılık denkleştirme borçlusu miras payı yanında denkleştirme borcuna karşılık meblağ kadar miras payı eksilecektir³⁹.

Öncelikle tereke alacaklılarının denkleştirmeye taraf olabilmeleri için kanuni mirasçı olmaları gerekmektedir. Ayrıca tereke alacaklılarına yapılmış olan tereke borcunun ifası da teknik anlamda bir denkleştirme değildir. Denkleştirme sadece yasal mirasçılar arasında olur. Bu nedenle söz konusu görüşte ele alınan dış ilişki mirasta denkleştirme kurumuna yabancıdır.

İç ilişki bakımından öne sürülen denkleştirmeye tabi kazandırmanın miras payı yanında ayrı bir değer olarak denkleştirme alacaklısına geçeceği görüşü de denkleştirme taraflarının miras hisselerine eklenen alacak ve borçların mevcudiyetini itiraftan başka bir şey değildir⁴⁰. Sonuçta bu teori de bir yönüyle kişisel borç teorisine yaklaşmış olmaktadır.

II. DENKLEŞTİRME İŞLEMİNİN TABİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM

A. Genel Olarak

Mirasta denkleştirme; mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız bazı kazandırmaları mirasbırakanın ölümüyle birlikte yasal

---

³⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 47.

³⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 47-48.

⁴⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 49.

mirasçuların terekeye geri verme yükümlülüğü olarak tanımlanabilir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi hangi kurallara göre olacaktır. Yasal mirasçının bu yükümlülüğü karşılıksız kazandırma lehtarı sıfatından mı yoksa mirasçılık sıfatından mı kaynaklanmaktadır. Bu tartışmanın ilk etapta manasız olduğu söz konusu mirasçının denkleştirme yükümlülüğünün varlığının bilinmesinin yeterli olduğu düşünülebilir. Fakat bunun belirlenmesi birçok açıdan önemlidir. Özellikle mirasbırakanın denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlarından dönmesi hususunda doktrinde ciddi görüş ayrılıkları vardır. Bu görüş ayrılıklarının temelinde ise denkleştirme işleminin hangi hukuki rejime tabi olduğu meselesi yatar.

B. Denkleştirmeyle İlgili Kuralların Borçlar Hukuku ve Miras Hukuku ile İlişkisi

Mirasta denkleştirme Medeni Kanunumuzun miras hukuku kitabında mirasın paylaşılması kısmında düzenlenen bir kurumdur. Kanunda düzenleniş yeri itibariyle bu kurumu düzenleyen kuralların da salt miras hukuku karakterli olduğu düşünülür. Çünkü gerçekten de mirasta denkleştirme mirasbırakanın terekesini düzenleyen, mirasçuların ellerine geçecek paylara direkt etki eden bir işlemdir. Fakat mirasta denkleştirmenin konusunu ölüme bağlı bir kazandırma değil de sağlar arası kazandırmalar oluşturduğu için ve yine bu kazandırmanın denkleştirmeye tabi olup olmadığının belirlenmesinde mirasbırakanın ölüme bağlı işlem şekillerinden sıyrılmış beyanının da sağlıkta yapılan bir işlem olması haklı olarak bu kurumun borçlar hukuku ile bir ilgisi olup olmadığını düşündürmüştür. Mirasta denkleştirmenin tabi olduğu hukuki rejim bakımından doktrinde temel olarak üç görüş ileri sürülmüştür. İlki mirasta denkleştirmenin salt bir miras hukuku işlemi olduğunu, ikincisi bunun tamamen akdi karakterli bir borçlar hukuku işlemi olduğunu, üçüncüsü ise ne

tamamen miras hukuku ne de borçlar hukuku sahasına giren bir işlem olmadığı bunların her ikisinden de özellikler taşıyan karma karakterli bir işlem olduğunu ileri süren görüştür.

Denkleştirmenin salt bir miras hukuku işlemi olduğunu ileri süren görüşe göre; denkleştirme işlemi oluşturan denkleştirmenin emredilmesi veya kaldırılmasına yönelik beyanlar mirasbırakanın terekesini etkileyen, terekenin hangi esaslara göre paylaşılacağını, yasal mirasçılardan terekeden eline geçecek payın miktarını etkileyen bir işlemdir⁴¹. Bu özellikleri dolayısıyla bu işlemler maddi anlamda ölüme bağlı bir işlem niteliği taşırlar. Miras sözleşmelerini bir kenara bırakırsak ölüme bağlı işlemler mirasbırakan tarafından her zaman tek taraflı olarak değiştirilebilir. Dolayısıyla mirasbırakan mirasta denkleştirmeye yönelik beyanlarını tek taraflı olarak geri alabilir, değiştirebilir, yeni bir denkleştirme rejimi öngörebilir.

Denkleştirme işlemi, ilişkin olduğu sağlar arası kazandırmanın içeriğine dahil borçlar hukuku karakterli bir işlem olarak gören ikinci görüşe göre; denkleştirmenin emredilmesine veya kaldırılmasına yönelik beyanlar mirasbırakanın yapmış olduğu sağlar arası kazandırmanın içeriğini değiştirdiği için ancak karşı tarafın da kabulüyle hüküm doğurabilir. Mirasçının denkleştirme istenildiği zaman mirasbırakandan edinmiş olduğu kazandırmanın değerini terekeye girmesini sağlamak zorunda olması yani yasal miras payının yapılan kazandırmanın değeri

---

⁴¹ GUI SAN François, Medeni Kanununun 527. ve 626. (TKM m. 507 ve 603) maddelerinde Mirasbırakanın Miras Hissesine Mahsuben Sağlığında Yaptığı Teberrular Mefhumu (Çev: K. F. Arık), AÜSBFD, 1953, C. VIII, S. 1, s. 203, 206; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 61; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 459. Ayrıca bkz. JdT 1942 I 557 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 6, s. 605 vd.); JdT 1919 s. 301 (GUI SAN, s. 203 dn. 7)

tutarında düşmesine katlanmak zorunda olduğu için ona yapılan bu kazandırmanın gerçek anlamı ile sürekli ve ivazsız bir menfaat sağladığı söylenemez⁴². Bu görüşün önde gelen savunucusu MÜLLER, söz konusu görüşün taraflar arasındaki menfaat durumuna uygun düştüğünü göstermek için şu örneği vermektedir: Mirasbırakan sağlığında müstakbel ve muhtemel yasal mirasçısına, onun malvarlığında bir zenginleşme meydana getirmeyecek bir kazandırmada bulunduğu vakit, bağışlanan çoğu zaman ilerde mirasın paylaşılması esnasında bu kazandırma dolayısıyla miras payının düşmeyeceğini düşünerek kazandırmayı kabul eder. Sonradan denkleştirmenin tek taraflı olarak emredilmesine izin verilseydi, yasal mirasçı, büyük bir olasılıkla bu tipteki bir kazandırmayı reddeder ve mirasbırakanın ölümünde diğer yasal mirasçılardan daha kötü duruma düşmekten kendini kurtarırdı⁴³. Bu görüş denkleştirmeye tabi tutulan kazandırmayı gerçek anlamda karşılıksız bir kazandırma olarak görmez. Bu tip bir kazandırma olsa olsa bağışlamaya ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı gerçek olmayan bir bağışlamadır⁴⁴.

Denkleştirmenin ne tamamen miras hukuku ne de tamamen borçlar hukuku sahasına giren bir işlem olmadığı bu iki hukuk dalından da unsurlar barındıran karma bir işlem olduğunu ileri süren üçüncü görüşe göre; denkleştirmenin emredilmesine veya kaldırılmasına yönelik beyanlar terekenin paylaşılmasını düzenleyip, yasal mirasçıların terekeden ellerine geçecek olan tutarı etkileyen bir işlem olduğu için ölüme bağlı işlem niteliği taşırlar. Fakat aynı zamanda bu beyanlar sağlıklı yapılmış

---

⁴² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 62 vd.

⁴³ MÜLLER Jacop Arnold, Das Verhältnis von Ausgleichung und Herabsetzung im schweizerischen Erbrecht, Berner Diss., Bern 1949, s. 45 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 460'dan naklen).

⁴⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 460; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 185.

olan karşılıksız kazandırmanın niteliği üzerinde etkili olmakta ve söz konusu kazandırma ile kazandırmayı alanın malvarlığında gerçekleşen artışın sürekli olup olmayacağını tayin etmektedir⁴⁵.

Bu görüş taraftarlarından LEUCK, miras payına mahsuben yapılan kazandırmayı melez bir kurum olarak nitelemiştir. Yazara göre; bu kurumun Borçlar Hukukunu ilgilendiren kaynağı bir sözleşmeye dayanan yanı, Miras Hukukunu ilgilendiren yanına oranla ağır basmaktadır. LEUCK, miras payına mahsuben yapılan kazandırmanın gerçek niteliğini ortaya koymak için statik bir görüş tarzının yeterli olmayacağı fikrindedir. Bu işlemi belirli bir anda ele alıp o andaki duruma göre sonuçlar çıkarmaya çalışmak yanlıştır. Bu tip işlemler bakımından dinamik bir yorum tarzıyla, zaman faktörünün de önemini dikkate alarak işlemin tüm aşamalarını incelemek gerekir. Bu işlem yapıldığı anda alelade ivazsız bir kazandırmadır. Kazandırma lehtarının mirasbırakanın ölümü esnasında yasal mirasçı sıfatı kazanamaması durumunda bu işlemin niteliğinde bir değişiklik olmaz. Fakat mirasbırakanın ölümü esnasında yasal mirasçı sıfatını kazandığı takdirde söz konusu bu kazandırma mirasın paylaşılması esnasında eriyip dağılacaktır. Diğer bir deyişle, mirasbırakanın ölümünde denkleştirme işlemi gerçekleştiği takdirde artık yapılan bu kazandırmayı karşılıksız bir kazandırma saymaya imkan kalmayacak, bir çeşit avans niteliğindeki bu kazandırmaya ilişkin kazanma sebebi de değişikliğe uğrayacaktır⁴⁶.

---

⁴⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 461. Karş. SEROZAN Rona, Sağlar Arası İşlem Eliyle Ölüme Bağlı Kazandırma: Karma İşleme Karma Rejim (Kısaltılmışı: Karma Rejim), Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. II, Özel Hukukun Diğer Dalları ve Kamu Hukuku, İstanbul 2001, s. 1018 vd.

⁴⁶ LEUCK Andre, De la Nature juridique de l'avancement d'hoirie, Paris 1967, s. 231 vd., 275-276, 398, 437 vd., s. 441 N. 515 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 461-462'dan naklen).

Kanaatimizce mirasta denkleştirme işlemi salt miras hukuku karakterli bir işlemdir. Çünkü bu işlem mirasbırakanın terekesini etkileyen, terekenin hangi esaslara göre paylaşılacağını, yasal mirasçılardan terekeden eline geçecek payın miktarını etkileyen bir işlemdir. Bu nitelikleri dolayısıyla bu işlem ölüme bağlı bir işlemdir. Denkleştirme işleminin akdi bir nitelik taşıdığı yönündeki görüş çeşitli açılardan eleştirilmektedir. Öncelikle denkleştirme talebi, terekenin paylaşılması aşamasına geçilmediği sürece zamanaşımına uğramaz. Halbuki bu talep borçlar hukukuna özgü bir alacak olsaydı belirli sürelerin geçirilmesiyle zamanaşımına uğrardı⁴⁷. Ayrıca denkleştirme alacaklısı veya borçlusunu sıfatı mirasbırakanın ölümü esnasında yasal mirasçı olmaya ve bu sıfatın kaybedilmemiş bulunmasına bağlıdır. Mirasbırakandan denkleştirmeye tabi bir kazandırma almış bulunan müstakbel ve muhtemel yasal mirasçı mirasbırakanın ölümü esnasında yasal mirasçı sıfatını kazanamamış veya sonradan kaybetmişse denkleştirme yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır. Denkleştirmenin borçlar hukuku karakterli akdi bir ilişki yarattığı ileri sürülecek olursa bu durumu açıklamak oldukça zorlaşacaktır. Çünkü borçlunun alacaklısının mirasını red ederek borcundan kurtulması mümkün müdür?⁴⁸ Denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanların geçerliliği hususunda denkleştirmenin akdi mahiyet taşıdığını ileri süren yazarlar bu beyanların ancak karşı tarafın katılımıyla yapılacak bir miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Mirasbırakan yapmış olduğu denkleştirmeye tabi kazandırmalar karşılıksızdır. Mirasbırakan yaptığı bu kazandırmalar neticesinde kendisi herhangi

---

⁴⁷ GUIAN, s. 204.

⁴⁸ GUIAN, s. 204.

bir yarar sağlamamıştır. Aşağıda da değindiğimiz üzere⁴⁹ karşılıksız kazandırmalar konusunda genel olarak tüm hukuk sistemlerinde bu tip kazandırmaların lehtarının hukuki durumu zayıftır. Karşılıksız kazandırmalar içinde karşımıza en çok çıkan tip olan bağışlama sözleşmesinde bu sözleşmenin sınırlarını belirleyen TBK m. 286/I'e göre 'Fiil ehliyetine sahip olan herkes, eşler arasındaki mal rejiminden veya miras hukukundan doğan sınırlamalar saklı kalmak üzere bağışlama yapabilir.' Söz konusu hükümde belirtildiği üzere mirasbırakanın yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların miras hukuku bakımından bir sınırlamaya tabi tutulduğu açıkça görülür.

§ 3. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN BENZER KURUMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

I. TENKİS İLE KARŞILAŞTIRILMASI

A. Tenkis ve Denkleştirme İşlevi Bakımından

Tenkis, mirasbırakanın yapmış olduğu bazı kazandırmalarla tasarruf oranını aştığı hallerde bu kazandırmaların saklı paylı mirasçılarının saklı paylarını ihlal ettiği oranda etkisizleştirilmesini sağlayan bir işlemdir⁵⁰.

Denkleştirme ise, mirasbırakanın yasal mirasçılarının yapmış olduğu bazı kazandırmaların aynen veya mahsuben terekeye geri verilmesine yönelik bir işlemdir⁵¹.

---

⁴⁹ Bkz. § 7, I.

⁵⁰ EREN Fikret, Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası (Kısaltılmışı: Tenkis), Ankara 1973, s. 17-18; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 125; TÜFEK, s. 296; DURAL/ÖZ, s. 266; İMRE/ERMAN, s. 497; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 494 N. 39a; KILIÇOĞLU, s. 435; TURANBOY, s. 32. Tenkis hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. EREN, Tenkis, s. 17 vd.

⁵¹ TÜFEK, s. 296; İMRE/ERMAN, s. 497.

Tenkis, saklı payların korunması yönünde bir fonksiyona sahipken; denkleştirme, mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu bazı kazandırmaların ölüm anında terekeye geri dönmesini amaçlayan bir işlemdir.

B. Denkleştirme ve Tenkisi Düzenleyen Kuralların Medeni Kanun'daki Düzenlenme Yeri ve Niteliği Bakımından

Tenkis, Medeni Kanunumuzun ölüme bağlı tasarruflar adlı ikinci bölümünde düzenlenirken; mirasta denkleştirme, mirasın paylaşılması adlı üçüncü bölümde düzenlenmiştir.

Tenkise ilişkin hükümler nitelik itibariyle emredici tarzda düzenlenmiştir. Mirasbırakanın saklı payı ihlal eden kazandırmalarının, kazandırma yaptığı kişide kalması yönündeki isteği diğer mirasçuları bağlamaz. Saklı paylı mirasçılar mirasbırakanın iradesinden bağımsız olarak açacakları tenkis davası ile saklı paylarını alabilirler.

Denkleştirmeye ilişkin hükümler ise tamamlayıcı hükümlerdir. Mirasbırakan kanunen denkleştirmeye tabi kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutabileceği gibi denkleştirmeye tabi olmayan kazandırmaların⁵² da denkleştirilmelerini emredebilir. Dolayısıyla denkleştirme davasının sonucunu mirasbırakanın iradesi tayin edecektir.

---

⁵² MK m. 675'de düzenlenmiş olan olağan hediyeler ile evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderler ve MK m. 674'de düzenlenen alışılmış ölçülerdeki eğitim-öğrenim masrafları hariçtir. Bu kazandırmalar kanun gereği denkleştirmeden tamamen muaf tutulmuşlardır.

C. Denkleştirme ve Tenkis Talep Edebilecek Kişiler Bakımından

Tenkis kural olarak saklı paylı mirasçılar tarafından ileri sürülebilen bir taleptir⁵³. Ancak istisnaen bazı şartlarla mirasçının alacaklıları ve iflas halinde iflas masası da tenkis davası açabilir (MK m. 562).

Denkleştirme talebini ileri sürebilecek kişiler tenkisten farklı olarak yalnız yasal mirasçılardır⁵⁴. Yasal mirasçılar haricinde kimse denkleştirme talebinde bulunamaz.

D. Denkleştirme ve Tenkis Yükümlüleri Bakımından

Tenkis talebi, saklı payı ihlal eden kazandırmayı alan her kişiye karşı ileri sürülebilir. Bu kişi yasal mirasçı veya atanmış mirasçı hatta bir üçüncü kişi de olabilir⁵⁵.

Denkleştirmede ise denkleştirme talebi yalnızca yasal mirasçılara karşı ileri sürülebilir⁵⁶. Kazandırmayı alan müstakbel ve muhtemel yasal mirasçı miras açıldığı anda yasal mirasçı sıfatına sahip değil veya bu sıfatını geçmişe etkili bir şekilde kaybetmişse denkleştirme ile yükümlü olmaz. Tenkis yükümlülüğü herhangi bir

---

⁵³ EREN, Tenkis, s. 115; TÜFEK, s. 297; İMRE/ERMAN, s. 498; KILIÇOĞLU, s. 436.

⁵⁴ EREN, Tenkis, s. 134-137; İMRE/ERMAN, s. 498; KILIÇOĞLU, s. 436. Tasfiye memurunun denkleştirme davası açamayacağı hakkında bkz. Yarg. 2. HD E. 230 K. 1135 T. 02.03.1954 (YAZICI/ATASOY, s.1291); Yarg. HGK E. 3 K. 12 T. 23.01.1955 (ŞENER, Mirasta İade, s. 443-444); Yarg. HGK E. 2/3 K. 12 T. 02.03.1955 (OLGAÇ, s. 707).

⁵⁵ İMRE/ERMAN, s. 498. Tenkis davasının kime açılacağı noktasındaki tartışmalar için bkz. EREN, Tenkis, s. 134-135.

⁵⁶ TÜFEK, s. 297; İMRE/ERMAN, s. 498.

sıfata bağılı olmadığından tenkisle yükümlü olan kişi mirasçılık sıfatını kazanamasa da almış olduğu kazandırmayı tenkis ettirmekle yükümlüdür.

E. Denkleştirme ve Tenkisin Konusu Bakımından

Tenkisin konusu mirasbırakanın saklı paylı mirasçılarının saklı paylarını ihlal ettiği tüm ölüme bağılı kazandırmaları ve MK m. 565'de sayılan sağlar arası kazandırmalarıdır. Denkleştirmenin konusu ise mirasbırakanın sağlar arası kazandırmalarıdır.

Denkleştirme ve tenkis konusu kazandırmalar bakımından bir soru: Bu kazandırmalar için hem denkleştirme hem tenkis söz konusu olabilir mi? Bu sorunun cevabı olumsuzdur. Bu iki dava mahiyetleri itibariyle birbirlerinden tamamen farklıdır. Bunlardan birinin uygulanması diğerinin uygulanmasına engel olur. Mirasbırakanın yapmış olduğu sağlar arası kazandırmalar hem denkleştirmeye hem de tenkise konu olabilirler. Bu durumda bu kazandırmaya öncelikle hangi hükümler uygulanacaktır. Bu hususta öncelikle denkleştirme hükümlerini tatbik etmemiz gerekir⁵⁷. Çünkü söz konusu kazandırma denkleştirmeye tabi ise denkleştirme işlemi ile terekeye döneceğinden tenkis işlemine gerek kalmaz⁵⁸. Bu husus MK m. 565/b. 1'de açıkça görülür. MK m. 565/b. 1'e göre 'Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlar arası

---

⁵⁷ GENÇCAN, s. 702; TURAN BAŞARA, s. 40; Yarg. 2. HD E. 5008 K. 9227 T. 12.06.2001 (GENÇCAN, s. 702).

⁵⁸ TOPDEMİR Fuat, Mirasbırakanın Mirasçidan Mal Kaçırma Amacıyla Yaptığı Muvazaalı İşlemlere Karşı Mirasçılarının Başvuru Yolları (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul 1995, s. 55; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 127; İMRE/ERMAN, s. 496; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 495 N. 39b; TURAN BAŞARA, s. 39.

kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi'. MK m. 565/b. 1 uyarınca aslında denkleştirmeye tabi olan fakat denkleştirme yükümlüsü olacak mirasçının mirasçılık sıfatını kaybetmesi dolayısıyla denkleştirme yükümlülüğünün ortadan kalktığı yani bu kazandırmaların denkleştirmeden kurtulduğu durumlarda bu kazandırmalar tenkise tabi olacaklardır. Kazandırma denkleştirmeye tabi değilse ve bu kazandırma saklı payları ihlal ediyorsa tenkise tabi olacaktır.

F. Denkleştirme ve Tenkis İçin İleri Sürülen Talepler Bakımından

Tenkis talebi dava ve def'i şeklinde olmak üzere iki şekilde öne sürülebilir. Tenkis davası niteliği itibariyle yenilik doğuran bir davadır⁵⁹. Tenkis davası sonucu verilecek karar yenilik doğuran bir karar olup; karara konu kazandırma fiilen yapılmışsa, mahkeme kararının verilen bu şeyin iadesine yönelik bir eda hükmünü kapsayıp kapsamadığı tartışmalıdır. Fakat doktrinde hakim görüş; tenkis davasıyla birlikte veya sonradan ayrıca bir eda davasının açılması gerektiği yönündedir. Tenkis davası ancak mirasbırakanın ölümü durumunda açılacak bir dava olup, mirasbırakanın ölümünden önce bir ihtiyati tedbir talebine de konu olamaz⁶⁰. Ayrıca tenkis davası bir tespit davası şeklinde açılmaz.

Denkleştirme talebi ise bir dava şeklinde ileri sürülebilir. Bu dava da ancak mirasbırakanın ölümü halinde açılabilir. Denkleştirme davası iki şekilde açılabilir. İlki denkleştirme yükümlülüğünün olup olmadığını ve varsa kapsamının

---

⁵⁹ EREN, Tenkis, s. 19; DURAL/ÖZ, s. 267.

⁶⁰ DURAL/ÖZ, s. 268.

belirlenmesine yönelik olarak açılan tespit davasıdır. Bu dava mirasbırakanın ölümünden mirasın paylaşımına kadar açılabilir. Mirasın paylaşımına geçildikten sonra artık bu dava açılmaz. Çünkü bu safhada ikinci denkleştirme davası olan denkleştirme yükümlülüğünün ifasına yönelik olan eda davası açılabilir. Bu dava esasen denkleştirme yükümlülüğünün varlığı ve kapsamını belli eden tespit hükmünü de içerir.

Bu iki dava nitelikleri itibariyle birbirlerinden farklı olduklarından biri diğerinde kendiliğinden mündemiç sayılmaz. Yani bir denkleştirme davasında aynı zamanda tenkis talebi de ileri sürülmüş olmaz⁶¹. Fakat bu davaların terditli olarak ileri sürülmeleri mümkündür⁶².

Tenkis davası mirasçının saklı payını ihlal etmesini öğrenmesinden itibaren bir yıl ve herhalde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinden itibaren on yıl geçmekle düşer (MK m. 571). Görüldüğü üzere tenkis davası hak düşürücü süreye tabidir.

Denkleştirme davası ise kural olarak mirasın paylaşım işlemi tamamlanana kadar açılabilir. Yargıtay denkleştirme davasının mirasın paylaşımının tamamlanmasından itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunu

---

⁶¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 131; İMRE/ERMAN, s. 496; TOPDEMİR, s. 55; TURANBOY, s. 32. Kanaatimizce hatalı olan Yargıtay'ın aksi yöndeki bir kararı için bkz. Yarg. 2. HD E. 9056 K. 9213 T. 04.12.1975 (ŞENER, Mirasta İade, s. 443).

⁶² İMRE, s. 796. Ayrıca bkz. JdT 1941 I 130 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 7, s. 738 vd.)

belirtmektedir⁶³. Denkleştirme davaları için öngörülen sürenin zamanaşımı olduğu kabul edilmektedir⁶⁴.

II. PAYLAŞTIRMA KURALI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Paylaştırma kuralı; mirasbırakanın ölümüne bağlı işlem yoluyla miras hisselerinin ne şekilde oluşacağına dair koyduğu kurallardır⁶⁵. Mirasbırakan bu kurallarla, bazı mallarını mirasçılarında birine veya birkaçına özgüleyebilir, terekede yer alan belirli değerlerin mirasçılar arasında paylaşılmasını öngörmüş veya paylaşmanın tabi olacağı usulü belirlemiş olabilir⁶⁶. Mirasbırakan paylaşırma kuralı ile mirasçılarının miras paylarının miktar ve oranını etkilemeden bu payların hangi değerlerden oluşacağını belirler⁶⁷. Paylaştırma kuralı esasen mirasçılarının tereke malları üzerindeki eşitlik ilkesine getirilmiş bir istisnadır⁶⁸. Mirasbırakanın yapmış olduğu bir tasarrufun paylaşırma kuralı olarak kabul edilebilmesi için mirasçılarının miras payları arasında kasıtlı bir eşitsizlik yaratmaması gerekir. Mirasbırakan bu

---

⁶³ Bu konudaki kararlar ve açıklamalar için bkz. § 8, I, A.

⁶⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 131.

⁶⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 131; OZANEMRE YAYLA, s. 73. Denkleştirmeye tabi kazandırmaların mirasbırakanın koyduğu bir paylaşırma kuralı niteliğinde olduğu yönünde bkz. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 571.

⁶⁶ OZANEMRE YAYLA, s. 73.

⁶⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 132.

⁶⁸ OZANEMRE YAYLA, s. 57.

eşitsizliği istemeden yaratmışsa MK m. 647/II'de düzenlenen denkleştirme işlemi yapılarak paylar arasında eşitlik sağlanır⁶⁹.

Mirasta denkleştirme işlemi ise mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu bazı kazandırmaların terekeye geri dönmesini sağlamakla mirasçılarının tereke malları üzerindeki eşitliğini tesis eder. Bu malların bir mirasçıya değil de tüm mirasçılarının istifadesine sunulması amaçlanır. Bu konuda sorulabilecek bir soru mirasbırakanın bu kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutan irade beyanları paylaşırma kuralı olarak nitelendirilebilir mi? Başka bir ifadeyle; mirasbırakan sağlığında yapmış olduğu kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutmasıyla bu kazandırmalar bu mirasçıya özgülenmiş midir? Mirasbırakanın koymuş olduğu paylaşırma kuralları esasen terekeyle ilgilidir. Yani mirasbırakanın paylaşırma kuralı vasıtasıyla mirasçısına özgülediği mal ölüm anında henüz terekeden çıkmamıştır. Mirasbırakanın denkleştirmeden muaf tuttuğu kazandırma ise ölüm anında terekede değildir.

III. TÜKETİM ÖDÜNCÜ (KARZ) SÖZLEŞMESİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Denkleştirme kurumu bazı yönlerden tüketim öduncü (karz) sözleşmesine benzer. Bu benzerlik mirasbırakandan alınan ve mülkiyeti kazanılan şeylerin kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesiyle geri verilmelerinde görülür⁷⁰. Fakat aslında bu iki kurum arasında derin farklılıklar vardır.

---

⁶⁹ OZANEMRE YAYLA, s. 73-74. MK m. 647/II hükmünde öngörülmüş bulunan denkleştirme ile MK m. 669-675 maddeleri arasında düzenlenen denkleştirme farklıdır. Farklar için bkz. § 1, II, B.

⁷⁰ TURAN BAŞARA, s. 29.

Öncelikle tüketim ödünçü (karz) sözleşmesinin konusu bir miktar para veya misli bir şey olabilir. Oysa denkleştirmeye tabi kazandırmalar için böyle bir sınır yoktur. Maddi değere sahip her şey denkleştirmenin konusunu teşkil edebilir.

Tüketim ödünçü (karz) sözleşmesinde ödünç alan, aldığı şeyin aynı miktar ve vasıfta bir benzerini ödünç verene iadeyle yükümlüdür. Denkleştirmedeki geri verme yükümlülüğü ise söz konusu kazandırmaları yapan mirasbırakana karşı değil, diğer yasal mirasçılara karşıdır. Dolayısıyla mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılara ödünç verdiği şeyler denkleştirmeye tabi olmazlar. Bu ödünç verilen şeylere ilişkin geri isteme talebi, mirasbırakana ait bir alacak hakkı olarak onun ölümü ile birlikte doğrudan terekeye geçer⁷¹.

Son olarak denkleştirme borcu, şarta bağlı bir borçtur. Bu şart da denkleştirmeye tabi kazandırmalar almış bulunan müstakbel ve muhtemel yasal mirasçının mirasbırakanın ölümü anında yasal mirasçılık sıfatına sahip olmasına ve bu sıfatını kaybetmemiş bulunmasına bağlıdır. Dolayısıyla yasal mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçının denkleştirme yükümlülüğü de söz konusu olmayacaktır. Fakat mirasbırakanın sağlığında ondan ödünç alan kişi, mirasbırakanın ölümü anında üçüncü kişi konumunda olsa da sözleşmeden doğan geri verme borcu devam eder⁷².

---

⁷¹ TURAN BAŞARA, s. 30.

⁷² TURAN BAŞARA, s. 30.

İKİNCİ BÖLÜM

MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN KOŞULLARI TARAFLARI VE KONUSU

§ 4. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN KOŞULLARI

I. SAĞLARARASI BİR KAZANDIRMA OLMASI

Mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesi için ilk şart bu kazandırmanın mirasbırakanın sağlığında yapılmış olmasıdır⁷³. Bu şart MK m. 669/I'de ifadesini bulan ‘...mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlar arası karşılıksız kazandırmaları...’ ibaresinden açıkça anlaşılır.

Ölüme bağlı kazandırmalar denkleştirmeye tabi olmazlar⁷⁴. Çünkü ölüme bağlı tasarrufa konu olan kazandırma mirasbırakanın malvarlığından çıkmış değildir. Yani bu kazandırma neticesinde henüz terekeden bir şey eksilmemiştir⁷⁵.

Karşılıksız kazandırıcı işlemin mirasbırakanın sağlığında yapılmış olması gerektiğinden rücu şartıyla yapılan bağışlamaların⁷⁶ (TBK m. 292) denkleştirmeye

---

⁷³ OĞUZMAN, s. 328; Yarg. 2. HD E. 2009/625 K. 2009/6776 T. 09.04.2009 (www.yargitay.gov.tr-Erişim tarihi: 23.04.2013); Yarg. 2. HD E. 2009/14753 K. 2009/21912 T. 17.12.2009 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 19.04.2013).

⁷⁴ BELGESAY Mustafa Reşit, Türk Kanunu Medenisi Şerhi, 3. Kitap: Miras, 4. B., İstanbul 1952, s. 247; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 145; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 467; EREN, İade, s. 357-358; HATEMİ, s. 48 N. 35; DURAL/ÖZ, s. 321; İMRE/ERMAN, s. 507; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 570; AYKONU, s. 700; ANTALYA, s. 478; GENÇCAN, s. 689; Yarg. 2. HD E. 2162 K. 2165 T. 15.03.1983 (ŞENER, Mirasta İade, s. 444).

⁷⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 145; EREN, İade, s. 358; DURAL/ÖZ, s. 321; AYDIN-ÜNVER, s. 138.

tabi tutulmaması gerektiği ileri sürülmüştür⁷⁷. Yargıtay; bu tür bağışlamalarda, kazandırmanın ancak mirasbırakanın ölümü ile şartsız bağış haline geldiğinden bahisle bağışta bulunan mirasbırakanın sağlığında karşı taraf için bir kazandırma yapmadığı gerekçesiyle bu tür kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutmamıştır⁷⁸. Bu tür bağışlamalarda daha baştan lehdara devredilen değer, lehdarın bağışlayandan önce ölmesi halinde bağışlayana geri dönmesi istenmektedir⁷⁹. Bu şart geciktirici değil bozucu şart niteliğindedir⁸⁰. Yani geçerli bir şekilde kurulmuş ve sonuçlarını bağışlayanın sağlığında doğuran bağışlama sözleşmesi uyarınca bağışlanana geçen malın tekrar bağışlayana dönmesi bağışlanan kişinin bağışlayandan önce ölmesi

---

⁷⁶ Bu tür bağışlamalar SEROZAN'a göre sağlar arası işlem eliyle oluşturulmuş ölüme bağlı işlemlerdir. Dolayısıyla ne salt ölüme bağlı işlemler için öngörülen rejim ne de sağlar arası işlemler için öngörölmüş kurallar uygulanabilir (SEROZAN, Karma Rejim, s. 1015 vd.).

⁷⁷ ŞENER, Mirasta İade, s. 115.

⁷⁸ Yarg. 2. HD E. 1944 K. 3300 T. 19.04.1977 (ŞENER, Mirasta İade, s. 428-429); Yarg. 2. HD E. 1979/993, K.1979/2563 T. 29.03.1979; Yarg. 2. HD E. 1979/4593 K. 1979/6666 T. 27.09.1979; Yarg. 2. HD E. 5507 K. 6106 T. 08.07.1982 (İNAL N., s. 821); Yarg. 2. HD E. 8974 K. 9210 T. 24.11.1983; Yarg. 2. HD E. 2010/3175 K. 2011/5469 T. 28.03.2011 (Kazancı İctihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 20.04.2013). Fakat Yargıtay bir kararında rücu şartıyla yapılan bağışlamada mirasbırakanın bağışlama konusunun terekeye dönmesini istediği şeklinde yorumlamış ve denkleştirmeye tabi olacağını öngörmüştür. Söz konusu karar için bkz. Yarg. 2. HD E. 2456 K. 4064 T. 30.04.1975 (İNAL N., s. 814).

⁷⁹ SEROZAN, Karma Rejim, s. 1016.

⁸⁰ Yargıtay kanaatimizce hatalı bir şekilde bağışlayanın bozucu şart gerçekleşmeden ölmesi halinde bozucu şartın geciktirici şarta dönüştüğünü varsaymıştır. Yarg. 2. HD E. 710 K. 1159 T. 12.02.1976 (SEROZAN Rona, Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Kazandırma (Kısaltılmışı: Ölüme Bağlı Kazandırma), İstanbul 1979, s. 73 dn. 19). Söz konusu karara yönelik eleştiriler için bkz. SEROZAN, Ölüme Bağlı Kazandırma, s. 73 dn. 19.

şartına bağlanmıştır⁸¹. Yargıtay'ın aksine⁸² bu işlem kurulduğu anda gerçek anlamda bir kazandırıcı işlemdir. Mirasbırakanın ölümüyle sadece bozucu şartın gerçekleşmesi imkansızlaşmıştır.

Mirasbırakanın sağlığında yaptığı karşılıksız kazandırma taahhütleri ölüm anında henüz ifa edilmemişse, taahhütte bulunulan kişiye bir alacak hakkı sağlayan taahhüt işleminden dolayı bu kazandırma taahhütleri de denkleştirmeye tabi olabilir⁸³. Fakat yapılan işlem tasarruf işlemi olmayıp mirasçının elinde herhangi bir değer olmadığından denkleştirme işlemi fiilen gerçekleşmez⁸⁴. Denkleştirme işlemi ile mirasçının sahip olduğu bu alacak hakkının ifası gerçekleşmez. Fakat denkleştirme, mirasın paylaşım safhasında kendiliğinden gerçekleşen bir işlem

---

⁸¹ SEROZAN, Ölüme Bağlı Kazandırma, s. 72-73.

⁸² Fakat Yargıtay eski tarihli bir kararında (Yarg. 2. HD E. 2550 K. 388 T. 29.01.1943) söz konusu işlemin sağlıkta yapılmış bir işlem olduğundan denkleştirmeye tabi olacağını kabul etmiştir (TEPECİ Kamil, Notlu ve İzahlı Türk Kanunu Medenisi C. 1, Şahsın Hukuku, Aile Hukuku, Miras, Ankara 1946, s. 474).

⁸³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 467. Doktrinde İMRE/ERMAN mirasbırakanın yaptığı karşılıksız kazandırmaların denkleştirmeye tabi olabilmesi için mirasbırakanın sağlığında söz konusu kazandırmanın ifa edilmiş olmasını yani karşılıksız kazandırma konusunun mirasçının mülkiyetine geçirilmesini veya onun lehine bir aynı hak tesisi şeklinde gerçekleşmesi gerektiğinden bu tip kazandırmaların denkleştirmeye tabi olmayacakları görüşündedirler (İMRE/ERMAN, s. 507).

⁸⁴ Benzer yönde bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 140. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre bu gibi durumlarda mirasbırakanın kendisine taahhüt ettiği alacak hakkının ifasını isteyen mirasçıya karşı (denkleştirmeden muaf olduğunu ispatlamadıkça) diğer mirasçılar denkleştirmeyi def'i yoluyla ileri sürüp ifadan kaçınabilirler ve bir kazandırma olduğu şüphesiz olan bu alacak hakkının mirasın paylaşılması esnasında denkleştirilmesini sağlayabilirler.

olmadığından denkleştirme alacaklısı olan yasal mirasçıların bu alacak hakkının denkleştirilmesini talep etmeleri gerekir⁸⁵.

İfası bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamalarda TBK m. 290/II hükmü gereği bunların ölüme bağlı tasarruf hükümlerine tabi olmaları sebebiyle bu işlemler denkleştirmeye konu olmayacaktır⁸⁶.

II. KAZANDIRMANIN KARŞILIKSIZ OLMASI

Bir kimsenin maddi malvarlığı değerleriyle veya emeğiyle birisine yarar sağlaması durumunda yarar sağlayan bu kişiye yapılmış bir kazandırma söz konusu olur⁸⁷. Bu kazandırma karşı tarafın malvarlığının aktifinde bir artış (veya aktifinde azalmaya engel olma) suretiyle olabileceği gibi pasifinin azaltılması (veya artmasına engel olunması) tarzında da ortaya çıkabilir⁸⁸. Kazandırmada bulunan kişi yaptığı bu kazandırmayı bir edim karşılığında yapıyorsa karşılıklı (ivazlı) kazandırıcı işlem, bir karşı edim karşılığında yapmıyorsa karşılıksız (ivazsız) kazandırıcı işlem söz konusu

---

⁸⁵ Bkz. § 8, I, A.

⁸⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 146; DURAL/ÖZ, s. 322 dn. 217; AYDIN-ÜNVER, s. 139. İfası bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamalar konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. SEROZAN, Ölümüne Bağlı Kazandırma, s. 59 vd.

⁸⁷ OĞUZMAN M. Kemal/BARLAS Nami, Medeni Hukuk (Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar), 12. B., İstanbul 2005, s. 136.

⁸⁸ OĞUZMAN/BARLAS, s. 136; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 139.

olacaktır⁸⁹. Kazandırıcı işlemde işlemin karşılığını oluşturan ivazın mutlaka para olması şart olmayıp belirli bir hizmet veya bir emek de olabilir⁹⁰.

Mirasbırakanın yasal mirasçılara sağlığında yaptığı kazandırmaların denkleştirmeye tabi olabilmesi için bu kazandırma karşılıksız olmalıdır. Mirasbırakan yaptığı kazandırma için bir karşılık almışsa ortada denkleştirmeye tabi bir kazandırma söz konusu olmaz. Çünkü bu kazandırma sonucunda mirasbırakanın malvarlığından çıkan değer başka şekillerde tekrar bu malvarlığına dahil olmuştur⁹¹.

Mirasbırakanın karşılıksız kazandırmaları arasında en çok rastlanan kazandırma tipi bağışlamadır. Fakat doktrindeki bir görüşe göre, bağışlama denkleştirmeye tabi bir kazandırma değildir. Bu görüş taraftarları bağışlama ile bağışlama konusu malın mülkiyetinin devamlı surette bağışlanana geçtiğini fakat denkleştirmeye tabi kazandırmada mirasbırakanın bu malı geçici olarak verdiğini ve asıl amacının bu malın mirasın paylaşılması esnasında terekeye geri verilmesi olduğunu ileri sürmüşlerdir⁹². Doktrinde bu görüş iki yönden eleştirilmiştir. İlki;

---

⁸⁹ OĞUZMAN/BARLAS, s. 136.

⁹⁰ BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 56 dn. 1; EREN, İade, s. 354; OĞUZMAN/BARLAS, s. 136 dn. 185; AYDIN-ÜNVER, s. 137-138; TURAN BAŞARA, s. 46-47. Ayrıca bkz. Yarg. 2. HD E. 1514 K. 1621 T. 24.03.1969 (İNAL N., s. 811-812); Yarg. 2. HD E. 4934 K. 2267 T. 07.04.1970 (YAZICI/ATASOY, s.1278-1279); Yarg. 2. HD E. 7795 K. 9203 T. 24.11.1983 (İNAL N., s. 823); Yarg. 1. HD E. 2011/9268 K. 2011/9970 T. 06.10.2011 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 22.05.2013).

⁹¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 140; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, Miras Hukuku, 3. B., İstanbul 1987, s. 464-465; DURAL/ÖZ, s. 321; TURAN BAŞARA, s. 49.

⁹² WEIMAR Peter, Zehn Thesen zur erbrechtlichen Ausgleichung, Familie und Recht, Festgabe der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Freiburg für Bernhard Schnyder zum 65.

yapılan bağışlamalar her zaman kesin olarak terekeye geri dönmez. Lehine kazandırma yapılan mirasçı miras açıldığı sırada mirasçılık sıfatı yoksa (örn; mirasbırakandan önce ölüm, mirasın reddi vs.) yapılan bu kazandırma kesin olarak bu kişiye geçer. İkincisi; mirasta denkleştirme ile değişikliğe uğrayan bağışlama işlemi değil, lehine kazandırma yapılan kişinin miras payıdır⁹³. Denkleştirme yükümlülüğü ile bağışlama işlemi hükümsüz olmaz. Bu kişinin iade ile yükümlü olması sadece bu şeyi aynen terekeye geri verme veya onun değerini miras payına mahsup ettirme borcunu doğurur⁹⁴.

Kanaatimizce mirasbırakanın yaptığı bu bağışlamaların denkleştirmeye tabi olduğunu savunan görüş daha isabetlidir. Bu görüşe göre, mirasbırakanın yaptığı bu bağışlamaların terekeye iadesi gerekse bile yapılan bu kazandırmalar Borçlar Hukuku manasında bağışlama işlemi niteliğini kaybetmezler⁹⁵. Zaten denkleştirmeye tabi kazandırmanın terekeye iadesi de kesin değildir. Denkleştirme yükümlülüğü mirasbırakanın iradesi ile kaldırılabilmesi gibi denkleştirme konusu kazandırmayı alan mirasçının mirasın açıldığı sırada mirasçılık sıfatını kaybederek denkleştirme

---

Geburtstag, Freiburg, 1995, s. 833, 836 (TURAN BAŞARA, s. 51'den naklen); KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 185; EREN, İade, s. 355; EREN, Tenkis, s. 81-82; DURAL/ÖZ, s. 322; TURANBOY, s. 78. Bu görüşün en hararetli savunucusu MÜLLER'e göre; bağışlama akti mahiyeti icabı iadede feragati kapsar, iadeye tabi bir teberruu daha ziyade ödünç verme (karz) niteliğindedir (EREN, Tenkis, s. 82'den naklen).

⁹³ EREN, Tenkis, s. 82-83.

⁹⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 465-466; EREN, Tenkis, s. 83.

⁹⁵ EREN, Tenkis, s. 82-83; DURAL/ÖZ, s. 323; TURANBOY, s. 78; AYDIN-ÜNVER, s. 134-135.

yükümlülüğünden kurtulması da olasıdır. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda bağışlamaların denkleştirmeye tabi olduklarını kabul etmiştir⁹⁶.

Bağışlama şeklinde gerçekleştirilen kazandırmalarda, yapılan kazandırmanın tamamen karşılıksız olması gerekmez⁹⁷. Yapılan kazandırmanın değeri ile alınan karşılık arasında çok büyük bir fark varsa söz konusu bu fark denkleştirmeye tabi olabilir⁹⁸. Örneğin; bir babanın oğluna verdiği 100.000 TL'lik bir mal karşılığında 10.000 TL alması. Karma bağışlama olarak adlandırılan bu sözleşmelerde taraflardan birinin ediminin sadece bir kısmı için karşılık belirlenmekte kalan kısım bilerek karşılıksız bırakılmaktadır⁹⁹. Karma bağışlamalarda karşılıksız kalan kısmın denkleştirmeye tabi olabilmesi için edimler arasındaki fark bilerek gerçekleştirilmiş ve mirasbırakan bu farkı bağışlamayı amaçlamış olmalıdır¹⁰⁰. Karma bağışlamalar konusunda uygulamada önem taşıyabilecek bir konu denkleştirmeye esas olacak değerın kazandırma konusu malın bir kısmı mı yoksa bu mal için tarafların bilerek karşılıksız tuttıkları değerın mi

---

⁹⁶ Bkz. Yarg. 2. HD E. 2009/2354 K. 2010/6881 T. 08.04.2010 (yayımlanmamıştır).

⁹⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 142-143; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 570; EREN, İade, s. 354; AYDIN-ÜNVER, s. 137.

⁹⁸ BERKİ Ali Himmet, Miras ve Tatbikat (Kısaltılmışı: Miras), 3. B., Ankara 1968, s. 296; BAYGIN Cem, Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması, EÜHFD C. XII, S. 3-4, Erzincan 2008; BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 492; BELGESAY, s. 248; GÖNENSEY/BİRSEN, s. 347; EREN, İade, s. 354; ÖZTAN, s. 395; İMRE/ERMAN, s. 506; ANTALYA, s. 478; TURANBOY, s. 43; TURAN BAŞARA, s. 53; ŞENER, Mirasta İade, s. 114; ŞENER, İade, s. 16; ÖZÜĞÜR, s. 305; BGE 45 II 513, 519 vd.; 55 II 163; 77 II 36, 39; 82 II 430 (TURAN BAŞARA, s. 52 dn. 125).

⁹⁹ İMRE/ERMAN, s. 506; AYDIN-ÜNVER, s. 137.

¹⁰⁰ İMRE/ERMAN, s. 506; AYDIN-ÜNVER, s. 137; TURAN BAŞARA, s. 52.

olacağı sorunudur. Konuyu bir örnekle somutlaştırmak gerekirse bir baba oğluna 100.000 TL değerindeki evini 75.000 TL'lik bölümünü bağışlama amacıyla 25.000 TL karşılığında satmıştır. Denkleştirmeye tabi değer; kazandırma konusu malın bir kısmını oluşturduğu kabul edilirse bu mal denkleştirme anındaki değerine göre denkleştirmeye tabi olacaktır. Bu durumda denkleştirme anında bu evin değeri 200.000 TL'ye çıkmışsa kazandırmanın yapıldığı anda kazandırma konusu malın değeriyle ivazsız bırakılan kısmın oranı bu artan değere uygulanmak suretiyle denkleştirmeye tabi tutar belirlenecektir ($200.000 \times 3/4 = 150.000$ TL). Denkleştirmeye tabi değer; söz konusu mal için kazandırma anında tarafların bilerek karşılıksız tuttıkları değer olduğu kabul edilirse 100.000 TL değerindeki ev 25.000 TL'ye satıldığından denkleştirmeye tabi değer 75.000 TL olacaktır. Burada bir görüş tarafların bilerek karşılıksız tuttıkları değer denkleştirmeye tabi olmasını ileri sürmektedir¹⁰¹. Diğer bir görüş denkleştirmeye tabi değer kazandırma konusu malın bir kısmına inhisar edeceğini belirtmektedir¹⁰². Denkleştirmeye tabi değer tarafların bilerek karşılıksız tuttıkları değer üzerinden belirlenmesi bazı yönlerden aksar¹⁰³. Şöyle ki mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırma bir maldır. Dolayısıyla

---

¹⁰¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 144.

¹⁰² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 144; EREN, İade, s. 736. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre denkleştirmeye tabi değer malın bir kısmına inhisar edeceği ifadesi de isabetli bir ifade değildir. Burada denkleştirmeye tabi değer o mal üzerindeki hakkın (burada mülkiyet hakkının) bir kısmıdır (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 144).

¹⁰³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre taraflar malın gerçek değeri üzerinde hiçbir zaman uyuşmamış olduklarından, satıcının doğmayan alacağının bir kısmını ibra ettiği söylenemez. Kaldı ki bu mantık alelade ivazsız bir hukuki işlemin mukabil edasının tamamen ibra edilmiş olduğu bir satış olarak nitelemeye götürür (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 144).

denkleştirmenin konusu da bu mal olmalıdır. Denkleştirme hesabı da bu malın denkleştirme anındaki değerine göre yapılmalıdır. Fakat İsviçre Federal Mahkemesi verdiği bazı kararlarda¹⁰⁴ satılan şeyin gerçek değerinin tespitinde satış işleminin yapıldığı zamanı göz önüne almış ve satılan şeyin değerinin artışıdan mirasçının yararlanacağını aynı şekilde değer azalışlarına da mirasçının katlanacağını ileri sürmüştür¹⁰⁵.

Karşılıksız kazandırmalar bağışlamadan ibaret değildir. Ahlaki bir vazifenin ifası niteliğindeki kazandırmalar (TBK m. 285/III) da karşılıksız kazandırmalardır¹⁰⁶.

Karşılıksız kazandırmalar bakımından faizsiz ödünç sözleşmelerinin durumu doktrinde tartışılmış ve bu tip sözleşmelerin denkleştirmeye tabi kazandırmalar yaratmayacağı kabul edilmiştir. Zaten TBK m. 387’de taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça ticari olmayan tüketim ödünç (karz) sözleşmelerinde faiz istenemeyeceği kabul edilmiştir. Faizin kararlaştırılması zorunlu olmadığından ve mirasbırakan ile yasal mirasçıları arasında akdedilen tüketim ödünç (karz) sözleşmelerinde faiz kararlaştırmak alışılmış olmadığından bu tip sözleşmeler denkleştirmeye tabi kazandırmalar yaratmaz¹⁰⁷.

---

¹⁰⁴ JdT 1930 I 39; JdT 1959 I 135 (İMRE/ERMAN, s. 506 dn. 16).

¹⁰⁵ İMRE/ERMAN, s. 506.

¹⁰⁶ ANTALYA, s. 478. Ahlaki vazifenin ifasının karşılıksız bir işlem olup olmadığı noktasındaki tartışmalar için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 141 dn. 8.

¹⁰⁷ AYDIN-ÜNVER, s. 136.

III. KAZANDIRICI İŞLEMİN MİRASBIRAKANIN MALVARLIĞINDAN YAPILMASI

Bir kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesinin bir diğer şartı da bu kazandırma mirasbırakanın malvarlığından gerçekleşmeli dolayısıyla mirasbırakanın malvarlığını azaltmalıdır¹⁰⁸. Bu şekilde gerçekleşen kazandırma sonucunda mirasbırakanın terekesi, kazandırmanın yapılmamış olduğu zamana göre daha az olacaktır. Dolayısıyla böyle bir karşılıksız kazandırma almayan yasal mirasçılarının miras payları da daha az olacaktır¹⁰⁹.

Mirasbırakanın yasal mirasçılara, kendi namına fakat başkası hesabına yaptığı kazandırmalar denkleştirmeye tabi değildir. Örneğin; mirasbırakanın üçüncü bir kişinin temsilcisi sıfatıyla hareket etmesi. Aynı şekilde mirasbırakan kendisine yüklenmiş olan bir vasiyeti ifa etmişse kendi malvarlığında herhangi bir azalma olmayacağından vasiyeti ifa amacıyla yapılan kazandırmalar denkleştirmeye tabi olmaz¹¹⁰. Benzer şekilde mirasbırakan veli veya vasi sıfatıyla müstakbel yasal mirasçılarının (örn; çocuklarının) malvarlığını idare ederken bu malvarlığından çocuklarına bir takım kazandırmalarda bulunmuşsa bu kazandırmalar denkleştirmeye tabi olmayacaktır. Çünkü verilen bu şeyler onların kendi malvarlıklarından gelmektedir¹¹¹. Aynı şekilde mirasbırakanın henüz iktisap etmediği bir haktan

---

¹⁰⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 146; İMRE/ERMAN, s. 507; EREN, İade, s. 355; AYDIN-ÜNVER, s. 139; ANTALYA, s. 478; Yarg. 2. HD E. 10320 K. 12664 T. 20.10.2000 (GENÇCAN, s. 688).

¹⁰⁹ AYDIN-ÜNVER, s. 139.

¹¹⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 146; TURAN BAŞARA, s. 57.

¹¹¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 147. GUBLER'e göre; veli veya vasi sıfatıyla çocuğunun malvarlığını idare eden ana veya babanın ona bir kuruluş sermayesi niteliğindeki kazandırmaları karine olarak bu malvarlığından yapılmıştır. GUBLER Heinz, Die Ausgleichungspflichtigen

feragati durumunda da, bu hak henüz mirasbırakanın malvarlığına dahil olmadığından ortada denkleştirmeye tabi bir kazandırmadan söz edilemez¹¹². Kazandırma mirasbırakanın vasisi tarafından fakat mirasbırakanın malvarlığından gerçekleştirilmişse denkleştirme söz konusu olabilir¹¹³.

Mirasbırakanın kendisine düşen bir mirası reddetmesinde ise durum tartışmalıdır. Özellikle mirasbırakanın mirası müstakbel yasal mirasçılarında biri lehine reddettiği durumlarda mirasın reddiyle bu miras payını almış olan mirasçı karşılıksız bir kazandırma almış olmaktadır. Burada Fransız Hukukunda savunulan bir fikre bu halde mirasın reddiyle mirasbırakanın malvarlığında herhangi bir eksilme meydana gelmediğinden denkleştirmeye tabi bir kazandırma söz konusu değildir¹¹⁴. Fakat hukukumuz yönünden bu fikir tarzı kabul edilemez. Çünkü MK m. 599 uyarınca mirasçılar mirası iradeleri dışında külli bir şekilde kanun gereği kazanırlar. Yani mirasın açılmasıyla mirasbırakanın malvarlığındaki haklar (ve borçlar) kendiliğinden mirasçılarının malvarlığına dahil olur. Bu yönüyle mirasbırakanın mirası müstakbel yasal mirasçılarında biri veya birkaçı lehine reddettiği durumlarda bu miras payını alan mirasçılara karşı mirasbırakanın diğer yasal mirasçıları, yapılan bu karşılıksız kazandırma için denkleştirme talep edebilir. Mirasbırakanın mirası

Zuwendungen (Art. 626 § ZGB), Berner Diss., Bern 1941, s. 22 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 147 dn. 34'den naklen).

¹¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 146; AYDIN-ÜNVER, s. 140.

¹¹³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 146-147.

¹¹⁴ EREN, İade, s. 355-356.

herhangi bir kişi lehine olmaksızın reddettiği durumlarda bu red tüm mirasçılar lehine olacağından ortada denkleştirmeye tabi bir kazandırma olmayacaktır¹¹⁵.

Kazandırmanın mirasbırakanın malvarlığından yapılması koşuluyla ilgili olarak doktrinde tartışılan diğer bir sorun bu kazandırmanın mirasbırakanın malvarlığının sadece anapara kısmından mı olması gerektiği yoksa gelirlerin sarf edilmesi suretiyle yapılan kazandırmalar da mirasbırakanın malvarlığından yapılmış sayılır mı? Bu hususta özellikle bazı Fransız hukukçuları gelirlerin nasıl olsa bir şekilde sarf edileceğini bu sebeple bunlar üzerinden yapılan kazandırmaların denkleştirmeye tabi olmayacağını ileri sürmüşlerdir¹¹⁶. Fakat bu konuda hakim görüş her iki kaynaktan yapılan kazandırmaların da denkleştirmeye tabi tutulacağını öngörür¹¹⁷. Kanaatimizce de hakim görüş isabetlidir. Öncelikle MK m. 669'daki malvarlığı sermaye ve gelir olarak ikiye ayrılmamıştır¹¹⁸. Her iki olasılıkta da yapılan kazandırmanın mirasbırakanın malvarlığını azalttığı kesindir¹¹⁹. Bu sebeple ister mirasbırakanın anaparası ister gelirleri sarf edilmek suretiyle gerçekleşsin yapılan bu kazandırmalar denkleştirmeye tabi olmalıdır. Zaten sermayeyi oluşturan da kişilerin bu gelirleri üzerindeki tasarruflarıdır¹²⁰.

Denkleştirmeye tabi kazandırmalarda bazen yapılan bu kazandırmanın kimin malvarlığından çıktığı meselesi ortaya çıkar. Bu sorun özellikle eşlerin tabi

---

¹¹⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 146 dn. 31; EREN, İade, s. 356.

¹¹⁶ EREN, İade, s. 357; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 147.

¹¹⁷ EREN, İade, s. 357.

¹¹⁸ EREN, İade, s. 357; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 147.

¹¹⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 147.

¹²⁰ EREN, İade, s. 357.

oldukları mal rejimine göre değişkenlik arz eder. Konuyu yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi açısından ele alırsak edinilmiş mallara katılma rejiminde dikey olarak ayrılmış birbirinden bağımsız farklı iki malvarlığı mevcuttur. Bunlar; karının malları ve kocanın mallarıdır. Bu iki malvarlığı bir kez daha fakat yatay bir ayrılmayla iki malvarlığı kesimine daha ayrılır. Bunlar edinilmiş mallar ve kişisel mallardır. Sonuç olarak edinilmiş mallara katılma rejiminde ‘kocanın edinilmiş malları ve kişisel malları’ ile ‘karının edinilmiş malları ile kişisel malları’ şeklinde dört farklı malvarlığı kesimi vardır¹²¹.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin malvarlıkları üzerinde tasarruf yetkilerini düzenleyen MK m. 223/I’e göre ‘Her eş yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.’ Buna göre; eşler kendi malvarlığı değerleri üzerinde kural olarak sınırsız hak sahibi olup, bu malvarlığına dahil unsurlar üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilirler¹²². Bu serbestinin sınırı da yine aynı hükmün ikinci fıkrasında gösterilmiştir. MK m. 203/II’e göre ‘Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğersinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.’ Söz konusu hükümleri mirasta denkleştirme bakımından incelersek eşler kural olarak kendi malvarlığı değerleri üzerinde serbestçe mirasçılara karşılıksız kazandırmalarda bulunabilirler. Fakat bu malvarlığı değerleri üzerinde diğers eşle birlikte paylı malikse söz konusu kazandırmaları diğers eşin izni olmadan yapamaz. Diğers eşin de iznini alarak paylı

---

¹²¹ DURAL Mustafa/ÖĞÜZ Tufan/GÜMÜŞ Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C. 3, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. B., İstanbul 2010, s. 197.

¹²² DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 203.

mülkiyete tabi malı mirasçısına karşılıksız olarak devreden mirasbırakan bu malda sahip olduğu pay kadar karşılıksız kazandırmada bulunmuş olur. Örneğin; bir eve ½ oranında paylı malik olan mirasbırakan bu evi (eşinin onayıyla) mirasçısına devrettiği zaman bu kazandırmayı almış olan mirasçı mirasbırakanın ölümünde denkleştirmeyle yükümlü olduğu değer bu evin yarı payının sahip olduğu değerdir. Aynı şekilde evin devrine onay veren diğer eşin ölümüyle de mirasçı bu sefer evin diğer yarı payının sahip olduğu değer kadar denkleştirmeyle yükümlü olacaktır.

Mirasbırakanın yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalar bakımından edinilmiş mallara katılma rejimini ilgilendiren bir diğer hüküm MK m. 229'dur. MK m. 229'a göre, ' Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediye dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,
2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler

Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

Söz konusu hükümlerle eşlerden birisinin edinilmiş mallarından üçüncü kişilere yapmış olduğu sağlar arası karşılıksız kazandırmaların mal rejiminin tasfiyesi sırasında artık değer hesabında edinilmiş mallar arasına belli şartlarla eklenmesi sağlanır. Söz konusu hüküm uyarınca mirasbırakanın diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla veya mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde

mirasçılara yapmış olduğu sağlar arası karşılıksız kazandırmalar mal rejiminin tasfiyesi sırasında artık değer hesabında edinilmiş mallar arasına katılacaktır.

Eşlerin birlikte kararlaştırdıkları sözleşmeyle veya bazı durumların gerçekleşmesiyle eşlerden birinin istemi üzerine hakim kararıyla kabul edilebilen seçimlik mal rejimlerinden mal ayrılığı rejiminin söz konusu olduğu durumu inceleyelim. Mal ayrılığı rejiminde iki malvarlığı grubu vardır. Bunlar karının malvarlığı ve kocanın malvarlığıdır¹²³. Mal ayrılığı rejiminde eşlerin malvarlıkları üzerindeki tasarrufları konusunda MK m. 243 atfıyla uygulanacak olan MK m. 244'e göre 'Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.' Söz konusu hüküm uyarınca kural olarak eşler kendilerine ait malvarlığı değerleri üzerinde serbestçe tasarruf edebilirler. Fakat eşlerin birlikte paylı mülkiyet kuralları uyarınca paylı malik oldukları mallar bakımından bu mal üzerinde tasarruf etmek isteyen eş diğerinin rızasını almalıdır. MK m. 243 atfıyla mal ayrılığı rejimi için uygulama alanı bulacak olan MK m. 245'e göre 'Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür (f. 1). Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır (f. 2). Söz konusu hükümleri mirasta denkleştirme bakımından değerlendirirsek eşler kural olarak kendi malvarlıklarından mirasçılara serbestçe karşılıksız kazandırmalarda bulunabilirler. Fakat tasarruf etmek istedikleri malda paylı maliklerse söz konusu tasarruf işlemi için diğer eşin rızasını almak zorundadırlar. Tasarruf etmek istedikleri malın mülkiyetinin hangi eşe ait olduğu ispatlanamıyorsa MK m. 245/II uyarınca bu mal eşlerin paylı mülkiyetinde sayılacağından söz konusu malların devrinde diğer eşin de rızası mutlaka alınmalıdır.

---

¹²³ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 231.

Eşlerin aralarında sözleşmeyle kararlaştırabileceği seçimlik mal rejimlerinden bir diğeri olan paylaşmalı mal ayrılığı söz konusu olduğu durumlarda eşlerin mirasçılara yapmış oldukları karşılıksız kazandırmalar hangi malvarlığından gelmiş olur? Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi, Türk hukukçuları tarafından mal ayrılığı rejimi esas alınarak edinilmiş mallara katılma rejimi ve kısmen mal ortaklığı rejiminden etkilenilerek oluşturulmuş tasfiye rejimi basit olan bir mal rejimidir¹²⁴. Bu mal rejiminde de esasen karının malvarlığı ve kocanın malvarlığı olmak üzere iki malvarlığı grubu vardır. Fakat bu rejimde aileye özgülenen mallar olarak üçüncü bir malvarlığı grubuna da rastlanır.

Bu mal rejimini düzenleyen hükümlerden MK m. 250'e göre ' Eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler, mal rejiminin sona ermesi halinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Buna göre paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin sona ermesi ile eşlerin malvarlıkları dışında, aileye özgülenen mallardan oluşan ve elbirliği ile hak sahipliğine dayalı özel bir malvarlığı oluşmaktadır¹²⁵. Eşlerin kendi malvarlıkları üzerinde tasarruflarını düzenleyen MK m. 244 gereğince eşler kural olarak malları üzerinde serbestçe tasarruf edebilirler. Eşlerin paylı malik oldukları mallar ve kime ait olduğu belirlenemeyen mallar konusunda mal ayrılığı rejimi bakımından yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir. Söz konusu hükümleri mirasta denkleştirme bakımından incelersek mirasbırakan eşin kendi malvarlığından ve aileye özgülenen

---

¹²⁴ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 233.

¹²⁵ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 233.

mal niteliğinde olan fakat kendi malvarlığına dahil unsurları mirasçılara karşılıksız olarak devredebilir. Bu halde yapılmış olan bu kazandırmalar kazandırmayı yapan mirasbırakan eşin malvarlığından çıkmıştır. Fakat aileye özgülenen bu malları diğer eşin payını azaltma kastıyla devrettiği hallerde, hakim diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler (MK m. 251/I). Mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin izni olmaksızın olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmalar eşin payını azaltma kastıyla yapıldığı varsayılır (MK m. 251/II). Söz konusu karşılıksız kazandırmaları alan mirasçılarını ilgilendiren MK m. 251/III'e göre ' Bu tür kazandırmalara ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırmadan yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.' Buna göre, mirasbırakan eşten karşılıksız kazandırma almış olan mirasçı diğer eşin söz konusu davayı kendisine ihbar etmesiyle söz konusu kazandırmaları geri vermek zorunda kalabilir.

Eşlerin aralarında sözleşmeyle kabul edebilecekleri son mal rejimi olan mal ortaklığı rejiminde mirasbırakan eşin yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların sadece bu eşin malvarlığından çıkıp çıkmadığı ciddi bir sorundur. Diğer mal rejimlerine nazaran mal ortaklığı rejiminde bu sorun daha çetrefillidir. Bu sorunu çözebilmek için öncelikle mal ortaklığı rejimine kısaca değinmek gerekirse mal ortaklığı rejimi, ortaklık mallarını oluşturan malvarlığı unsurlarının kapsamına göre iki farklı ortaklık rejimi vardır. Bunlar genel mal ortaklığı ve sınırlı mal ortaklığıdır. Sınırlı mal ortaklığı; edinilmiş mal ortaklığı ve diğer mal ortaklığı olarak ikiye ayrılır¹²⁶. Genel mal ortaklığında ortaklık mallarını eşlerin kanun gereğince kişisel

---

¹²⁶ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 236.

mal sayılanlar dışındaki malları ve gelirleri oluşturur (MK m. 257). Eşlerin sözleşmeyle edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul ettikleri durumlarda 'edinilmiş mal ortaklığı' söz konusu olacaktır. Bu ortaklık tipinde kişisel malların gelirleri de bu ortaklığa dahildir (MK m. 258/I-II). Eşlerin sözleşmeyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz mallarını, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tuttukları durumda 'diğer mal ortaklığı rejimi' söz konusudur. MK m. 258/II'den farklı olarak aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir (MK m. 259/I-II). Her bir mal ortaklığı rejimi bakımından eşler kişisel malları üzerinde serbestçe tasarruf edebilirler.

Bu hükümleri mirasta denkleştirme bakımından değerlendirecek olursak mirasbırakan eşin mirasçılarına kişisel mallarından yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların bu eşin malvarlığından çıktığı hususunda bir sorun yoktur. Fakat ortaklık malları bakımından aynı şey söylenemez. Eşlerin ortaklık malları üzerinde elbirliği mülkiyeti esasına dayalı bir elbirliği hak sahipliği söz konusu olduğundan eşler kural olarak bu mallar üzerinde tek başına tasarrufta bulunamaz. Eşlerin ortaklık malları üzerindeki tasarruflarını düzenleyen hükümlerden MK m. 262 uyarınca eşler ortaklık malları üzerinde olağan yönetim sınırları içinde tek başlarına tasarrufta bulunabilirler. Buna karşın olağan yönetimi aşan konularda eşler, ancak birlikte ortaklık malları üzerinde tasarrufta bulunabilirler (MK m. 263/I). Eşlerden birinin ortaklık mallarından mirasçılardan birine yapacağı karşılıksız kazandırma kuşkusuz olağan yönetimi aşan bir tasarruftur. Bu yüzden bu tasarrufa diğer eşin de onay vermiş olması gereklidir. Kazandırma lehtarları olan üçüncü kişilerin iyiniyetli olmaları durumunda rızanın varsayılacağını öngören MK m. 263/II'den mirasçılardan

yararlanması zordur. Çünkü mirasçılar, diğer eşin rızasının olmadığını bilmeseler de genelde bilebilecek durumdadırlar. Diğer eşin söz konusu karşılıksız kazandırmalara onay verdiğiğinde bu kazandırma kimin malvarlığından çıkmış olacaktır? Mal ortaklığı rejiminin tasfiyesinde ortaklık mallarının eşlere yarı yarıya verileceğini öngören MK m. 276/I hükmü kıyasen uygulanmak suretiyle yapılan kazandırmanın yarısı birinci eşin, diğer yarısı da ikinci eşin ölümünde denkleştirmeye tabi olacaktır¹²⁷. Fakat bu çözüm kazandırma lehtarını mirasçının her iki eşin ortak altsoyu olması durumunda geçerlidir. Kazandırma lehtarının eşlerden birinin altsoyu olması durumunda bu kişi diğer eşin ölümü anında kazandırmanın diğer yarısını da denkleştirmeyle yükümlü tutulabilmesi için diğer eşin ölümü esnasında onun yasal mirasçısı olmalıdır. Aksi halde denkleştirmeyle yükümlü olmayacaktır. Eşler MK m. 276/II uyarınca mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşım oranı kabul etmişlerse denkleştirme de bu oranlara göre yapılacaktır.

Mirasbırakanın ölüm hali için akdettiği ve primlerini kendi malvarlığından ödediği hayat sigortaları üzerinde durmak gerekir. Ölüm halinde sigorta hayat sigortasının bir çeşidi olup bunu akdeden kimsenin ölmesi halinde sonuçlarını doğurur. Bu tip sigortaların üçüncü kişiler lehine olarak yapılması mümkün ve geçerlidir¹²⁸. Sigorta ettiren kişi bu sigortayı doğrudan bir üçüncü kişi lehine akdedebileceği gibi kendi üzerine akdedip sonradan bir üçüncü kişiye ivazsız olarak da devredebilir. Mirasbırakanın lehine sigorta akdettiği üçüncü kişi mirasbırakanın

---

¹²⁷ Aynı yönde bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 148; EREN, İade, s. 357. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre bu gibi durumlarda BGB § 2054 hükmünün öngördüğü çözüm uygulanarak kazandırmayı yarı yarıya her iki eşin malvarlığından yapılmış sayılmalıdır.

¹²⁸ EREN, İade, s. 356.

yasal mirasçılardan biri ise ne olacaktır? Bu durumda söz konusu yasal mirasçının en azından mirasbırakan tarafından ödenen sigorta primleri tutarınca denkleştirme ile yükümlü olması gerekir¹²⁹. Bu tipteki sigortaların ölüm anındaki işira değerleri tasarruf edilebilir kısmın hesabı için terekeye eklenir (MK m. 509). Ayrıca bu değerler tenkise tabidir (MK m. 567).

IV. KAZANDIRMANIN YASAL MİRASÇILARA YAPILMIŞ OLMASI

Mirasbırakanın yapmış olduğu sağlar arası karşılıksız kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesi için bu kazandırmanın yasal mirasçılara yapılmış olması gerekir¹³⁰. Fakat yasal mirasçı sıfatının hangi anda bulunması gerektiği tartışmalıdır. Bu hususta Alman hukukundan esinlenen görüş yasal mirasçılık sıfatının hem kazandırma anında hem de mirasbırakanın ölümü anında olmasını gerekli görmektedir¹³¹. Fakat İsviçre ve Türk Hukuklarında baskın görüş yasal mirasçılık sıfatına mirasbırakanın ölümü anında sahip olunmasını yeterli görür¹³². Sonuç olarak mirasçının, denkleştirme alacaklısı veya borçlusuna olabilmesi için,

---

¹²⁹ EREN, İade, s. 356.

¹³⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 293; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 344; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 495 N. 39c; AYAN, s. 246; Yarg. 1. HD E. 2011/3353 K. 2011/8055 T. 08.07.2011 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası- Erişim tarihi: 04.05.2013).

¹³¹ ESCHER Arnold, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, III. Band, Das Erbrecht, 2. Aufl., Zurich 1937-1943, Art. 626, N. 15 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 101'den naklen).

¹³² BERKİ A.H., Miras, s. 295; BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 55; BERKİ Ş., İade ve Tenkis, s. 491; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 103; ANTALYA, s. 474; TURAN BAŞARA, s. 59.

mirasbırakanın ölümü anında yasal mirasçı sıfatına sahip olmalı ve bu sıfatı denkleştirme anına kadar (örn; red sebebiyle) kaybetmemelidir¹³³.

Kazandırma mirasbırakanın müstakbel ve muhtemel yasal mirasçısına değil de onun eşine yapılmışsa bu kazandırmalar bakımından denkleştirme söz konusu olmaz¹³⁴. Bu durum özellikle mirasbırakanın gelin veya damadına yaptığı kazandırmalar bakımından tartışmalı durumları beraberinde getirebilmektedir. Özellikle kazandırma yapılan eşin şahsı dikkate alınmadan evlilik birliğinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan kazandırmalarda (örn; bir oturma odası takımı) denkleştirmenin söz konusu olup olmayacağı meselesi önem arz eder. Söz konusu kazandırmayı alan eşin bu kazandırmayı evlilik birliğini temsilen aldığı durumlarda mirasbırakanın altsoyu kazandırma lehtarı olarak kabul edilmelidir¹³⁵. Bu gibi durumlarda gelin veya damada yapılan kazandırmaların, kazandırma yapılan şahsa yönelik mi yoksa evlilik birliğinin hizmetine mi yönelik olduğu ayrıca araştırılmalıdır¹³⁶.

Atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları yasal mirasçı olmadıklarından, mirasbırakandan edindikleri sağlar arası kazandırmaları denkleştirmeyle yükümlü değildir¹³⁷. Mirasbırakanın bu kişilere tasarruf oranının üstünde yaptığı

---

¹³³ AYAN, s. 246.

¹³⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 150.

¹³⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 151 dn. 59.

¹³⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 151.

¹³⁷ BERKİ A.H., Miras, s. 295; BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 55; BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 491; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 344; EREN, İade, s. 349; DURAL/ÖZ, s. 312; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 568-569; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 495 N. 39c; ANTALYA, s. 474-475; GENÇCAN, s. 690. Doktrinde Şakir

kazandırmaları saklı paylı mirasçılar tenkis davası açmak suretiyle tenkis ettirebilirler. Mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla, atanmış mirasçının miras payının içeriğini düzenlemek suretiyle yaptığı bu kazandırmaları miras payına mahsup etmesini emredebilir¹³⁸. Bu halde teknik anlamda bir denkleştirme söz konusu olmaz fakat denkleştirmeye benzer bir durum olduğundan MK m. 669 vd. hükümler olayın özellikleri de dikkate alınarak kıyasen uygulanabilir¹³⁹.

Yasal mirasçının mirasbırakan tarafından aynı zamanda atanmış mirasçı olarak belirlenmesi durumunda doktrinde bir görüş¹⁴⁰ bu durumda yasal mirasçının denkleştirme yükümlülüğünün olmadığı yönündedir. Bu görüşü savunanlara göre mirasbırakan yasal mirasçısını mirasçı olarak atamakla söz konusu kişilerin miras paylarını tespit ederek mirasçıları arasındaki eşitliği bozmuştur. Dolayısıyla böyle bir durumda mirasta denkleştirme kuralları aracılığıyla eşitliğin yeniden kurulması kabul edilemez¹⁴¹. Fakat diğer bir görüş¹⁴² bu durumun yasal mirasçının denkleştirme

---

BERKİ; atanmış mirasçıların denkleştirme ilişkisinde taraf olabileceğini ileri sürmektedir (BERKİ Ş., Miras, s. 220-221).

¹³⁸ ESCHER Arnold, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch; Band III, Das Erbrecht, 2. Abt.: Der Erbgang (Art. 537-640 ZGB), 3. Aufl., bearbeitet von Arnold ESCHER, Zürich, 1959/1960, Art. 626 N. 16; VELİDEDEOĞLU, s. 293; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 283; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 569; ÖZTAN, s. 393-394; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 495 N. 39c; İMRE, s. 808; TURANBOY, s. 39. Bu beyanın mirasbırakan tarafından konan bir paylaştırma kuralı niteliğinde olduğu yönünde bkz. İMRE, s. 809. Bu durumda atanmış mirasçının denkleştirmeye yükümlü olacağı yönünde bkz. ÖZÜĞÜR, s. 304.

¹³⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 443 dn. 9; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 283-284; İMRE, s. 809.

¹⁴⁰ İMRE/ERMAN, s. 504; ÖZÜĞÜR, s. 304-305.

¹⁴¹ İMRE/ERMAN, s. 504; ÖZÜĞÜR, s. 304-305.

yükümlülüğünü etkilemeyeceğini öne sürer. Kanaatimizce de bu durum yasal mirasçının denkleştirme yükümlülüğünü etkilemez. Bu durum özellikle altsoyun atanmış mirasçı olarak belirlenmesinde önem taşır. Altsoy dışındaki yasal mirasçılarının denkleştirme yükümlülükleri zaten mirasbırakanın bunu öngörmesi durumunda gündeme gelecektir. Yasal mirasçının atanmış mirasçı olarak belirlenmesi mirasbırakanın mirasçılar arasında eşitliği bizzat bozması sebebiyle bu mirasçının denkleştirmeden muaf tutulduğu ileri sürülmüştür. Fakat mirasbırakanın iradesi bu yönde olsa dahi bu irade MK m. 669/II'de aranan açık beyan şartına uymamaktadır. Dolayısıyla yasal mirasçının atanmış mirasçı olarak belirlenmesi onun denkleştirme yükümlülüğüne herhangi bir etkide bulunmaz.

Mirastan yoksunluk, çıkarılma, feragat gibi sebeplerle mirasçılık sıfatını kazanamamış olan kişiler ve red sebebiyle bu sıfatı mirasbırakanın ölüm anına kadar geçmişe etkili bir şekilde kaybeden kişilere yapılmış olan kazandırmalar denkleştirmeye tabi olmaz¹⁴³.

Mirasın tutulan deftere göre kabulü ve resmi tasfiye hallerinde yasal mirasçılar bu sıfatlarını muhafaza ettiklerinden denkleştirme yükümlülükleri devam

---

¹⁴² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 86-87; ANTALYA, s. 475; TURAN BAŞARA, s. 184-185. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre mirasbırakanın, mirasçılarını ölüme bağlı tasarruf ile yasal miras payları arasındaki oranlar dahilinde mirasçı atamasının denkleştirme yükümlülüğüne etkisi tamamen bu ölüme bağlı tasarrufun yorumu meselesidir. Burada mirasbırakanın yaptığı tasarruflarda şüphe halinde yasal miras sistemine dönüleceği kuralı uygulanmak suretiyle kural olarak denkleştirme yükümlülüğünü muhafaza ettiği kabul edilmelidir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 86-87).

¹⁴³ Bkz. Yarg. 2. HD E. 4046 K. 4778 T. 07.05.1986; Yarg. 2. HD E. 718 K. 4412 T. 06.10.1950 (ŞENER, Mirasta İade, s. 445).

eder¹⁴⁴. Fakat resmi tasfiye halinde denkleştirmenin söz konusu olabilmesi için tasfiye neticesinde bir bakiye kalmış olmalıdır¹⁴⁵.

V. KAZANDIRMANIN MİRAS PAYINA MAHSUBEN YAPILMIŞ OLMASI

Mirasbırakanın sağlığında müstakbel ve muhtemel yasal mirasçılarında yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların denkleştirmeye tabi olabilmesi için bu kazandırma söz konusu mirasçılarının miras paylarına mahsuben yapılmış olmalıdır. Kazandırmanın miras payına mahsuben yapılmış olması şartı kazandırma lehtarı kişinin kazandırma anında mirasçı olabilecek konumda olmasını gerektirmez. Bu kişinin mirasbırakanın ölümü anında yasal mirasçı sıfatına sahip olması yeterlidir.

Kazandırmanın miras payına mahsuben yapılmış olup olmadığı esasen mirasbırakanın bu yöndeki irade beyanına göre belirlenir¹⁴⁶. Mirasbırakan, yapmış olduğu kazandırmaların denkleştirilmesini istiyorsa bu kazandırmalar miras payına mahsuben yapılmış olur. Mirasbırakan söz konusu kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutuyorsa bu kazandırmalar miras payına mahsuben yapılmış olmazlar. Mirasbırakanın bu hususta herhangi bir beyanı yoksa Medeni Kanunun ilgili

---

¹⁴⁴ BERKİ A.H., Miras, s. 295; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 344-345; BELGESAY, s. 248; EREN, İade, s. 351; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 441-442; TÜFEK, s. 245; DURAL/ÖZ, s. 312-313. Terekenin defterinin tutulması esnasında denkleştirme davası açılacağı yönündeki Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 2. HD E. 679 K. 2293 T. 09.04.1968 (YAZICI/ATASOY, s.1280-1281).

¹⁴⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 81 dn. 3; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 442; TURAN BAŞARA, s. 166.

¹⁴⁶ GÖKTÜRK, s. 765; GÖNENSAY, s. 523; KÖPRÜLÜ, s. 411; İMRE/ERMAN, s. 495, 497, 507; TÜFEK, s. 232, 235, 260; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 571; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 494 N. 39a; AYAN, s. 245; ÖZUĞUR, s. 306.

hükümleri devreye girecektir¹⁴⁷. MK m. 669 hükmü bu hususta altsoy ve altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar bakımından bir ayırım yapmıştır. Söz konusu MK m. 699/I'de yer alan düzenlemeye göre altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılmış olan kazandırmalar kural olarak miras payına mahsuben yapılmamışlardır¹⁴⁸. Fakat MK m. 669/II uyarınca altsoya yapılan bazı kazandırmalar kural olarak miras paylarına mahsuben yapılmışlardır ve yasal denkleştirmeye tabidirler¹⁴⁹. Fakat denkleştirmenin akdi bir mahiyet taşıdığını ileri süren görüş yapılan kazandırmaların miras payına mahsuben yapılıp yapılmadığını mirasbırakanın tek taraflı olarak belirleyemeyeceğini, bunun ancak kazandırma lehtarları ile karşılıklı anlaşmak suretiyle belirlenebileceğini ileri sürer. Mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik beyanları söz konusu mirasçılarının terekeden alacakları payları belirlemede doğrudan etkili olması sebebiyle bir ölüme bağlı işlemdir. Dolayısıyla mirasbırakan yapmış olduğu kazandırmaların miras payına mahsup olup olmayacağını tek taraflı olarak belirleyebilir. Aşağıda denkleştirmenin akdi mahiyet taşıdığı görüşüne yönelik eleştiriler ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir¹⁵⁰.

---

¹⁴⁷ GÖKTÜRK, s. 765; GÖNENSAY, s. 523; KÖPRÜLÜ, s. 412; TÜFEK, s. 236, 260; İMRE/ERMAN, s. 495, 497, 507; AYAN, s. 245; ÖZUĞUR, s. 306.

¹⁴⁸ GÖNENSAY/BİRSEN, s. 345; GÖNENSAY, s. 524; KÖPRÜLÜ, s. 412-413; TÜFEK, s. 243; İMRE/ERMAN, s. 501; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 572; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 496 N. 39e; AYKONU, s. 699; AYAN, s. 247; ÖZUĞUR, s. 304; GENÇCAN, s. 697.

¹⁴⁹ GÖNENSAY/BİRSEN, s. 345; TÜFEK, s. 238; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 571; GENÇCAN, s. 691; Yarg. HGK E. 2/27 K. 1 T. 15.01.1947 (OLGAÇ, s. 709); Yarg. 2. HD E. 2/3673 K. 4413 T. 24.09.1945 (OLGAÇ, s. 709); Yarg. 2. HD E. 1071 K. 1283 T. 13.03.1958 (YAZICI/ATASOY, s. 1290); Yarg. 2. HD E. 2008/8122 K. 2009/13858 T. 13.07.2009 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 10.05.2013).

¹⁵⁰ Bkz. § 7, I.

Mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulmalarında belirleyici olan denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlarına, bu beyanların ne şekilde ileri sürülecekleri hususundaki açıklamalar aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır¹⁵¹.

§ 5. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN TARAFLARI

I. Denkleştirme Borçlusu

A. Genel Olarak

Mirasta denkleştirmede öncelikle mirasbırakanın iradesine göre hareket edilir. Mirasbırakan altsoyuna yapmış olduğu kanunen denkleştirmeye tabi olan MK m. 669/II kapsamındaki kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutabileceği gibi altsoyuna yapmış olduğu bu kapsamda yer almayan karşılıksız kazandırmaları ve altsoy dışındaki diğ er yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların denkleştirilmelerini emredebilir. Denkleştirme borçluları da bu beyanlara göre belirlenecektir. Mirasbırakanın bu hususta her hangi bir beyanı yoksa Medeni Kanunun ilgili hükümleri denkleştirme borçlusunu tespit edecektir.

Alman Medeni Kanunu mirasta denkleştirme yükümlülüğ ünü sadece mirasbırakanın altsoyu için öngörmektedir (BGB m. 2050 vd.). Fransız Medeni Kanunu ise tüm yasal mirasçuları denkleştirme yükümlüsü saymaktadır (CC m. 843). İsviçre ve Türk Medeni Kanunlarının mirasta denkleştirmeye ilişkin hükümleri, Alman ve Fransız sistemlerindeki denkleştirmeye ilişkin ilkelerini içerir ve bunları bağdaştıran bir karakterdedir¹⁵². Medeni Kanunumuz da Fransız hukukuna paralel

---

¹⁵¹ Bkz. § 7, I ve II.

¹⁵² İMRE/ERMAN, s. 499.

olarak denkleştirme yükümlülüğünü tüm mirasçılar için öngörmüş fakat altsoy ile diğer yasal mirasçılar arasında farklı düzenlemeler yapmıştır.

B. Çeşitli Kanuni Mirasçılarının Durumları

1. Altsoy

Denkleştirmeyle yükümlü yasal mirasçılarının arasında ilk göze çarpan altsoydur. Mirasbırakanın birinci zümre mirasçıları arasında yer alması dolayısıyla genelde terekenin sahibi olan altsoyun denkleştirme yükümlülüğü de diğer yasal mirasçılardan farklı tarzda düzenlenmiştir. Altsoya yapılan bazı kazandırmalar kanun gereği denkleştirmeye tabi tutulmuştur. Bu farklı düzenleme tarzına aşağıda ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir. Öncelikle altsoydan ne anlaşılması gerektiği yani altsoyun kapsamında kimlerin yer aldığı meselesi çözülmeye muhtaçtır.

MK m. 669'da yer alan altsoy sadece mirasbırakanın birinci derece altsoyu olan çocukları değil tüm derecelerdeki altsoyunu yani mirasbırakanın torununu, torun çocuklarını hatta torununun torununu dahi kapsar. Bunların yanı sıra mirasbırakanın evlatlığı da bu kapsamdadır¹⁵³.

Altsoyun denkleştirme yükümlülüğü ile ilgili bir sorun denkleştirme yükümlülüğü için aranan kanuni mirasçı olma şartına ne zaman sahip olması gerektiğidir. Bu konuda bazı hukuk sistemleri mirasın açıldığı anda kanuni mirasçı

---

¹⁵³ EREN, İade, s. 349; ANTALYA, s. 475; ŞENER, Mirasta İade, s. 116; ŞENER, İade, s. 17. MK m. 669/II'deki karinenin evlatlık ve onun altsoyuna uygulanmasının maddenin amacını aşacağı yönünde bkz. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 573.

sifatına sahip olma şartını yeterli görürken¹⁵⁴ bazıları buna ek olarak kazandırmanın yapıldığı anda da kanuni mirasçı sıfatının olmasını şart koşmaktadır¹⁵⁵.

İsviçre ve Türk Medeni Kanunları bu konuya hiç değinmediğinden bu konu doktrinde tartışmalı olup bu hususta üç farklı fikir ileri sürülmektedir. Bu fikirleri ele almadan önce konuyu öncelikle farklı örnekler bakımından ele almakta yarar vardır. Bu hususta ilk örnek kazandırma yapıldığı sırada altsoy sıfatını taşıyan kişinin henüz hayatta olan aslı sebebiyle mirasbırakanın muhtemel kanuni mirasçısı olmadığı durumlarda aslının kendisinden önce ölmesi dolayısıyla mirasçılık sıfatını kazandığı durumlarda bu kazandırmaları terekeye geri verme yükümlülüğü var mıdır? Bu örneği daha somutlaştırırsak Mirasbırakan M oğlu A hayattayken A'nın oğlu B'ye MK m. 669/II'de sayılan kazandırmalardan birini yapmıştır. Daha sonra A'nın mirasbırakandan önce ölmesi nedeniyle M'ye mirasçı olan B'nin diğer yasal mirasçılara karşı aldığı kazandırmalar sebebiyle bir denkleştirme yükümlülüğü var mıdır? Diğer örnek kazandırma yapıldığı sırada kazandırma lehtarının mirasbırakanla hiçbir akrabalık bağının bulunmadığı durumlardır. Örnek olarak mirasbırakanın kazandırma yaptığı kişiyi evlat edinmesi, bu kişiyi tanıma, anne ile evlenme veya babalık hükmü dolayısıyla soy bağının kurulduğu hallerdir. Bu örnek olaylar çerçevesinde üç farklı fikir ileri sürülmektedir. Sadece ilk örnek olay çerçevesinde görüş belirten ESCHER ve VERREY'e göre kazandırmanın yapıldığı anda dahi

---

¹⁵⁴ Fransız hukuku CC Art. 846'da sevk ettiği açık bir hükümle denkleştirme yükümlülüğü için mirasın açıldığı anda yasal mirasçı sıfatına sahip olmayı yeterli görmüştür.

¹⁵⁵ Alman hukuku BGB § 2053'deki düzenlemesiyle ölüm anındaki mirasçılık sıfatının yanı sıra kazandırma anında da muhtemel kanuni mirasçılık sıfatını şart koşmuştur.

kanuni mirasçı sıfatına sahip olunması gerekir¹⁵⁶. Bu yazarlara göre kazandırma lehtarı o anda üçüncü bir kişiden farksızdır ve dolayısıyla bu kazandırmanın miras payına mahsuben yapıldığından bahsedilemez¹⁵⁷. İki örnek arasında ayrıma giden WOLFER ve ROSSEL/MENTHA ilk örnekte aslı hayatta olduğu için muhtemel kanuni mirasçı sıfatını taşımayan altsoyun denkleştirmeyle yükümlülüğü konusunda mirasbırakanın ölüm anında kanuni mirasçı sıfatına haiz olmasını yeterli görmüştür. Fakat ikinci örnek olayda mirasbırakanın kazandırma yaptığı kişilerin o anda hukuken altsoy olmadıkları gerekçesiyle bu kişilerin denkleştirmeyle yükümlü tutulmamaları gerektiğini ileri sürmüşlerdir¹⁵⁸.

Doktrindeki baskın görüş ise; denkleştirme yükümlülüğü bakımından sadece mirasbırakanın ölüm anında yasal mirasçılık sıfatına haiz olmayı yeterli görmektedir¹⁵⁹. Her iki örnek için de mirasta denkleştirme şarta bağlı bir yükümlülüktür. Bu şartlardan birincisi altsoyun mirasbırakanın ölümü anında yasal mirasçı sıfatına haiz olması ve bu sıfatını kaybetmemesidir. İkincisi mirasbırakanın

---

¹⁵⁶ ESCHER, Art. 626, N. 15 ve VERREY Pierre, Recherches sur la Notion d'avancement d'hoirie et sur celle de rapport, these de licence, Lausanne 1942 (basılmamıştır), s. 52-53 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 101'den naklen).

¹⁵⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 101.

¹⁵⁸ WOLFER Hans, Die Ausgleichung der Erben nach dem schweizer Zivilgesetzbuch, Zurcher Diss., Mannedorf 1910, s. 41 vd. ve ROSSEL V./MENTHA F., Manuel du droit civil suisse, tome II, 2. Éd., Lausanne et Geneve, s. 261-262 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 103'dan naklen).

¹⁵⁹ TUOR Peter/PICENONI Vito, Berner Kommentar, Band III, Das Erbrecht, 2. Abt., Der Erbgang, (Art. 537-640 ZGB), 2. Aufl. des Kommentars von Prof. Dr. Peter TUOR, bearbeitet und nachgeführt von Vito PICENONI, Bern 1966, Art. 627 N. 2; BERKİ A.H., Miras, s. 295; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 102; TURAN BAŞARA, s. 172.

bu kişiyi denkleştirmeden muaf tutmamış olmasıdır. Her iki ihtimalde de bu kişiler mirası reddederek denkleştirme yükümlülüğünden kurtulabilirler. Bu sebeple kazandırma esnasında kanuni mirasçı sıfatına haiz olmamaları denkleştirme yükümlülüklerini etkilemez. Kanunun denkleştirme kurallarını ihdas ederken mirasbırakanın altsoy arasında eşitliği sağlama yönündeki farazi iradesine yönelik atfı da bu yöndeki yorumu haklı kılar¹⁶⁰.

İkinci örnek olaydaki durum denkleştirme bakımından tereddüt uyandırabilir. Gerçekten de kazandırma yapıldığı esnada kazandırma lehtarının mirasbırakana hukuken hiçbir akrabalık bağı yoktur. Fakat kazandırma lehtarının tanıma, anne ile evlenme veya babalık hükmü ile mirasbırakanla kurulan soybağı ilişkisi geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurduğu yani bu kişi doğduğu andan itibaren mirasbırakanla akrabalık ilişkisi tesis edilmiş olduğundan bu kişiye yapılan kazandırmaların altsoya yapılmış olduğu varsayılabilir¹⁶¹.

2. Altsoy Dışındaki Kanuni Mirasçılar

Mirasbırakanın altsoy dışındaki yasal mirasçılarının denkleştirme yükümlülükleri altsoydan farklı tarzda düzenlenmiştir. Bu kişiler bakımından denkleştirme yükümlülüğü ancak mirasbırakanın kazandırma esnasında veya daha sonradan yapacağı denkleştirmeye yönelik irade beyanı ile söz konusu olabilir¹⁶².

---

¹⁶⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 102.

¹⁶¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 103-104.

¹⁶² İMRE/ERMAN, s. 495.

Bu kişiler mirasbırakanın ikinci ve üçüncü zümreye mensup mirasçıları ve sağ kalan eşidir¹⁶³.

Altsoy dışındaki yasal mirasçıların denkleştirme yükümlülüğü konusunda durumu en tartışmalı olan sağ kalan eştir. Özellikle altsoy ile birlikte mirasçı olan eşin denkleştirme borçlusu ve alacaklısı olup olmayacağı doktrinde tartışmalıdır ve bu konuda üç farklı görüş ileri sürülmüştür.

Bu konuda doktrinde ileri sürülen ilk görüşe göre; sağ kalan eş altsoy dışındaki yasal mirasçılardan olduğundan kanun gereği denkleştirmeye yükümlü değildir. Sağ kalan eş ancak mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik irade beyanı ile denkleştirmeye yükümlü tutulabilir¹⁶⁴. Mirasbırakanın sağ kalan eşe denkleştirmeye yönelik irade beyanının olmadığı durumlarda altsoy sağ kalan eşten denkleştirme talep edemez. Fakat buna karşın sağ kalan eş altsoydan denkleştirme talep edebilir. Çünkü altsoy MK m. 669/II uyarınca bazı kazandırmalar bakımından kanunen

¹⁶³ 1990 yılında 3678 sayılı Kanun ile büyük ana ve büyük babaların ana ve babası ile onların birinci derecedeki altsoyunun mirasçılığını düzenleyen madde yürürlükten kaldırıldığı için zümre sayısı üçe düşmüştür. Ayrıca MK m. 501 uyarınca devlet de mirasbırakanın yasal mirasçısıdır.

¹⁶⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 118-119; EREN, İade, s. 346; TÜFEK, s. 239-240; İMRE/ERMAN, s. 502-503; ANTALYA, s. 477; ŞENER, Mirasta İade, s. 119. Yarg. 2. HD E. 2011/9794 K. 2011/12587 T. 18.07.2011. Fakat bu kararda doğru bir şekilde 'Mirasbırakan tarafından sağlığında eşine yaptığı kazandırma, açıkça iadeye tabi olduğu belirtilmedikçe kural olarak iadeye tabi tutulamaz.' denildikten sonra 'Davalı eşe yapılan kazandırma Türk Medeni Kanununun 669/II hükmünde sayılanlardan değildir. Bu durumda karşılıksız kazandırmanın miras payına mahsuben yapıldığına ve iadeye tabi olduğunu davacı her türlü delille kanıtlayabilir.' denilerek sadece altsoy için öngörülmüş bulunan MK m. 669/II'nin kapsamına hatalı olarak eş de alınmıştır. Oysa anılan madde hükmünde sayılan kazandırmalar altsoya yapıldıklarında yasal denkleştirmeye tabi olurlar.

denkleştirme borçlusudur. Bu görüşe göre sağ kalan eş denkleştirme borçlusu olmayıp denkleştirme alacaklısıdır. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında¹⁶⁵ bu görüşü benimsemiştir.

Bu konudaki ikinci görüşe göre; sağ kalan eşin denkleştirmedeki konumu hususunda açık bir hüküm olmadığından bir boşluk vardır. Bu boşluk da sağ kalan eşin denkleştirme alacaklısı olduğu durumlarda aynı zamanda denkleştirme borçlusu sayılarak çözümlenebilir¹⁶⁶. Zira tüm yasal mirasçılar denkleştirmeyi sağlama konusunda birbirlerine karşı yükümlüdür (MK m. 669/I). Bu görüşü savunanlara göre bu çözüm mirasta denkleştirmeyle güdülen hakkaniyet ve eşitlik kurallarına da uygundur¹⁶⁷. Bu görüşe göre sağ kalan eş denkleştirme alacaklısı olduğu durumlarda aynı zamanda denkleştirme borçlusudur.

Bu konuda doktrinde hakim görüşü temsil eden üçüncü görüş¹⁶⁸ MK m. 669/I'deki 'birbirlerine karşı' ibaresinden hareketle denkleştirme alacaklısı ile denkleştirme borçlusu arasında bir karşılıklılık ilişkisinin olmasını aramaktadır. Yani denkleştirmeyi talep eden kişi denkleştirme talep ettiği kişinin aldığı türden bir kazandırma almış olsaydı denkleştirme talep ettiği kişi de ondan denkleştirme

---

¹⁶⁵ JdT 1952 I 162 (İMRE/ERMAN, s. 502 dn. 10).

¹⁶⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 119; EREN, İade, s. 346-347; İMRE, s. 807; TÜFEK, s. 240; İMRE/ERMAN, s. 503; ŞENER, Mirasta İade, s. 119.

¹⁶⁷ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 119 dn. 172'de anılan yazarlar.

¹⁶⁸ Bu görüşü savunanlar için bkz. TUOR/PICENONI, Art. 627 N. 15; ESCHER, Art. 627, N. 1; EREN, İade, s. 348-349; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 495 N. 39c; ŞENER, Mirasta İade, s.120; ANTALYA, s.477; İNAL N., s. 809 ve İMRE/ERMAN, s. 503 dn. 13'de sayılan yazarlar.

talebinde bulunabilecekse denkleştirme alacaklısı olabilir¹⁶⁹. Aksi halde denkleştirme talebinde bulunamaz. MK m. 669/I'de öngörölmüş bulunan bu ilke altsoyun denkleştirme yükümlölüğünü düzenleyen MK m. 669/II için de geçerlidir¹⁷⁰. Mirasçıların sadece altsoyun teşkil ettiği hallerde denkleştirmede karşılıklılık ilişkisinin gerçekleştiğinden şüphe yoktur¹⁷¹. Fakat altsoy, sağ kalan eş ile birlikte mirasçı olmuşsa denkleştirmede karşılıklılık ilişkisinden söz edilemez. Çünkü sağ kalan eşe mirasbırakanca yapılan kazandırmalar mirasbırakan tarafından denkleştirilmeleri istenmedikçe altsoy tarafından denkleştirilmeleri talep edilemez. Yargıtay da bazı kararlarında¹⁷² bu görüşü esas almıştır.

Kanaatimizce bu görüşlerden ilki tercih edilmelidir¹⁷³. Sağ kalan eş mirasbırakan tarafından öngörölmedikçe denkleştirmeye yükümlü değildir. Altsoy sadece mirasbırakan tarafından sağ kalan eşe yapılan kazandırmaların denkleştirilmesini öngördüğü durumlarda denkleştirmeyi talep edebilir. Sağ kalan eş altsoya yapılmış bulunan kanunen denkleştirmeye tabi kazandırmaları ve hatta bu

---

¹⁶⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 119-120; EREN, İade, s. 347-348; TÜFEK, s. 241.

¹⁷⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 120.

¹⁷¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 120.

¹⁷² Yarg. 2. HD E. 6834 K. 7532 T. 28.10.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 441); Yarg. 2. HD E. 9453 K. 2672 T. 27.03.1980 (İNAL N., s. 819-820); Yarg. 2. HD E. 1980/1214 K. 1980/2923 T. 03.04.1980 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 10.04.2013). Fakat Yargıtay'a göre üvey anne ile altsoy arasında mirasta denkleştirme davası söz konusu olabilir. Söz konusu kararlar için bkz. Yarg. 2. HD E. 6181 K. 7238 T. 19.10.1978 (İNAL N., s. 817); Yarg. 2. HD E. 4793 K. 4897 T. 23.06.1981 (İNAL N., s. 820); Yarg. 2. HD E. 2213 K. 2505 T. 14.03.1984 (ŞENER, Mirasta İade, s. 441)

¹⁷³ Aynı yönde bkz. OĞUZMAN, s. 328 dn. 310; İMRE, s. 808; TÜFEK, s. 241-242, 269; ÖZUĞUR, s. 319; İMRE/ERMAN, s. 503 ve s. 503 dn. 11'de sayılan yazarlar.

kazandırmalar dışında yapılmış bulunan ve mirasbırakanca denkleştirilmesi emredilmiş olan kazandırmaların da denkleştirilmesini talep edebilir. MK m. 669/II'de sayılan kazandırmalar için Kanun aksi düzenlenebilir bir irade karinesi öngörmüş ve bunun sonucunda bu kazandırmalar yapılırken aksi öngörülmedikçe yani denkleştirmeden muaf tutulmadıkça bu kazandırmaların denkleştirilmesini öngörmüştür. Altsoy dışındaki yasal mirasçılar için yapılan kazandırmalar için ise bu durum tam tersidir. Burada Kanun bu kişilere yapılan tüm kazandırmaları aksi öngörülmedikçe yani denkleştirilmeleri emredilmedikçe denkleştirmeden muaf tutmuştur. Her iki denkleştirme rejiminde de mirasbırakanın iradesi asıldır. MK m. 669/I'de yer alan yasal mirasçılarının denkleştirmeyi sağlamakla birbirlerine karşı yükümlülüğünü düzenleyen kural da her yasal mirasçının denkleştirmeyi talep edebilmesini mümkün kılar.

İkinci görüşte sağ kalan eşin altsoyla birlikte mirasçı olduğu durumlarda denkleştirmedeki konumunda bir kanun boşluğunun olduğu savunması isabetli değildir. Çünkü eşin ne zaman denkleştirme borçlusu ne zaman denkleştirme alacaklısı olduğu kanunen açıkça belirlenmiştir. Sağ kalan eş altsoyla birlikte mirasçı olduğu durumlarda kendisine mirasbırakan tarafından yapılmış bulunan kazandırmaların denkleştirilmesi talep edilmişse diğer tüm yasal mirasçılara karşı denkleştirme borçlusu olacak; bu konuda mirasbırakan tarafından herhangi bir beyanda bulunulmamışsa denkleştirme borçlusu olmayacaktır. Mirasbırakan tarafından altsoya yapılmış bulunan kanunen denkleştirmeye tabi kazandırmalar mirasbırakan tarafından açıkça denkleştirmeden muaf tutulmamışsa ve kanunen denkleştirmeye tabi kazandırmalar dışındaki yaptığı kazandırmaların

denkleştirilmesini istemişse sağ kalan eş, bu kazandırmalar bakımından denkleştirme alacaklısıdır.

Doktrinde hakim görüşü temsil eden üçüncü görüş ise MK m. 669/I'deki 'birbirlerine karşı' ibaresinden denkleştirmenin karşılıklı olması gerektiği sonucunu çıkarmış ve yasal mirasçıları altsoy ve altsoy dışındaki yasal mirasçılar olarak ikiye ayırmıştır. Bu görüşe göre iki grup arasında karşılıklılık ilişkisi söz konusu olamaz. Bu ayrımın dayanağı altsoyun bazı kazandırmalar bakımından yasal olarak denkleştirmeye yükümlü tutulmasıdır. Bu görüşü savunan yazarlara göre; altsoyun kanunen denkleştirme yükümlüsü olduğu durumlarda sağ kalan eşin denkleştirme alacaklısı olduğunu kabul etmek eşitlik ve hakkaniyet düşünceleriyle bağdaşmaz. Fakat burada söz konusu olan yasal denkleştirme yükümlülüğünün mirasbırakan tarafından her zaman aksi kararlaştırılabilir. Altsoyun bazı kazandırmalar bakımından yasal denkleştirmeye yükümlü olması denkleştirmede ayrı gruplar yaratılmasını haklı kılmaz. Mirasbırakan her zaman Kanun tarafından öngörölmüş bulunan bu düzeni kendi iradesine göre değiştirebilir. Aynı şekilde eşine veya diğer mirasçılara yaptığı kazandırmaların da denkleştirilmesini öngörebilir. Pekala altsoy da bu gibi durumlarda denkleştirmeyi talep edebilir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse mirasbırakan mirasçı olarak eşi ve bir oğlu kalmıştır ve mirasbırakanın terekesi 60.000 TL dir. Mirasbırakan eşine denkleştirmeye tabi tutulmasını öngörerek 200.000 TL lik bir kazandırma da bulunmuştur. Bu görüşün kabulü halinde denkleştirme karşılıklı olarak gerçekleşmesi gerektiğinden altsoy sağ kalan eşe yapılan kazandırmanın denkleştirilmesini talep edemeyecektir. Bu durumda 60.000 TL nin $\frac{1}{4}$ ü yani 15.000 TL eşin kalan $\frac{3}{4}$ ü yani 45.000 TL oğlun olacaktır. Bu durumun adaletsizliği bir yana mirasbırakanın arzusuna da aykırıdır.

Yasal mirasçılar arasında yer alan devletin denkleştirme yükümlüsü olup olmadığı tartışmalıdır. Hakim görüş devletin denkleştirmeye yükümlü olmadığını kabul eder. Gerçekten de devletin mirasçılığı tek başına mirasçılık olduğundan onunla birlikte paylaştırmaya katılan dolayısıyla denkleştirmeyi talep edebilecek mirasçı olmadığından devletin denkleştirme yükümlülüğü de yoktur¹⁷⁴.

3. Doğrudan Kendisine Kazandırma Yapılmadığı Halde Denkleştirme ile Yükümlü Olanlar

Mirasın paylaşılması aşamasında denkleştirmeye yükümlü olanlar kural olarak doğrudan mirasbırakandan denkleştirmeye tabi bir kazandırma almış olan yasal mirasçılardır. Fakat bazı durumlarda eşitliği sağlamak düşüncesi ile mirasbırakandan doğrudan kazandırma almamış olan kişiler de denkleştirmeye yükümlü tutulmuşlardır.

Bu durumlardan ilki mirasbırakanın ölümü esnasında mirasçılık sıfatını kazanıp fakat denkleştirme işlemi gerçekleşmeden mirasın açılmasından sonra ölen kişinin mirasçılarının denkleştirmeye yükümlü olduğu durumdur. Bu durum esasen mirasın tüm hak ve borçlarıyla bir bütün olarak mirasçılara geçeceği kuralının uygulanmasından ibarettir¹⁷⁵.

İkinci hal mirasbırakanın ölümü esnasında mirasçılık sıfatını hiç kazanamamış (örn; mirastan çıkarılma, yoksunluk, feragat) veya geçmişe etkili bir şekilde kaybedenlerin (örn; mirasın reddi) payını alan kişilerin denkleştirmeye yükümlü olduğu durumdur¹⁷⁶. 743 sayılı Kanun döneminde bu kişilerin denkleştirme

¹⁷⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 105; EREN, İade, s. 343-344; ANTALYA, s. 475.

¹⁷⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 107; DURAL/ÖZ, s. 315.

¹⁷⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 107-108; DURAL/ÖZ, s. 315.

yükümlülüğü ile ilgili olarak bir ayırım yapılmıştır. 743 sayılı TKM m. 604/I'e göre; altsoy, yerine geçtiği kişiye yapılmış olan kazandırmaları eline geçmese dahi denkleştirme ile yükümlü olacaktır¹⁷⁷. Fakat doktrinde maddenin konuluş amacı ve hükmün tarihçesi de dikkate alınarak bu hükmün diğer mirasçılar için de geçerli olması gerektiği ileri sürülmüştür¹⁷⁸. 4721 sayılı Medeni Kanunun bu ayırımı kaldıran yeni düzenlemesiyle bu tartışma da anlamını yitirmiştir. Yine 743 sayılı Kanun döneminden farklı olarak bu kişilerin denkleştirme yükümlülüklerinin kapsamı değişmiştir. 743 sayılı TKM m. 604/I'e göre bu kişiler yerine geçtiği kişiye yapılmış olan bu kazandırmalar ellerine geçmese dahi bu kazandırmalar bakımından denkleştirmeyle yükümlüdür. Örneğin; Mirasbırakanın iki kızı A ve B, kendisinden önce ölmüş ve A'nın iki oğlu C ve D, B'nin ise bir kızı E hayattadır. C mirasbırakandan 40.000 TL'lik bir kuruluş sermayesi almış fakat mirası reddetmiştir. Mirasbırakanın ölümü tarihinde tereke 80.000 TL dir. C mirası reddetmeseydi C ve D mirastan $(80.000+40.000)/2/2=30.000$ TL, E ise $(80.000+40.000)/2=60.000$ TL alacaktı. C'nin mirası reddetmesiyle D'ye $80.000/2=40.000$, E'ye $80.000/2=40.000$ düşecektir. Bu durumdan E'nin zarar gördüğü açıktır. Çünkü C mirası reddetmeseydi 60.000 TL alacakken payı 40.000 TL'ye düşmektedir. Bu adaletsiz durumu

---

¹⁷⁷ Altsoyun yararlanmadığı değerlerden sorumlu olması kuşkusuz adalete ve hakkaniyete aykırıdır. 743 sayılı Kanun'da yer alan bu hükme yönelik eleştiriler için bkz. İŞGÜZAR Hasan, Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Ankara 2003, s. 150; BERKİ Ş., Miras, s. 227-228.

¹⁷⁸ BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 493; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 349; BELGESAY, s. 249; EREN, İade, s. 353; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 285; ŞENER, Mirasta İade, s. 117; ŞENER, İade, s. 19; AYKONU, s. 699-700; TÜFEK, s. 249, 250; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 113-115 ve s. 113 dn. 151,152,153,154 de anılan yazarlar.

engellemek için uygulanan MK m. 604/I ile C'nin mirası red neticesinde payı artan D, C'ye yapılmış olan kazandırmalar bakımından E'ye karşı denkleştirmeyle yükümlü tutulmuştur. Denkleştirme yapıldıktan sonra $80.000+40.000=120.000$ olarak hesaplanan terekeden D kendisine düşen 60.000 TL'nin 40.000 TL'sini mahsup edecek ve eline 20.000 TL geçecektir. E ise terekeden 60.000 TL alacaktır. Aynı kök içinde yer alan mirasçılardan birinin herhangi bir sebeple mirasçı olamaması durumunda onun yerine geçen aynı kökteki diğer mirasçıların paylarının teorik olarak arttığı doğrudur. Fakat pratikte her zaman somut bir artış yaşanmaz hatta bu kişilerin eline önceki duruma nazaran daha az bir miktar geçebilir. Örnek olayımızda da bu durum söz konusudur. Mevcut terekeden C mirası reddetmeseydi D'nin eline 30.000 TL geçecekken C'nin mirası reddi ve C'nin denkleştirme yükümlülüğünün D'ye geçmesiyle D'nin eline 20.000 TL geçmektedir. Bu durumun adaletsiz olduğu açıktır. Bu adaletsiz durumun önlenmesi için 4721 sayılı Kanun'da bu kişilerin denkleştirme yükümlülükleri miras paylarında meydana gelen artışla sınırlandırılmıştır (MK m. 670). Bu değişik düzenlemenin uygulanması sonucunda hesap şöyle yapılacaktır: C'nin mirası reddetmesiyle red öncesi 30.000 TL olan D'nin payı 60.000 TL'ye çıkmaktadır. Red sonucunda D'nin payı gerçekte 30.000 TL artmıştır. C'nin 40.000 TL'lik denkleştirme yükümlülüğünden D'nin sorumluluğu 30.000 TL'ye kadardır. Buna göre terekeden D'nin eline yine red öncesi olduğu gibi 30.000 TL geçecek E ise 50.000 TL alacaktır.

II. Denkleştirme Alacaklısı

Denkleştirme alacaklısı, tüm yasal mirasçılar olabilir. Denkleştirme borçlusu için aranan şartların aynısı denkleştirme alacaklısı için de geçerlidir. Dolayısıyla atanmış mirasçılar ve mirasbırakanın ölümü anında mirasçılık sıfatını hiç

kazanmamış olanlar (örn; çıkarılma, yoksunluk veya feragat sebebiyle mirasçı olamayanlar) veya mirasçılık sıfatını geçmişe etkili bir şekilde kaybedenler (örn; red sebebiyle mirasçılık sıfatını kaybedenler) denkleştirme alacaklısı olamazlar.

Mirasbırakan, bazı yasal mirasçılarını denkleştirmeden muaf veya denkleştirmeyle yükümlü tutabileceği gibi aynı şekilde bazı yasal mirasçılarını münhasıran denkleştirme alacaklısı olarak tayin edebilir. Mirasbırakan denkleştirme alacaklısı olarak atanmış mirasçılardan birini tayin ederse durum ne olacaktır? Bu durumda gerçekleştirilecek işlemin teknik anlamda bir denkleştirme işlemi olmadığı doktrinde kabul edilmektedir¹⁷⁹. Bu işlem nitelik olarak atanmış mirasçılarının miras paylarının içeriğini belirleyen bir işlemdir¹⁸⁰.

Mirasbırakanın atanmış bir mirasçısını denkleştirme alacaklısı yapması durumunda miras payları hesaplanırken öncelikle denkleştirmeye tabi kazandırma terekeye eklenmeden bu tutar üzerinden atanmış mirasçının miras payı bulunacak ve bu tutara mirasbırakanın denkleştirmeye tabi kazandırmanın değeri eklenerek atanmış mirasçının miras payı ayrıldıktan sonra bu denkleştirmeye tabi kazandırma terekeye eklenerek yasal mirasçılarının payları belirlenecektir¹⁸¹.

---

¹⁷⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 454; DURAL/ÖZ, s. 318. Ayrıca bkz. § 4, IV.

¹⁸⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 454; TURAN BAŞARA, s. 167.

¹⁸¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 454; DURAL/ÖZ, s. 318-319.

§ 6. MİRASTA DENKLEŞTİRMENİN KONUSU

I. Altsoy Bakımından Denkleştirmenin Konusu

A. Yasa Gereği Denklemeye Tabi Kazandırmalar

1. Çeyiz

Çeyiz, evlenecek olan kişiye evlenmesi sebebiyle evlilik birliğini kurmasına yönelik olarak verilen taşınır veya taşınmaz eşyalar olarak tanımlanabilir¹⁸². Çeyiz teriminin günlük yaşamdaki karşılığını kız evlada anne, babası tarafından verilen daha çok kişisel eşyalar ve bazı küçük ev eşyaları oluşturur¹⁸³. Fakat Kanunumuzda kız-erkek ayrımı yapılmadığından erkek evladın evlilik birliğini kurmasına yardımcı olacak kazandırmalar da çeyiz kapsamında değerlendirilebilir¹⁸⁴. Kanundaki çeyiz kavramı günlük yaşamda kullanıldığı gibi dar anlamda kullanılmamıştır¹⁸⁵. 743 sayılı TKM m. 603/II'de yer alan cihazın karşılığı olarak getirilen çeyiz evlenen kişinin bağımsız bir ev kurmasına yönelik olarak yapılan karşılıksız kazandırmaları da kapsar.

Çeyiz olarak verilebilecek şeylere örnek olarak evlenecek olan kişilerin oturmaları için alınan ev gibi bir taşınmaz olabileceği gibi bu evin eşyası (koltuk

---

¹⁸² GÖNENSAY/BİRSEN, s. 347; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 161; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 573; DURAL/ÖZ, s. 324; İMRE/ERMAN, s. 508; TURAN BAŞARA, s. 96-97; GENÇCAN, s. 693; BAYGIN, s. 153.

¹⁸³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 162; DURAL/ÖZ, s. 324-325; AYDIN-ÜNVER, s. 116; ANTALYA, s. 479.

¹⁸⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 161; EREN, İade, s. 726-727; AYDIN-ÜNVER, s. 116; TÜFEK, s. 258; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 573-574; TURANBOY, s. 72; ŞENER, Mirasta İade, s. 124; GENÇCAN, s. 693.

¹⁸⁵ GENÇCAN, s. 693.

takımları, buzdolabı, halı vd.) gibi taşınır mallar da olabilir¹⁸⁶. Mirasbırakanın bu malları bizzat alıp vermesi şart olmayıp bunların alınması maksadıyla vereceği para da aynı şekilde denkleştirmeye tabi olacaktır¹⁸⁷.

Çeyiz için verilen paraların başka amaçlar için harcanması veya evlenmenin gerçekleşmemesi denkleştirme yükümünü ortadan kaldırmaz¹⁸⁸. Burada yapılan kazandırmayı çeyiz olarak nitelendirebilmemiz için altsoyun evlenmesine yardımcı olma, onun bağımsız bir ev kurmasını kolaylaştırma kastıyla yapılmış olması yeterlidir¹⁸⁹. Fakat bir babanın bekar çocuğuna bir gün evlenir düşüncesiyle ev kurması çeyiz olarak nitelendirilemez ve çeyiz olarak denkleştirmeye tabi tutulamaz¹⁹⁰.

Altsoya yapılan çeyiz niteliğindeki karşılıksız kazandırmaların denkleştirilmeleriyle ilgili olarak bir de MK m. 675/II hükmü vardır. Bu hüküm alışılmış ölçüler içinde yapılan çeyiz niteliğindeki karşılıksız kazandırmalar konusunda mirasbırakanın iradesinin denkleştirmeden muafiyet yönünde olduğuna dair bir karine getirmiştir. Yani bu tipteki kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulabilmeleri için denkleştirme talep eden mirasçının mirasbırakanın iradesinin bu

---

¹⁸⁶ DURAL/ÖZ, s. 325.

¹⁸⁷ TUOR/PICENONI, Art. 626 N. 39; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 574; DURAL/ÖZ, s. 325.

¹⁸⁸ DURAL/ÖZ, s. 325; AYDIN-ÜNVER, s. 118; GENÇCAN, s. 693.

¹⁸⁹ DURAL/ÖZ, s. 325.

¹⁹⁰ DURAL/ÖZ, s. 325. Fakat bu tip kazandırmaların niteliği itibariyle bir malvarlığı devri olduğu açıktır. Bu sebeple çeyiz olarak denkleştirilemeyen bu tip kazandırmalar malvarlığı devri kapsamında değerlendirilebilir.

kazandırmaların denkleştirilmesi yönünde olduğunu ispatlaması gereklidir¹⁹¹. Bu hüküm çeyiz masraflarını denkleştirmeye tabi tutan MK m. 669/II'nin pratikteki uygulamasını azaltmaktadır. 743 sayılı Kanun döneminde çeyiz masraflarını denkleştirmeye tabi tutan maddenin uygulaması daha yaygındı. Çünkü 743 sayılı Kanun'da miras payını aşan kazandırmalar başlığı altında düzenlenen TKM m. 606/II'e göre alışılmış ölçülerde yapılan çeyiz niteliğindeki kazandırmaların sadece altsoyun miras payını aşan kısmı karine olarak mirasbırakanca denkleştirmeden muaf tutulmuştur. Yani altsoy mirasbırakandan miras payı kadar aldığı çeyiz niteliğindeki kazandırmaları alışılmış ölçüde de olsa denkleştirmeye yükümlüydü. Altsoy kendisine alışılmış ölçülerde yapılan çeyiz niteliğindeki kazandırmaları mirasbırakanın bu hususta bir beyanı yoksa miras payına kadar olan kısmını denkleştirmeye yükümlü oluyor, miras payını aşan kısım için herhangi bir denkleştirme yükümlülüğü olmuyordu. Bu düzenleme tarzının denkleştirme hesabında ne tür güçlükler yaratacağı açıktır. Özellikle mirasbırakanın bölünemeyen tarzdaki kazandırmaları konusunda bu güçlükler daha açık bir şekilde ortaya çıkacaktır. 4721 sayılı Kanunda, alışılmış ölçülerde yapılan çeyiz niteliğindeki kazandırmaların miras payını aşan kazandırmalar başlığı altında düzenlenmeyip ayrı bir maddede düzenlenerek bu kazandırmaların tümünün denkleştirmeden muaf tutulması isabetli olmuştur.

Alışıl gelmiş ölçüdeki çeyiz masrafları için kanunen mirasbırakanın denkleştirmeden muafiyet yönünde olduğuna dair bir irade karinesi öngörüldüğü için 'bu masraflar hangi ölçüde olursa alışıl gelmiş olur'un cevabının verilmesi gerekir. Bu cevap için objektif ve sübjektif olmak üzere iki ölçütten faydalanılır. Objektif

---

¹⁹¹ AYAN, s. 246.

ölçütte yapılan kazandırmanın toplumun örf ve adeti açısından alışılmış olup olmadığına bakılır¹⁹². Sübjektif ölçütte ise kazandırmanın yapıldığı esnada bu kazandırmanın mirasbırakanın ekonomik hali bakımından makul olup olmadığına bakılır. Objektif ölçütün bazı durumlarda adalete aykırı sonuçlar yaratacağı açıktır. Örneğin; kültürümüzde babanın evlenen çocuğuna ev alması alışlagelmiştir. Fakat bu kazandırmayı çok zengin bir babanın yapması ile dar gelirli bir babanın yapması aynı değildir. Çünkü bir taraf malvarlığının oransal olarak küçük bir bölümünü sarf ederken diğer taraf malvarlığının önemli bir kısmını harcamaktadır. Objektif ölçüt kullanılırsa dar gelirli babanın (aksine bir iradesi yoksa) yaptığı kazandırma denkleştirme dışı kalacak ve aynı türden bir kazandırma alamamış diğer evlenmemiş çocuklara haksızlık olacaktır. Bu sebeple bu tip olaylarda sübjektif ölçüt kullanılırsa daha adaletli sonuçlar ortaya çıkacaktır¹⁹³.

2. Kuruluş Sermayesi

Kuruluş sermayesi; ekonomik bağımsızlık kurmaya yönelik veya ekonomik bağımsızlığın devamını, geliştirilmesini sağlamak için yapılan kazandırmalar olarak tanımlanabilir¹⁹⁴. Örneğin; mirasbırakanın sağlığında oğluna veya kızına iş yeri açması, işyeri için gerekli aletleri alması, büro açması tarzında olabilir. Kazandırmanın, kazandırma konusunun mutlaka mirasbırakan tarafından satın

---

¹⁹² DURAL/ÖZ, s. 326; AYDIN-ÜNVER, s. 116-117 dn.16.

¹⁹³ DURAL/ÖZ, s. 326. Aynı yönde bkz. GENÇCAN, s. 694; BAYGIN, s. 153; TURAN BAŞARA, s. 151.

¹⁹⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 157; OĞUZMAN, s. 329; TÜFEK, s. 258; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 574; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 287-288; İMRE/ERMAN, s. 508; DURAL/ÖZ, s. 323; AYDIN-ÜNVER, s. 118-119; ANTALYA, s. 479; ŞENER, Mirasta İade, s. 124; ÖZUĞUR, s. 308; GENÇCAN, s. 694.

alınarak altsoya devredilmesi şeklinde gerçekleşmesi şart değildir. Mirasbırakanın altsoya vermiş olduğu para veya diğer her türlü mal da kuruluş sermayesi olarak nitelendirilebilir¹⁹⁵. Altsoyun kuruluş sermayesi olarak verilen para veya sair malları başka yerde sarf etmesi bu kazandırmaları denkleştirmeye tabi olmaktan çıkarmaz¹⁹⁶.

Mirasbırakan tarafından yapılan kazandırmaları kuruluş sermayesi niteliğinde kabul edebilmemiz için diğer denkleştirmeye tabi kazandırmalarda olduğu gibi yapılan bu kazandırmanın belli bir ağırlık taşıması gereklidir. Yani yapılan kazandırmalar iş kurma veya bu işi geliştirme niteliğinde olmayıp arızı olarak verilen bir takım kazandırmalar niteliğindeyse ortada kuruluş sermayesi yoktur. Örnek olarak; altsoya verilen harçlık niteliğindeki paralar, hatıra olarak verilen birtakım değerli eşyalar sayılabilir¹⁹⁷. Bu tip kazandırmalar açıkça denkleştirmeye tabi tutulmadıkça ancak tenkise tabi olabilir. Fakat mirasbırakanın düzenli bir şekilde altsoyuna verdiği paralar toplamda ciddi bir meblağ oluşturmuşsa, MK m. 669/II'de yer alan ‘...benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar...’ ifadesi kapsamında değerlendirilebilirler.

Mirasbırakanın iyi bir meslek sahibi olması amacıyla altsoyuna yaptığı eğitim masraflarının durumu öğretilerde tartışmalıdır. Geçmişte mirasbırakan tarafından

---

¹⁹⁵ DURAL/ÖZ, s. 323; AYDIN-ÜNVER, s. 119; Yarg. 2. HD E. 2000/923 K. 2000/3308 T. 21.03.2000 (KAÇAK Nazif, Yeni İçtihatlarla Yeni Miras Hukuku, Ankara 2006, s. 509-510); Yarg. HGK E. 27 K. 1 T. 15.01.1947 (OLGAÇ, s. 709).

¹⁹⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 159; EREN, İade, s. 727; DURAL/ÖZ, s. 323; AYDIN-ÜNVER, s. 119; ANTALYA, s. 479; GENÇCAN, s. 694.

¹⁹⁷ Özel anı değeri olan eşyalar için MK m. 653/II hükmü uygulanacaktır. Özel anı değeri olan eşyaların akıbeti hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DURAL/ÖZ, s. 483-485.

altsoyun ekonomik geleceğini garanti almak adına daha çok örneğin; taşımacılık yapması amacıyla bir kamyon alınır, işyeri açılır veya işyeri olabilecek kira getirisi olan bir taşınmaz alınır. Değişen ekonomik ilişkilerin bir sonucu olarak çalışma hayatında eğitimin önemi oldukça artmış ve bunun sonucunda ebeveynler çocuklarının iyi bir meslek sahibi olabilmesinde önemli bir koşul haline gelen eğitim için tüm maddi imkanlarını zorlamaktadır.

Bu türden kazandırmaların kuruluş sermayesi olarak nitelendirilemeyeceği açıktır. Fakat bu tür kazandırmaların denkleştirme dışında tutulması da birtakım adaletsiz sonuçlara yol açacaktır. Örneğin; bir baba iki oğlundan devlet üniversitelerinden birisinin hukuk fakültesinden mezun olan oğluna büro açmış, diğer oğlunun da hukuk eğitimi alabilmesi için özel üniversitelerden birisine göndermiştir. İlk oğluna yapılan masraflar kuruluş sermayesi olarak denkleştirmeye tabi tutulurken diğer oğluna yapmış olduğu masrafların denkleştirme dışında tutulması hakkaniyete uymaz. Bu kazandırmalar kuruluş sermayesi kapsamında denkleştirmeye tabi tutulmаса da MK m.674/I'de öngörüldüğü üzere alışılmış ölçüyü geçtiği oranda denkleştirmeye tabi olabilir.

3. Malvarlığı Devri

Malvarlığı devri, bir malvarlığının tamamı veya münferit bazı unsurlarının devri olarak tanımlanabilir¹⁹⁸. Malvarlığı devri çeşitli saiklerle yapılmış olabilir. Bu devir MK m. 669/II'de sayılan çeyiz veya kuruluş sermayesi sağlama amacıyla

---

¹⁹⁸ EREN, Tenkis, s. 75; ANTALYA, s. 479; AYDIN-ÜNVER, s. 121; TURANBOY, s. 74; TURAN BAŞARA, s.

olabileceği gibi başka amaçlarla da olabilir¹⁹⁹. Mirasbırakanın altsoyuna malvarlığı devri niteliği taşıyan karşılıksız kazandırmalarının denkleştirmeye tabi olması için herhangi özel bir amaçla yapılmış olması gerekmez.

Devredilen malvarlığı birtakım borçlar içeriyorsa, bu durumda denkleştirmeye tabi tutarı belirlemek için devredilen malvarlığının aktifi hesaplanarak bu miktardan pasifi oluşturan borçların çıkarılması gerekir²⁰⁰. Mirasbırakanın malvarlığı değerleri arasına paraları da dahil olduğundan mirasçılara vermiş olduğu bu değerler de denkleştirmeye tabi olacaktır²⁰¹.

---

¹⁹⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 166-167; AYDIN-ÜNVER, s. 121. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, eserinin ilerleyen sayfalarında borçtan kurtarma gibi malvarlığı devrinin de ancak ekonomik bağımsızlık kazandırma amacıyla yapıldığı hallerde bu tür kazandırmaların denkleştirmeye tabi olacağını öngörmektedir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 179-180). Ayrıca bkz. aşa. dn. 214.

²⁰⁰ DURAL/ÖZ, s. 328; AYDIN-ÜNVER, s. 121; GENÇCAN, s. 695.

²⁰¹ İNAL Emrehan, Denkleştirme ve Tenkis Davalarında Parası Mirasbırakan Tarafından Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına Alınan Taşınmazların Durumu, İÜHFİM, C. LXV, S. 2, İstanbul 2007, s. 286-287; Yarg. 2. HD E. 2007/1208 K. 2007/3048 T. 01.03.2007; Yarg. 2. HD E. 2008/8122 K. 2009/13858 T. 13.07.2009 (yayımlanmamıştır); Yarg. 2. HD E. 2008/9601 K. 2009/14290 T. 16.07.2009 (yayımlanmamıştır); Yarg. 2. HD E. 2010/4629 K. 2011/6951 T. 25.04.2011 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 20.03.2013); Yarg. 2. HD E. 2011/12546 K. 2012/27039 T. 14.11.2012 (yayımlanmamıştır).

Bir mal varlığı devri olan altsoya yapılan taşınmaz devirlerini Yargıtay yakın zamanlara kadar verdiği birçok kararında²⁰² isabetsiz bir şekilde MK m. 669/II kapsamı dışında görmekteydi²⁰³. Dolayısıyla bu kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulabilmeleri de denkleştirmeyi isteyen yasal mirasçının söz konusu kazandırmaların miras payına mahsuben yapılmış olduğunu ispatlamasına bağlıydı. Yargıtay bu kararlarını 4721sayılı Medeni Kanun'un yasal olarak denkleştirmeye tabi tutulacaklar arasına 'malvarlığı devri'ni de eklemesine rağmen aynı şekilde sürdürmüştür²⁰⁴. Yargıtay 743 sayılı Kanun döneminde vermiş olduğu bazı kararlarda²⁰⁵ kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanunundaki maddede abandona da bians'a (=mal varlığı devri) da yer verilmesi dolayısıyla sayılan kazandırmaların

---

²⁰² Yarg. HGK E. 2005/2-457 K. 2005/512 T. 21.09.2005; Yarg. 2. HD E. 2006/21023 K. 2007/5714 T. 05.04.2007 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 20.03.2013); Yarg. 2. HD E. 2005/9791 K. 2005/15742 T. 15.11.2005 (ÖZUĞUR, s. 333-334).

²⁰³ Fakat Yargıtay eski bazı kararlarında; mirasbırakan tarafından yapılan taşınmaz bağışlarını yasa gereği denkleştirmeye tabi kazandırmalar arasında değerlendirmiştir. Bu kararlar için bkz. Yarg. 2. HD E. 3628 K. 3942 T. 23.09.1943 (KÖMÜRCÜOĞLU Halit/ERGÜNEY Hilmi, Şahıs, Aile ve Miras Hukuku, Ankara 1951, s. 201); Yarg. HGK E. 1984/2-280 K. 1986/58 T. 29.01.1986 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 03.04.2013).

²⁰⁴ Yarg. 2. HD E. 14001 K. 11761 T. 28.01.2003 (İNAL N., s. 833-834); Yarg HGK E. 2005/2-457 K. 2005/512 T. 21.09.2005; Yarg. 2. HD E. 2006/21023 K. 2007/5714 T. 05.04.2007 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 22.03.2013); Yarg. 2. HD E. 2005/9791 K. 2005/15742 T. 15.11.2005 (ÖZUĞUR, s. 333-334).

²⁰⁵ Yarg. HGK E. 1992/2-536 K. 1992/620 T. 21.10.1992 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi:22.03.2013).

Medeni Kanunumuza göre nitelik bakımından daha geniş tutulduğu ifade edilerek²⁰⁶ söz konusu taşınmaz devirlerini MK m. 669/II kapsamında değerlendirmemiştir. Fakat 743 sayılı Kanun döneminde dahi bu tip kazandırmalar MK m. 669'daki 've benzeri karşılıksız kazandırmalar' kapsamında değerlendirilmeliydi²⁰⁷. Mirasbırakanın altsoyuna karşılık almaksızın yapmış olduğu bu taşınmaz devirlerinin niteliği itibariyle malvarlığı devri olduğu açıktır. Yargıtay bu esastan hareketle isabetli bir şekilde son zamanlarda vermiş olduğu kararlarda²⁰⁸ altsoya yapılan taşınmaz devirlerini MK m. 669/II kapsamında değerlendirmiştir.

4. Borçtan Kurtarma

Borçtan kurtarma; alacaklının borçlusunu ibra suretiyle veya onun bir üçüncü kişiye olan borcunu ödeyerek söz konusu bu borcun yükümlülüğünü üzerinden almasıdır.

743 sayılı Kanun'da yer alan 'borçtan ibra' yerine 4721 sayılı Kanun'da 'borçtan kurtarma' ibaresi tercih edilmiştir. İbra; borçlu ile alacaklının anlaşarak borcu ivazsız olarak sona erdirdikleri anlaşmadır. 743 sayılı Kanun'da yer alan bu ibare mirasçının üçüncü kişiye olan borcunu ödeme durumunu kapsamıyordu ve bu kazandırmanın denkleştirme kapsamında olup olmadığı tartışmalıydı. Fakat TKM m.

---

²⁰⁶ Bkz. Yarg. HGK E. 1986/2-360 K. 1987/359 T. 13.05.1987 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 20.05.2013).

²⁰⁷ Aynı yönde bkz. AYDIN-ÜNVER, s. 122.

²⁰⁸ Yarg. 2. HD E. 2008/16921 K. 2009/22192 T. 22.12.2009; Yarg. 2. HD E. 2009/9435 K. 2010/13492 T. 06.07.2010 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 25.03.2013).

603/II'deki 've bu kabilden sair suretlerle bahşedilen menfaatler' kapsamında değerlendirilip denkleştirmeye tabi oldukları kabul edilmekteydi²⁰⁹.

Altsoyunu borçtan kurtaran mirasbırakanın altsoyun pasifini azaltmak suretiyle yaptığı bu kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesi için ivazsız olması gerekir. İbra suretiyle gerçekleştirilen borçtan kurtarma bu şartı sağlar. Çünkü ibra sözleşmesi alacağından feragat eden bakımından ivazsız bir sözleşmedir. Altsoyun üçüncü bir kişiye olan borcunun ödenmesi suretiyle gerçekleştirilen borçtan kurtarmada ise altsoya yapılan bu kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesi için mirasbırakan bu ödeme sonucu bir karşılık elde etmemelidir. Mirasbırakan bu borcu ödemekle TBK m. 127 uyarınca üçüncü kişiye halef olmuşsa yapılan bu kazandırma karşılıksız değildir. Aynı şekilde mirasbırakanın borcunu ödediği altsoya TBK m. 77 vd. maddeleri gereği sebepsiz zenginleşmeden doğan veya TBK m. 526 vd. maddeleri gereği vekaletsiz iş görmeye dayalı bir talep hakkına sahip olduğu hallerde de bu haklar mirasbırakanın terekesinde yer alacağından burada bir karşılıksız kazandırmadan söz edilemez²¹⁰.

Borçtan kurtarmayla ilgili olarak bazı yazarlar borçtan kurtarmanın kanunen denkleştirmeye tabi olmasının mirasbırakanın mefruz iradesine aykırılık oluşturduğu fikrindedirler²¹¹. Bu yazarlara göre; borçtan kurtarmada mirasbırakanın amacı esasen

---

²⁰⁹ GÖNENSAY/BİRSEN, s. 347; TÜFEK, s. 259; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 189. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre bu kazandırmaların denkleştirmeye tabi olabilmesi lehtarının ekonomik bağımsızlığını sağlayan, genişleten nitelikte olmasına bağlıdır (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 189).

²¹⁰ DURAL/ÖZ, s. 327 dn. 230.

²¹¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 168 dn. 48'de anılan yazarlar.

mirasçısını bu borçtan tamamen kurtarmaktır. Yani borçtan kurtarma esnasında aksi kararlaştırılmadıkça mirasbırakanın borcun düşmesini düşünmüş olması asıldır²¹². Fakat bu husus etraflıca incelendiğinde durumun böyle olmadığı görülür. Öncelikle mirasbırakan söz konusu mirasçıyı borçtan kurtarmamış olsaydı MK m. 654 gereği bu borç mirasçının miras payına mahsup edilecekti. Mirasçı, mirasbırakanın borçtan kurtarmasıyla MK m. 671’de öngörülen seçimlik hakları kullanma imkanını sahip olup, borca konu değeri miras payına mahsup veya aynen terekeye geri verebilecektir. Mirasçı aynen iadeyi tercih ettiğinde, terekede yer alan diğer mallardan da yararlanabilecektir²¹³. Ayrıca mirasbırakanın borçtan kurtarmasıyla mirasçı bu borçtan dolayı oluşabilecek faizleri de ödemekten kurtulur²¹⁴.

Mirasbırakan altsoyunun bir borcunu ölüme bağlı bir tasarrufla ortadan kaldırmışsa bu kazandırma denkleştirmeye tabi olmayacaktır. Çünkü yapılan bir kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesi için işlemin sağlar arası bir işlem olması gerekir. Dolayısıyla anılan bu işlem sonucu yapılan kazandırma ancak saklı pay sahibi mirasçıların saklı paylarını ihlal ettiği oranda tenkis edilebilir.

5. Diğer Benzeri Kazandırmalar

MK m. 669/II’de yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulan çeyiz, kuruluş sermayesi, malvarlığı devri ve borçtan kurtarma gibi kazandırmalar sayıldıktan sonra

---

²¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 168; EREN, İade, s. 728. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU’na göre; borçtan ibranın (4721 sayılı Kanun’da borçtan kurtarma) olması gereken hukuk bakımından kanunen denkleştirmeye tabi tutulması isabetsizdir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 168).

²¹³ Bkz. § 8, II, A.

²¹⁴ EREN, İade, s. 729.

bu kazandırmalara ek olarak ‘ve benzerleri gibi’ karşılık alınmaksızın gerçekleştirilen kazandırmalar da yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulmuştur.

Burada cevaplamamız gereken sorulardan ilki MK m. 669/II’de yasal denkleştirmeye tabi tutulan kazandırmaların yapıldığı sayımın tahdidi mi yoksa örnekseyici mi olduğudur. İkincisi ‘ve benzerleri gibi’ ifadesiyle adlandırılan kazandırmaların ne tür kazandırmaları kapsadığıdır.

Doktrindeki çoğunluk MK m. 669/II’de yapılan sayımın tahdidi değil örnekseyici olduğunu kabul eder²¹⁵. Hükmün sözü ve gerekçesi²¹⁶ de bu yöndeki anlayışı destekler.

İkinci soru maddede ‘ve benzerleri gibi’ ifadesiyle adlandırılan kazandırmaların kapsamına nelerin girdiği doktrinde oldukça tartışmalıdır.

Bu konu hakkında doktrinde ileri sürülen ilk görüşe²¹⁷ göre; mirasbırakanın altsoyuna karşılıksız olarak yaptığı tüm kazandırmalar denkleştirmeye tabi

---

²¹⁵ GUIŞAN, s. 210; BERKİ A.H., Miras, s. 296; BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 56; BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 492; BELGESAY, s. 248; EREN, İade, s. 726; GÖNENSAY/BİRSEN s. 347; İMRE, s. 820; AYDIN-ÜNVER, s. 125; TÜFEK, s. 257; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 573; İMRE/ERMAN, s. 509; ŞENER, Mirasta İade, s. 124; ŞENER, İade, s. 24-25; TURANBOY, s. 76; GUIŞAN, s. 210. Ayrıca bkz. Yarg. 2. HD E. 210 K. 1200 T. 01.03.1966 (ŞENER, Mirasta İade, s. 429).

²¹⁶ MK m. 669’un gerekçesinde ‘...ikinci fıkrada denkleştirmeye tabi olan ve örnek olarak sayılan sağlar arası karşılıksız kazandırmalar arasına...’bir malvarlığını devretmek’ hususu da eklenmiştir.

²¹⁷ Bu görüşü savunanlar için bkz. GUIŞAN, s. 210; ESCHER, s. Art. 626 N. 14; GUBLER, s. 54 (TURAN BAŞARA, s. 86’dan naklen); GÖNENSAY/BİRSEN, s. 345; EREN, İade, s. 729; EREN, Tenkis, s. 77 vd.; HATEMİ, s. 49-50 N.43; TURANBOY, s. 76; TÜFEK, s. 259.

olacaktır²¹⁸. Bu görüşü savunanlara göre hükümde sayılan kazandırma çeşitleri farklı olup bunların arasında ortak bir özellik yoktur²¹⁹. Bunun yanı sıra sadece altsoyun ekonomik bağımsızlığını sağlama amacıyla yapılan kazandırmaların değil, tüm karşılıksız kazandırmaların denkleştirmeye tabi olması hakkaniyet icabıdır. Yargıtay da bazı kararlarında²²⁰ bu görüşü benimsemiştir.

Maddenin geniş yorumuna dayanan bu görüşün en büyük avantajı açıklığı ve uygulamadaki kolaylığıdır²²¹. Burada uygulamacının işi kolaydır. Alışılmış ölçüler içindeki eğitim-öğrenim giderleri, olağan hediyeler ve geleneğe uygun evlenme giderleri dışındaki tüm kazandırmalar denkleştirmeye tabi tutulacaktır.

Fakat bu görüşü maddenin sözüyle bağdaştırmak güçtür. Çünkü MK m. 669/II'de bazı kazandırmalar sayılmış ve buna benzer kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulacağı öngörülmüştür. Tüm karşılıksız kazandırmalar denkleştirmeye tabi tutulmak istenseydi madde metni tüm kazandırmaları belirtir şekilde kaleme alınırdı²²².

---

²¹⁸ EREN, İade, s. 726; İMRE/ERMAN, s. 499; TURANBOY, s. 74-75; HATEMİ, s. 49 N. 41; GÜİSAN, s. 210.

²¹⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 172-173; EREN, Tenkis, s. 75-76.

²²⁰ Yarg. 2. HD E. 3628 K. 3942 T. 23.09.1943 (OLGAÇ, s. 709); Yarg. 2. HD E. 923 K. 3308 T. 21.03.2000 (İNAL N., s. 832-833); Yarg. 2. HD E. 5259 K. 7013 T. 26.05.2000 (İNAL N., s. 832); Yarg. 2. HD E. 2004/5449 K. 2004/8642 T. 29.06.2004 (ÖZÜĞUR, s. 337-338); Yarg. 2. HD E. 2008/8122 K. 2009/13858 T. 13.07.2009 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 01.06.2013).

²²¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 126.

²²² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 177; TURAN BAŞARA, s. 66, 93-94.

Doktrinde savunulan ikinci görüşe²²³ göre; karşılıksız kazandırmanın denkleştirmeye tabi olabilmesi için bu kazandırmanın altsoyun ekonomik bağımsızlığını kurmaya veya bu halin devamını, geliştirilmesini sağlamaya yönelik olması gerekir²²⁴.

Maddenin dar yorumuna dayanan bu görüş savunucularına göre mirasbırakanın tüm çocuklarını aynı derecede sevdiği ve fırsatı olsaydı bazı çocuklarına yaptığı kazandırmaları tüm çocukları için yapacağı varsayımıyla kurgulanan denkleştirme kurumunu en iyi açıklayan görüştür²²⁵. İsviçre Federal Mahkemesi de bazı kararlarında²²⁶ bu görüşü benimsemiştir. Yargıtay da yasa gereği denkleştirmeye tabi olacak kazandırmaların nitelik yönünden MK m. 669/II'de

---

²²³ Bu görüşü savunanlar için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 175-183; STOUDEMAN Eric, L'avancement d'horie et sa réduction, Lausanne, 1962, s. 48 vd. (TURAN BAŞARA, s. 76'dan naklen); OĞUZMAN, s. 329-330; DURAL/ÖZ, s. 328; GENÇCAN, s. 695; İNAL E., s. 287; BAYGIN, s. 154-155; TURAN BAŞARA, s. 94.

²²⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 171; HATEMİ, s. 49 N. 42; DURAL/ÖZ, s. 328; ANTALYA, s. 479; OĞUZMAN, s. 329-330; TURAN BAŞARA, s. 65-66; İNAL E., s. 298.

²²⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 181; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 128-129; TURAN BAŞARA, s. 95-96.

²²⁶ BGE 76 II 36; BGE 76 II 188; BGE 71 II 77; BGE 71 II 76 (İNAL E., s. 282 dn. 20); JdT 1951 s. 438 (GUISAN, s. 212); BGE 107 II 19, 131 (TURAN BAŞARA, s. 68 dn. 167); RO 76 II 188 (GÜRELLİ Nevzat, 23.06.1950 tarihli RO 76 II 188 sayılı İsviçre Federal Mahkemesi Çevirisi, MHAD, C. 1, S. 1, s. 77).

sayılan kazandırmalardan biri olması gerektiğinden bahisle bazı kararlarında bu görüş istikametinde içtihatla bulunmuştur²²⁷.

Ayrıca bu görüş taraftarlarına göre; yasal denkleştirmenin neden sadece altsoy için öngörüldüğünü de açıklayabilmektedir. Şöyle ki mirasbırakan altsoy haricindeki diğer mirasçılar için de bu türden kazandırmalar yapabilir. Fakat toplumda yerleşik örf ve adete ve hayatın olağan akışına göre bu kişilere ekonomik bağımsızlığını sağlayacak türden kazandırmalar yapılmasına çok rastlanmaz²²⁸.

Bu görüş çeşitli açılardan eleştirilere uğramıştır. Bu eleştirilerden en önemlisi yapılan kazandırmalardan sadece çeyiz ve kuruluş sermayesi vermenin ekonomik bağımsızlık sağlamaya yönelik olduğu fakat malvarlığı devri ve borçtan kurtarma niteliğindeki kazandırmaların ise türlü sebeplerle yapılabilecek olmasıdır²²⁹.

---

²²⁷ Yarg. HGK E. 2/534 K. 648 T. 19.12.1990; Yarg. HGK E. 1988/2-326 K. 1988/785 T. 12.10.1988; Yarg. HGK E. 1986/2-360 K. 1987/359 T. 13.05.1987; Yarg. HGK E. 2005/2-457 K. 2005/512 T. 21.09.2005 (Kazancı İctihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 02.05.2013).

²²⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 129.

²²⁹ TUOR/PICENONI, Art. 626 N. 41; WIDMER Pierre, Grundfragen der erbrechtlichen Ausgleichung, Eine kritisch-rechtsvergleichende Studie zur Theorie des Vorempfanges, Stämpfli Verlag, Bern, 1971, s. 91-92 (TURAN BAŞARA, s. 88-89'dan naklen); EITEL Paul, Berücksichtigung lebzeitiger Zuwendungen im Erbrecht: Objekte und Subjekte von Ausgleichung und Herabsetzung, Stämpfli Verlag, Bern, 1998, s. 228, 229 (TURAN BAŞARA, s. 90'dan naklen); AYDIN-ÜNVER, s. 128. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre; altsoya yapılan mal terki (4721 sayılı Kanun'daki ifadesiyle malvarlığı devri) ve borç ibrası (4721 sayılı Kanun'daki ifadesiyle borçtan kurtarma) niteliğindeki kazandırmalar da ekonomik bağımsızlık sağlama amacıyla yapılmışsa denkleştirmeye tabi olur. Buna gerekçe olarak

Yasal denkleştirmeye tabi kazandırmaların belirlenmesinde bu görüş benimsendiği takdirde her olayda yapılan kazandırmanın ekonomik bağımsızlığı sağlama amacıyla yapılıp yapılmadığı incelenecektir ki bu durum özel bir hüküm

---

da kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'nun ilgili hükmü olan ZGB m. 626/II'nin almanca metninde yer alan ifadeye dayanmaktadır. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre; ZGB m. 626/II'deki 'Was der Erblasser seinen Nachkommen als Heiratsgut, Ausstattung oder durch Vermögensabtretung, Schulderlass und dergleichen zugewendet hat, steht, sofern der Erblasser nicht ausdrücklich das Gegenteil verfügt, unter der Ausgleichspflicht' Heiratsgut (=çeyiz) ve Ausstattung (=kuruluş sermayesi) ibareleri ile Vermögensabtretung (=malvarlığı devri) ve Schulderlass (=borçtan kurtarma) ibareleri arasına oder (=veya) kelimesini koymak suretiyle bunlar arasında ikili bir ayırım yapılmıştır. Burada çeyiz (Heiratsgut) ve kuruluş sermayesi (Ausstattung) bir kazandırma tipi olarak öngörüldükleri halde malvarlığı devri (Vermögensabtretung) ve borçtan kurtarma (Schulderlass) bir kazandırma vasıtası olarak öngörülmüştür (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 179-180). Fakat bu yorum yasal denkleştirmeyi düzenleyen hem 743 sayılı TKM m. 603/II'deki hem de 4721 sayılı MK m. 669/II'de yer alan metne uymaz. 743 sayılı TKM m. 603/II'e göre 'Müteveffa tarafından hilafına açıkça bir teberru yapılmış olmadıkça füru lehinde bahşedilen cihaz, tesis masrafı borçtan ibra suretiyle ve bu kabilden sair suretlerle bahşedilen menfaatler iadeye tabidir.' 4721 sayılı MK m. 669/II'e göre 'Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tabidir. Madde metinlerinde görüldüğü üzere yazarın ileri sürdüğü gibi anılan kazandırmalar ikiye ayrılmamıştır. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU daha sonra yayınladığı bir makalesinde TKM m. 603/II'de sayılan kazandırmalardan sadece cihaz ve tesis masrafının ekonomik bağımsızlık sağlama amacıyla yapılabileceğini malvarlığı devri veya borçtan ibra suretiyle yapılacak olan kazandırmaların bu niteliği taşımasının zorunlu olmadığını bildirmiştir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 125).

bulunmadıkça dikkate alınmaması gereken saiki hukuki sebep seviyesine çıkaracaktır²³⁰.

Ayrıca bu görüşün aksayan bir diğer yönü de yapılan kazandırmalarda ekonomik bağımsızlık kriterinin belirsiz oluşudur²³¹. Örneğin; bir babanın çocuğuna otomobil alması taksicilik yapacak çocuk için ekonomik bağımsızlığını sağlamaya yönelik bir kazandırma olduğu halde çalıştığı bir mesleği olan diğer çocuk için ekonomik bağımsızlığını sağlamaya yönelik bir kazandırma değildir.

Son olarak bu görüşün kabulü bazı adalete aykırı sonuçlar da ortaya çıkarabilmektedir. Örneğin; bir baba iki oğluna birer otomobil almıştır. Otomobillerden biri büyük oğluna taksicilik yapması için, diğer otomobil ise çalışmak istemeyen oğula gezip tozması için verilmiştir. Bu örnekte söz konusu kazandırmalar bakımından ekonomik bağımsızlık sağlama kriteri aranırsa büyük oğula yapılan kazandırma yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulacak, küçük oğula yapılan kazandırma ise denkleştirmeden kurtulacaktır. Bu durumun denkleştirme kurumunun amacı olan altsoy arasındaki eşitliği bozmama düşüncesine aykırı olduğu açıktır. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na göre²³² bu gibi durumlarda MK m. 669/II'deki 'açıkça' ibaresi geniş ve yumuşak biçimde yorumlanarak, mirasbırakanın taksicilik yapılması maksadıyla verdiği otomobil yasal denkleştirme dışına çıkarılabilir. Fakat bu yorum niteliği itibariyle aynı olan olaylarda farklı hükümler verilebilmesine zemin hazırlamak gibi bir tehlikeyi de içinde barındırmaktadır.

---

²³⁰ EREN, Tenkis, s. 78.

²³¹ EREN, Tenkis, s. 79 dn. 56; TURANBOY, s. 76.

²³² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 131.

Doktrinde İsviçreli yazar RÖSLİ'nin ortaya koyduğu üçüncü görüşe göre; mirasbırakanın altsoyuna yapmış olduğu tüm kazandırmaları değil, fakat mirasbırakanın mali ve sosyal durumuna ve yerel adetlere göre servetinin önemli sayılabilecek belirli bir yüzdesini aşan veya yerel adetlere bağlı olarak objektif bir biçimde tespit edilecek belirli bir önem derecesine ulaşan kazandırmalar denkleştirmeye tabi olacaktır²³³.

Bu görüş karşılıksız tüm kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutan görüşle benzerlikler taşısa da bazı yönlerden ayrılmaktadır. Bu görüş tüm karşılıksız kazandırmaları değil de mirasbırakanın ekonomik ve sosyal durumuna göre belirlenecek belirli ağırlıktaki kazandırmalarının denkleştirmeye tabi tutulacağını öngörür²³⁴. Oysa maddenin geniş yorumlanması suretiyle tüm kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutan görüş yasada denkleştirmeden muaf tutulan kazandırmalar haricindeki tüm kazandırmaların denkleştirmeye tabi olacağını öngörür. Bu kazandırmaların belirli bir ağırlık taşımasını aramaz.

---

²³³ RÖSLİ Arnold, Herabsetzungsklage und Ausgleichung im schweizerischen Zivilgesetzbuch (Art. 522-533 und 626-633), Universitätsverlag, Zürich, 1935, s. 88 (TURAN BAŞARA, s. 84'den naklen).

²³⁴ Aynı yönde bkz. EITEL Paul, Zwei Grundfragen der gesetzlichen Ausgleichung, ZSR, 1. Heft, Halbband I, 1999, s. 79 vd. (TURAN BAŞARA, s. 73 dn. 182'den naklen); RÖSLİ Arnold, Herabsetzungsklage und Ausgleichung im schweizerischen Zivilgesetzbuch (Art. 522-533 und 626-633), Universitätsverlag, Zürich, 1935, s. 88 (TURAN BAŞARA, s. 84'den naklen); WOLFER, s. 76 vd. (TURAN BAŞARA, s. 75'den naklen); WIDMER, s. 112 (TURAN BAŞARA, s. 88 dn. 233'den naklen); DRUEY Jean Nicolas, Grundriss des Erbrecht, 5. Aufl., Stämpfli Verlag, Bern, 2002, s. 88 vd. (TURAN BAŞARA, s. 90'dan naklen); BELGESAY, s. 248; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 496 N. 39e; ÖZTAN, s. 395; AYDIN-ÜNVER, s. 131; ÖZÜĞÜR, s. 308; WEIMAR, s. 842-843 (TURAN BAŞARA, s. 77'den naklen).

Bu görüş önemli sayılabilecek nitelikte kazandırmaların belirlenmesinin güçlüğü ve dolayısıyla muğlak olduğu iddiasıyla eleştirilmiştir²³⁵. Fakat bu görüşte ele alınan kriterin, ekonomik bağımsızlık kriterinden daha belirgin olduğu ve saptanmasının daha kolay olduğu açıktır.

Denkleştirme hükümlerinin yorumundan sadece ekonomik yönden bağımsızlık sağlayacak türden kazandırmaları kapsadığı anlamı çıkmaz bunun yanı sıra altsoyun hayatını daha iyi geçirmesini sağlayacak kazandırmalar da bu kapsamda değerlendirilmelidir. Ekonomik bağımsızlık kriterinin aksak yönlerini yukarıda açıklamıştık. Denkleştirmeden muaf tutulan kazandırmaları düzenleyen hükümlerle MK m. 669/II hükmü birlikte değerlendirildiğinde bu görüşün denkleştirme kurumunu açıklayan en iyi görüş olduğu görülür.

Mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmalardan yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulan dört kazandırma tipinden herhangi birisine girmeyen fakat bunlara benzer kazandırmalar kapsamında değerlendirilebilecek mirasbırakanın altsoyuna irat şeklinde yapmış olduğu kazandırmalar konusunda benimsediğimiz görüşten hareketle bu kazandırmaların mirasbırakanın mali durumunun değerlendirilmesi sonucunda alışılmış ölçüyü geçen kısmının denkleştirmeye tabi olacağını söyleyebiliriz²³⁶.

Aynı şekilde yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulan kazandırmalar arasında yer almayan fakat benzer kapsamda değerlendirilebilecek olan mirasbırakanın

---

²³⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 123-124.

²³⁶ Aynı yönde bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 186-188; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 288; GÜRELLİ, s. 75; ŞENER, Mirasta İade, s. 125; ŞENER, İade, s. 26.

altsoyuna tüketim ödünçü (karz) sözleşmesi ile verdiği bir miktar şeyin geri verilmesine yönelik alacağının tahsilini talep etmeyip zamanaşımına uğratmasıyla altsoyun bir menfaat elde etmesi durumudur. Aslında zamanaşımına uğrayan borç sona ermeyip sadece bir def'i hakkı ile ifa talebi bertaraf edilir. Fakat borçlunun mirasbırakanın altsoyu olması dolayısıyla mirasbırakan çoğu zaman üçüncü bir kişideki alacağına gösterdiği dikkat ve özeni göstermez²³⁷. Altsoyun mirasbırakandan ödünç olarak almış olduğu bu kazandırmaların zamanaşımı sebebiyle elinde kalması kuşkusuz mirasbırakanın mefruz iradesine de uymaz çünkü mirasbırakanın söz konusu kazandırmayı bağışlama şeklinde yapmayıp ödünç olarak vermesi onu diğerlerine nazaran avantajlı duruma sokmamak istediğinin açık bir göstergesidir²³⁸. Bu durumda altsoyun edinmiş olduğu bu değerlerin MK m. 669'daki 'kazandırma' ibaresinin geniş yorumlanması suretiyle denkleştirmeye tabi tutulması sağlanmalıdır²³⁹. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında²⁴⁰ mirasbırakanın oğlundan olan alacağını talep etmeyerek zamanaşımına uğratmasını mirasta denkleştirmeye tabi bir ibra mahiyetinde görmüştür²⁴¹.

---

²³⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 191.

²³⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 190.

²³⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 191. 743 sayılı Kanun'da denkleştirmeyi düzenleyen hükümlerden TKM m. 603/II'de yer alan 'avantajlar' ibaresi altsoyun elde ettiği bu yararları da kapsayacak mahiyetteydi (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 191).

²⁴⁰ JdT 1944 I 429 (İMRE/ERMAN, s. 509 dn. 21).

²⁴¹ İMRE/ERMAN, s. 509.

B. Mirasbırakan Tarafından Denkleştirmeye Tabi Tutulan Karşılıksız Kazandırmalar

Tüm yasal mirasçıların olduğu gibi altsoyun da denkleştirme yükümlülüğünün kapsamının belirleyicisi yasal bazı istisnaları olmakla birlikte mirasbırakandır. Mirasbırakan yasa gereği denkleştirmeye yükümlü olan altsoyunu denkleştirmeden muaf tutabileceği gibi, denkleştirmeye yükümlü olmadığı durumlarda denkleştirmeye yükümlü kılabilir.

Altsoy, yasada sayılan bazı kazandırmaları aksi mirasbırakan tarafından öngörülmedikçe terekeye geri vermek zorundadır. Yasada sayılmış olan bu kazandırmaların neleri kapsayacağı konusunda çeşitli görüşlerin olduğunu ve hangi görüşü benimsediğimizi yukarıda açıkladık²⁴². Bu görüşten hareket ederek mirasbırakanın ekonomik ve sosyal durumunun birlikte değerlendirilmesiyle yaptığı kazandırmalar belli bir ağırlık teşkil ediyorsa bu kazandırmaların tümü yasa gereği denkleştirmeye tabi olacaktır. Belli bir ağırlığın altındaki kazandırmalar ise kural olarak denkleştirmeye tabi değildir²⁴³. Fakat mirasbırakan bu tipteki kazandırmaların da denkleştirilmesini emredebilir. Bu tip kazandırmalara örnek olarak maddi durumu iyi olan bir baba, ekonomik olarak sıkıntı yaşayan oğluna farklı zamanlarda olmak üzere toplam 2000 TL vermiştir. Örneğimizdeki babanın maddi durumu iyidir ve yaptığı kazandırma malvarlığı açısından önemli bir kazandırma değildir. Bu sebeple yasal olarak denkleştirmeye tabi değildir. Fakat yasal denkleştirmeye tabi olmayan bu kazandırmaların mirasbırakanca denkleştirilmeleri istenebilir. Dolayısıyla altsoy bu tip kazandırmalar için de denkleştirmeye yükümlü olabilir. Fakat yapılmış olan

---

²⁴² Bkz. § 6, I, A, 5.

²⁴³ Bkz. GÜRELLİ, s. 76.

bu kazandırmalar MK m. 674, 675’de sayılan kazandırmalardan olmamalıdır. Bu kazandırmalar kanunen denkleştirme dışında tutulmuştur.

II. ALTSOY DIŞINDAKİ YASAL MİRASÇILAR BAKIMINDAN DENKLEŞTİRMENİN KONUSU

Altsoy dışındaki yasal mirasçıların denkleştirme yükümlölükleri ancak mirasbırakanın denkleştirmeyi emreden bir beyanıyla gündeme gelir. Yani kural olarak altsoy dışındaki yasal mirasçılar mirasbırakandan almış oldukları karşılıksız kazandırmaları terekeye geri vermekle yükümlü değildir. Dolayısıyla altsoy dışındaki yasal mirasçıların denkleştirme yükümlölüklerinin kapsamı, mirasbırakanın yaptığı kazandırmaların kısmen veya tamamen denkleştirilmesine yönelik irade beyanına göre belirlenecektir²⁴⁴.

III. DENKLEŞTİRMEYE TABİ OLMAYAN KARŞILIKSIZ KAZANDIRMALAR

A. Mirasbırakanın Altsoyunu Denkleştirmeden Muaf Tutması

Altsoyun denkleştirme yükümlölüğünün kapsamının nasıl belirlendiğini yukarıda açıklamıştık. Altsoya yapılan karşılıksız kazandırmaların bir kısmı kanun gereği bir kısmı mirasbırakanın iradesiyle denkleştirme dışında tutulmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz üzere altsoy bazı kazandırmalar bakımından yasa gereği denkleştirme yükümlölüğü altındadır. MK m. 669/II’de sayılan çeyiz, kuruluş sermayesi, malvarlığı devri, borçtan kurtarma ve benzeri türdeki kazandırmalar yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulmuşlardır. Altsoya yapılan bu kazandırmalar

---

²⁴⁴ Bunlar açısından da olağan hediyelerin denkleştirmeye tabi olmadığı hususunda bkz. KÖPRÜLÜ, s.

mirasbırakanın bunları denkleştirme dışında tutma yönündeki açık iradesiyle denkleştirme dışında kalabilir.

B. Kanun Gereğince Altsoyun Denkleştirmeden Muaf Tutulması

1. Olağan Hediyeler

MK m. 675/I uyarınca olağan hediyeler denkleştirmeden muaf tutulmuştur. Bu tip kazandırmaları mirasbırakan denkleştirmeye tabi tutamaz²⁴⁵. Olağan hediye den kasıt lehtarına önemli sayılabilecek nitelikte bir ekonomik katkı sağlamayan şeylerdir²⁴⁶. Bu hediyelerin denkleştirme dışında kalabilmeleri için bazı şartlar gereklidir. Bu şartlardan ilki hediye vermeye sebep olan olaylardır. Bu olaylar ister hediye alanın şahsında gerçekleşsin (örn; doğum günü, sünnet, mezuniyet, nişanlanma,... vb.) ister hediye verenin şahsında gerçekleşsin (örn; terfi alma) isterse objektif olarak belirlenebilen bir gün olsun (örn; bayram günleri) hediye verilmesinin

---

²⁴⁵ BERKİ Ş., Miras, s. 226; ŞENER, Mirasta İade, s. 126; ŞENER, İade, s. 27; TURAN BAŞARA, s. 149; TÜFEK, s. 266; AYKONU, s. 702. İsviçre Federal Mahkeme içtihatlarına göre, bu neviden mutad bir hediye veren muris, bir müddet sonra yaptığı vasiyetname ile bunun mirasta iadeye tabi kılınmasını emretmiş olsa bile, burada mirasta iade hükümleri cereyan etmez; çünkü müteveffanın sonradan yaptığı ölüme bağlı tasarrufu daha önce verdiği mutad hediye vasfını değiştirmez. Federal mahkemeye göre, burada ortaya çıkan mesele, teknik manası ile, bir mirasta iade değildir, fakat murisin mirasçının miras hissesini azaltmak isteyip istemediğinin tespiti (İMRE, s. 802'den naklen). Olağan hediyelerin de mirasbırakan tarafından denkleştirmeye tabi tutulabileceği yönünde bkz. GÖNENSAY, s. 524; TUOR/PICENONI, Art. 632 N. 4.

²⁴⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 200-201; EREN, İade, s. 735; ŞENER, Mirasta İade, s. 126; ŞENER, İade, s. 27; TÜFEK, s. 267; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 575; DURAL/ÖZ, s. 330; ÖZÜĞÜR, s. 309. Olağan hediye için bkz. Yarg. 2. HD E. 4883 K. 580 T. 15.03.1944 (ŞENER, Mirasta İade, s. 453-454).

alışılmış olduğu özel zamanlar olmalıdır²⁴⁷. İkinci şart hediyein değeri bakımındandır. Hediyein denkleştirme dışında kalabilmesi için ortalama bir değere haiz olması gerekir. Buradaki ortalama değer miktarı belli, kesin bir değer olmayıp mirasbırakanın ekonomik ve sosyal durumuna göre değişkenlik gösterebilecek bir deęerdir²⁴⁸. Örneğin; holding sahibi çok zengin bir babanın oğluna doğum günü hediyesi olarak bir araba alması olağan bir hediye sayılabilecekken mütevazi bir gelire sahip devlet memuru bir babanın aldığı araba olağan bir hediye olarak değerlendirilemeyecektir.

Hediyein olağan miktarı aşıp aşmadığının belirlenmesinde bir diğer sorun mirasbırakanın hediye verdiği sıradaki ekonomik durumu mu yoksa ölüm anındaki ekonomik durumunun mu esas alınacağıdır. Denkleştirme borcu mirasbırakanın ölümü anında doğsa da burada hediyein verildiği zaman ki durum dikkate alınmalıdır²⁴⁹. Çünkü genelde herkes gibi mirasbırakan da vereceği hediyelerin seğiminde ekonomik durumunu dikkate alır. Ekonomik durumunu zorlamayacak hediyeler vermeye çaba gösterir. Hediyein lehtarına kayda değer bir ekonomik katkı sağlamama amacı da bu durumu destekler. Ayrıca hediye alan kişinin

---

²⁴⁷ BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 101; BERKİ ř., Ret ve İade, s. 496; BERKİ ř., Miras, s. 226; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 356; BELGESAY, s. 253; KOCAYUSUFPAşAOğLU, İade Mefhumu, s. 201; EREN, İade, s. 735; İMRE, s. 801; şENER, İade, s. 27; TÜFEK, s. 267; ANTALYA, s. 480; İMRE/ERMAN, s. 500.

²⁴⁸ BERKİ ř., Ret ve İade, s. 496; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 356; İNAN/ERTAş/ALBAş, s. 575. Doktrinde AYKONU; hediyein olağan miktarı aşıp aşmadığının belirlenmesinde hediye verenin yanı sıra hediye alanın da sosyal ve ekonomik durumunun incelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür (AYKONU, s. 702). Kanaatimizce hediye verenin ekonomik ve sosyal durumunu incelemek yeterlidir.

²⁴⁹ DURAL/ÖZ, s. 330; ANTALYA, s. 480; TURAN BAşARA, s. 147.

mirasbırakanın sonradan malvarlığında meydana gelen düşüşlerin riskini üstlenmesi hakkaniyete uymaz²⁵⁰.

Hediyenin olağan miktarı aşması halinde durum ne olacaktır? Hediyenin tümü mü yoksa sadece aşan kısım mı denkleştirmeye tabi olacaktır? Doktrinde olağan miktarın aşılması durumunda sadece aşan kısmın denkleştirmeye tabi olacağı²⁵¹ fakat olağan miktar aşırı bir şekilde aşılmışsa artık bu kazandırmanın tamamının denkleştirmeye tabi tutulması gerektiği ileri sürülmüştür²⁵². Bu çözüm tarzı sınırlarının belirsizliği sebebiyle uygulaması güçtür. Daha pratik bir çözüm olarak bölünebilir edimlerde sadece olağan miktarı aşan kısmın denkleştirmeye tabi olması, bölünemeyen edimlerde ise kazandırmanın tümü denkleştirmeye tabi tutulmalıdır²⁵³.

2. Altsoy Evlenirken Geleneğe Uygun Ölçüde Yapılan Giderler

MK m. 675/I uyarınca mirasbırakanın altsoyuna evlenme sırasında yaptığı geleneğe uygun giderler denkleştirmeye tabi değildir. Evlenme giderleri ve çeyiz kavramları birbirine benzer fakat aynı değildir. Çeyiz, evlenecek olan kişiye ev kurması için yapılan kazandırmaları ifade eder. Ev kurma masrafları dışındaki evlenme sebebiyle yapılan giderler çeyizin kapsamına girmez. Çeyizin kapsamına

---

²⁵⁰ DURAL/ÖZ, s. 330.

²⁵¹ Yarg. 2. HD E. 4883 K. 580 T. 15.03.1944 (ŞENER, Mirasta İade, s. 453-454).

²⁵² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 202; ESCHER, Art. 632, N. 4; ANTALYA, s. 480; TUOR/PICENONI, Art. 626, N. 39a. Yapılan kazandırma olağan ölçüyü aşıyorsa artık olağan hediye söz konusu olmayacağından sadece olağan ölçüyü aşan değil tüm kazandırmanın denkleştirmeye tabi olması gerektiği yönünde bkz. EREN, İade, s. 736.

²⁵³ DURAL/ÖZ, s. 331.

girmeyen bu tip masraflara örnek olarak düğün masrafları ve evlilik hediyesi olarak verilen mücevherler gösterilebilir. Bu tip kazandırmalar evlenme giderleri kapsamında değerlendirilir.

Altsoya yapılan bu masrafların denkleştirmeden muaf olabilmesi için geleneğe uygun olmaları gerekir. Geleneğe uygunluktan kasıt, o çevrede evlenecek çocukların evlenme merasimleri sebebiyle aileler tarafından evladına yapılması, analık-babalık vazifesi olarak kabul edilen masraflardır. Bu tip masraflar bakımından kanunun denkleştirmeden muaf tuttuğu diğer kazandırmaların aksine mirasbırakanın malvarlığı durumu öncelikli olarak dikkate alınmaz. Burada öncelikle dikkate alınacak olan husus yapılan masrafların geleneğe uygun olup olmadığıdır. Bu tür giderler geleneğe uygun mahiyette ise denkleştirmeden yasa gereği muaftır. Zaten bu tip masraflar çoğu kez altsoya verilen hediye niteliğinde olup maddi olarak çok büyük meblağlar teşkil etmez. Denkleştirmede yasa esasen yapılan kazandırmanın belli bir ağırlıkta olmasını hedef tutmuştur.

3. Eğitim ve Öğrenim Giderleri

MK m. 674/I'e göre; mirasbırakanın çocuklarına yapmış olduğu alışılmış ölçüdeki eğitim ve öğrenim masrafları denkleştirmeden muaftır. Alışılmış ölçüyü aşan eğitim ve öğrenim masrafları ise kural olarak denkleştirmeye tabidir²⁵⁴. Fakat mirasbırakan bu tip kazandırmaları da denkleştirmeden muaf tutabilir. Bunun ispatı da denkleştirmeyi talep eden yasal mirasçıya aittir. 743 sayılı Kanun'da talim ve

---

²⁵⁴ Doktrinde İŞGÜZAR'a göre eğitim-öğretim giderleri için alışılmış olma ölçütünün getirilmesi isabetsizdir. Çünkü çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma aracı olan eğitim için yapılan masrafların denkleştirmeye tabi olabilmesinin haklı bir gerekçesi olamaz. Her tür eğitim-öğretim masrafı denkleştirmeden muaf olmalıdır (İŞGÜZAR, s. 153).

terbiye masrafları olarak adlandırılan bu kazandırmalar 4721 sayılı Kanun metninin yazımında tercih edilen günümüz Türkçesine uygun tarzda yazımın bir sonucu olarak eğitim ve öğrenim giderleri olarak değiştirilmiştir.

Eğitim ve öğretim olarak adlandırılan bu masraflar aynı hukuki rejime tabi olduğundan bu masrafları ayrı ayrı ele almanın bir manası yoktur. Eğitim ve öğretimin genellikle birbirinden ayrılmaz bir şekilde birlikte verildiği düşünülürse bu durum daha kolay anlaşılacaktır. Yine de bir ayırım yapacak olursak eğitim masrafları; çocuğun fikri, ahlaki gelişimi için sarf edilen değerleri anlatırken öğretim masrafları daha çok çocuğun bir meslek sahibi olması için yapılan masraflardır.

Eğitim ve öğrenim masrafları olarak; ilk, orta, lise ve üniversite için gereken masraflar, kitap, defter gibi kırtasiye malzemesi masrafları, eğitim aileden ayrı başka bir yerde yapılıyorsa konaklama, beslenme, giyinme masrafları sayılabilir²⁵⁵. Bunların dışında çocuğun bir yabancı dil öğrenmesi maksadıyla gönderildiği kurslar, bir müzik aleti çalabilmesi amacıyla gönderildiği kurslar, aldığı özel dersler için sarf edilen değerler de bu kapsamda değerlendirilir. Üniversitede yapılan lisans eğitiminin ardından yapılan yüksek lisans ve doktora eğitimi masrafları da bu kapsamda değerlendirilecek midir? Kanaatimizce bu tür masrafların da eğitim-öğretim gideri kapsamında değerlendirilmesi gerekir²⁵⁶. Fakat bu tür masrafların özellikle mirasbırakanın mali durumu dikkate alınarak yapılacak değerlendirme

---

²⁵⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 193-194; EREN, İade, s. 733; DURAL/ÖZ, s. 329; GENÇCAN, s. 699.

²⁵⁶ Aynı yönde bkz. EREN, İade, s. 733. Fakat doktrinde EREN'in de haklı olarak belirttiği üzere bu tür kazandırmaların denkleştirmeden muaf olabilmesi için kazandırma lehtarını olan kişinin herhangi bir gelirinin olmaması gerekir (EREN, İade, s. 733).

sonucunda alışılmış miktarı geçip geçmediği dikkatlice değerlendirilmelidir. Bu masraflarla ilgili son olarak verilen eğitimin sonunda o alanla ilgili mesleği yapabilmek için pratik bir öğrenim daha görmesi gereken hallerde (örneğin; hukuk fakültesi lisans diploması sahibi bir kişinin avukatlık yapabilmesi için yapacağı bir yıllık staj, iktisat fakültesi mezunu bir kişinin serbest muhasebeci mali müşavirlik yapabilmesi için yapacağı staj) bu kişiye yapılan masraflar da eğitim-öğretim masrafı kapsamında değerlendirilir²⁵⁷.

Mirasbırakanın çocuklarına yaptığı eğitim-öğretim masraflarının her çocuk için eşit olması şart değildir. Çünkü her çocuğun yeteneği farklıdır²⁵⁸. Örneğin; zeka engelli bir çocuğun eğitimi için yapılan masrafla normal zekadaki çocuğa yapılan masraflar aynı olmayacaktır. Burada önemli olan mirasbırakanın mali durumuna göre yapılacak değerlendirme sonucunda yapılan masrafların alışılmış ölçü içerisinde kalmış olmasıdır.

Mirasbırakanın yaptığı eğitim-öğretim masrafı niteliğindeki kazandırmaların sadece alışılmış ölçülerde kalan kısmı denkleştirmeden muaftır. Bu ölçüyü aşan kazandırmalar ise kural olarak denkleştirmeye tabidir. Şu halde yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tabi olup olmadığını saptayabilmemiz için öncelikle alışılmış ölçünün ne olduğunu belirlememiz gerekir. Bu konuda kesin bir belirleme yapmak imkansızdır. Alışılmış ölçünün belirlenmesinde mirasbırakanın yaşadığı yerin adetleri ve sosyal statüsü gibi kıstaslar kullanılabilir²⁵⁹. Fakat bu belirlemede

---

²⁵⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 194.

²⁵⁸ Karş. TÜFEK, s. 265; İMRE/ERMAN, s. 516; ÖZUĞUR, s. 310.

²⁵⁹ EREN, İade, s. 734; İMRE/ERMAN, s. 516.

kullanılacak en sağlam ölçüt mirasbırakanın mali durumudur. Alışılmış ölçünün belirlenmesinde asıl ölçüt olarak mirasbırakanın mali durumu dikkate alınmalı bunun yanında yaşadığı yerin adetleri ve sosyal statüsü de yardımcı ölçüt olarak dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla yapılan kazandırmaların alışılmış ölçüyü aşıp aşmadığının belirlenmesinde yapılan kazandırmanın mirasbırakanın malvarlığına oranı öncelikle dikkate alınmalıdır²⁶⁰. Örneğin; geliri yüksek ticari bir işletme sahibi babanın çocuğunu özel bir üniversitede okutması alışılmış ölçülerde değerlendirilebilecekken, devlet memuru bir babanın çocuğunu özel bir üniversitede okutmak için yaptığı masraflar alışılmış ölçü kapsamında değerlendirilemez.

Alışılmış ölçünün tespitinde kazandırmayı yapan mirasbırakanın malvarlığının yanı sıra eşinin malvarlığı da dikkate alınmalıdır²⁶¹. Örneğin ana veya babasından herhangi biri zengin olan kimseye yapılan kazandırma ile her ikisi de fakir olan bir kimseye yapılan kazandırma aynı şartlarda değerlendirilemez.

Mirasbırakanın yaptığı bu tip kazandırmalarda alışılmış ölçünün aşıp aşılmadığını belirlerken mirasın açıldığı an değil de kazandırmanın yapıldığı an esas alınmalıdır²⁶². Yapıldığı sırada alışılmış ölçüler içerisinde olan bir kazandırmanın, mirasbırakanın daha sonra büyük kayıplara uğraması sebebiyle denkleştirmeye tabi tutulması adil olmaz. Aynı şekilde mirasbırakanın aralarında büyük yaş farkı olan çocuklarına yaptığı kazandırmalarda da kazandırma anı dikkate alınacaktır. Fakat

---

²⁶⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 195; TURAN BAŞARA, s. 135.

²⁶¹ BELGESAY, s. 252; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 196.

²⁶² GÖNENSAY/BİRSEN, s. 355; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 197.

burada, mirasbırakan böyle bir kazandırma yaparken diğer çocuklarına da buna benzer kazandırmalar yapma imkanını tehlikeye atmamalıdır²⁶³.

Eğitim ve öğretim masraflarının denkleştirmeden muaf tutulmasında MK m. 674/I hükmü uygulanacak kişiler bakımından sadece çocukları saymıştır. Dolayısıyla mirasbırakanın tüm altsoyu bu tip kazandırmalar bakımından denkleştirmeden muaf değildir²⁶⁴. Örneğin; mirasbırakanın torunlarına yapmış olduğu eğitim-öğretim masrafları alışılmış ölçü içerisinde olsa bile denkleştirmeye tabi olabilir.

Mirasbırakanın yapmış olduğu alışılmış ölçüyü geçen eğitim-öğretim masrafları kural olarak denkleştirmeye tabidir. Fakat MK m. 669/II gereğince kanunen denkleştirmeye tabi sayılan kazandırmalarda olduğu gibi bu tip kazandırmalar da mirasbırakan tarafından denkleştirmeden muaf tutulabilir. Fakat bu muafiyet beyanının nasıl yapılması gerektiği konusu tartışmalıdır. Tartışmanın kaynağı MK m. 669/II’de sayılmış olan kanunen denkleştirmeye tabi kazandırmaların denkleştirmeden muaf tutulmalarını ancak mirasbırakanın bu yönde açık bir beyanı olması şartına bağlayan hükümdür. MK m. 674/I’de mirasbırakanın denkleştirmeden muafiyet beyanının açık olması gerektiğine yönelik bir hüküm yoktur. Bazı yazarlar burada denkleştirmeden muafiyet beyanının MK m. 669/II’de öngörülen şekliyle açık bir şekilde yapılmasını aramışlardır²⁶⁵. Diğer yazarlara göre

---

²⁶³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 196-197; TURAN BAŞARA, s. 136. Karş. ŞENER, Mirasta İade, s. 128; ŞENER, İade, s. 29.

²⁶⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 194; EREN, İade, s. 734; TÜFEK, s. 265; DURAL/ÖZ, s. 330; İMRE/ERMAN, s. 515; TURAN BAŞARA, s. 137; ŞENER, Mirasta İade, s. 127; ŞENER, İade, s. 27; ÖZÜĞÜR, s. 310.

²⁶⁵ İMRE/ERMAN, s. 516; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 198-199’da anılan yazarlar.

MK m. 674/I'de mirasbırakanın açık bir beyanını aramayan maddenin sözünden hareketle mirasbırakanın muafiyet beyanının açık olması şart değildir²⁶⁶. Kanaatimizce maddenin lafzından hareketle denkleştirmeden muafiyet beyanlarının açık olması şart değildir. Fakat aşağıda belirttiğimiz üzere denkleştirme hesabında belirsizliklere yol açan bu durumun sonlanması açısından tüm kazandırmalar bakımından denkleştirmeden muafiyet beyanlarının tek tip olarak düzenlenmesi gerekir. Bu da MK m. 669/II'deki gibi olmalıdır.

Mirasbırakan tarafından denkleştirmeden muaf tutulmamış olan olağan ölçüyü aşan kazandırmalar olağan ölçüyü aştıkları oranda denkleştirmeye tabi tutulurlar. Burada yapılmış olan kazandırmaların alışılmış ölçüde olanları tespit edilir ve bunlar denkleştirmenin dışında tutulur²⁶⁷. Bu tespit her çocuğun kişisel yetenek ve durumuna göre ayrı ayrı yapılmalıdır.

Son olarak mirasbırakan yapmış olduğu alışılmış ölçü içerisinde kalan eğitim-öğrenim masraflarının denkleştirilmesini isteyebilir mi? Maddenin lafzı alışılmış ölçü içerisinde kalan bu tip kazandırmaların denkleştirilmelerine engeldir²⁶⁸.

---

²⁶⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 199; EREN, İade, s. 734; ESCHER, Art. 631, N. 6; ŞENER, Mirasta İade, s. 128; TURAN BAŞARA, s. 138 dn. 391; ŞENER, İade, s. 29.

²⁶⁷ TÜFEK, s. 266; İMRE/ERMAN, s. 516; ÖZUĞUR, s. 311.

²⁶⁸ Aynı yönde bkz. BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 101; EREN, İade, s. 734; TURAN BAŞARA, s. 133-134; ŞENER, Mirasta İade, s. 128; ŞENER, İade, s. 27; AYKONU, s. 702. Bu kazandırmaların ahlaki bir görevin ifası niteliğinde olduğundan geri istenemeyeceği yönünde bkz. ŞENER, Mirasta İade, s. 127. Doktrinde bazı yazarlara göre mirasbırakan olağan ölçü sınırları içerisindeki eğitim-öğretim giderlerinin dahi denkleştirilmelerini isteyebilir (İMRE/ERMAN, s. 516; ÖZUĞUR, s. 310). Ergin olan

MK m. 674/I'e göre denkleştirme yükümlülüğü ancak alışılmış ölçü geçildiğinde söz konusu olacaktır. Alışılmış ölçü geçildiğinde dahi mirasbırakana bu tip kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutma yönünde bir yetki verilmiştir. Bunun yanı sıra mirasbırakanın yapmış olduğu bu edimler çoğu kez kanuni bir borcun ifası niteliğindedir²⁶⁹. Şöyle ki MK m. 327/I'e göre 'Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.' MK m. 340/I'e göre 'Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar.' Ayrıca aynı maddenin ikinci fıkrasında eğitim ve öğrenimini tamamlayamamış olan çocuklara paylaşımında uygun bir tazminatın verileceğini öngören hüküm de bu yöndeki yorumu haklı kılar²⁷⁰.

çocuklara yapılan olağan ölçüdeki eğitim masraflarının denkleştirmeye tabi olabileceği yönünde bkz.

BERKİ Ş., Miras, s. 225; TÜFEK, s. 265.

²⁶⁹ BERKİ A.H., Miras, s. 300; BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 101; BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 495; EREN, İade, s. 734; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 288; ŞENER, Mirasta İade, s. 127; ŞENER, İade, s. 28.

²⁷⁰ Aynı yönde BERKİ A.H., Miras, s. 300-301.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MİRASBIRAKANIN DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ BELİRLEYEN BEYANLARININ NİTELİĞİ VE İLERİ SÜRÜLMESİ DENKLEŞTİRMENİN TALEP EDİLMESİ, GERÇEKLEŞMESİ VE DENKLEŞTİRMEYEN DOĞAN SORUMLULUK

§ 7. MİRASBIRAKANIN DENKLEŞTİRMEYE YÖNELİK OLUMLU VE OLUMSUZ İRADE BEYANININ NİTELİĞİ VE YAPILMASI

I. DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ BELİRLEYEN BEYANLARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Mirasta denkleştirmeye ilgili daha öncede belirttiğimiz üzere Medeni Kanunumuzun mirasta denkleştirmeye ilgili ihdas ettiği kurallar emredici tarzda düzenlenmemiştir. Dolayısıyla mirasbıran, ortaya koyacağı bir beyanla kanuni mirasçılara denkleştirme yükümlülüğü getirebileceği gibi onları denkleştirme yükümlülüğünden muaf da tutabilir.

Doktrinde hakim görüşe göre; mirasbıranın denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanları maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak kabul edilmektedir²⁷¹. Gerçektende mirasbıranın yaptığı bu beyan mirasbıranın ölümü anında hüküm doğuran, mirasbıranın terekesini düzenleyen bir işlemdir²⁷². Fakat bu beyanın kazandırma işleminin içeriğine dahil olup olmadığı tartışmalıdır.

---

²⁷¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 60, 64-65; EREN, İade, s. 720; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 459; DURAL/ÖZ, s. 319; SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 495 N. 39b; GUIAN, s. 206; ANTALYA, s. 475, 481.

²⁷² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 60, 64-65; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 459; DURAL/ÖZ, s. 319; GUIAN, s. 206.

Bu konuda ileri sürülen ilk görüşe²⁷³ göre; denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlar, kazandırma işlemiyle arasında herhangi bir bağ olmayan tamamen miras hukukunu ilgilendiren bir işlemdir²⁷⁴. Dolayısıyla mirasbırakan bu beyanından tek taraflı bir irade beyanı ile dönebilir²⁷⁵.

Bu konuda ileri sürülen ikinci görüşe göre; denkleştirmeyi emreden veya kaldıran irade beyanları söz konusu kazandırma işleminin içeriğine dahil olduğundan karşı tarafında buna katılması gerekir. Dolayısıyla mirasbırakanın tek taraflı olarak yaptığı denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlar kazandırma işleminin lehtarınca kabul edilmedikçe herhangi bir hüküm doğurmazlar²⁷⁶.

Bu konuda bu iki fikri bağdaştırmaya çalışan ortalama bir fikir olarak İsviçre hukukunda ESCHER tarafından savunulan üçüncü görüşe göre; mirasbırakanın yapmış olduğu kanunen denkleştirmeye tabi olmayan kazandırmaların denkleştirilmesi ancak kazandırma lehtarının kabulünü gerektiren

---

²⁷³ Bu görüşü savunanlar için bkz. TUOR/PICENONI, Art. 626 N. 4; GUI SAN, s. 207-208; ANTALYA, s. 481; ŞENER, Mirasta İade, s. 121.

²⁷⁴ Bkz. JdT 1941 I 130 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 7, s. 738 vd.)

²⁷⁵ GUI SAN, s. 206; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 61; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 459; ŞENER, Mirasta İade, s. 121; ŞENER, İade, s. 22; JdT 942 I 557 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 6, s. 605 vd.). Doktrinde İMRE ve Ali Himmet BERKİ'ye göre altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılmış olan kazandırmaların denkleştirmeye tabi olarak yapıldıklarının kazandırma esnasında belirtilmesi gerekmektedir. Kazandırma esnasında böyle bir beyan ileri sürülmemişse mirasbırakan bu tür kazandırmaları denkleştirilmelerini emredemez (İMRE, s. 806; BERKİ A.H., Miras, s. 297). Mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik beyanının yapılan sözleşmenin içeriğine dahil olduğu durumlarda tek taraflı olarak dönebileceği yönünde bkz. TÜFEK, s. 273.

²⁷⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 62-63.

iki taraflı bir işlemle gerekleŒebilir. Yine mirasbırakan tarafından kayıtsız Œartsız olarak yapılan kanunen denkleŒtirmeye tabi kazandırmaların denkleŒtirilmeleri de ancak kazandırma lehtarının kabulü halinde m¼mk¼nd¼r. Fakat mirasbırakan kanunen denkleŒtirmeye tabi kazandırmaları tek taraflı olarak her zaman denkleŒtirmeden muaf kılabilir²⁷⁷. Bu iki g¼r¼Œ¼ ESCHER'den farklı olarak baėdaŒtırmaya alıŒan PIOTET'e g¼re; mirasta denkleŒtirmeyi emreden veya kaldıran iŒlemler bir taraflı olabileceği gibi iki taraflı da olabilir. Yazara g¼re; mirasbırakanın kazandırma esnasında denkleŒtirme konusunda yaptığı beyanlar iki taraflıdır ve mirasbırakan bu beyanından kazandırma lehtarının kabul¼ olmadan d¼nemez. Fakat mirasbırakan kazandırma esnasında denkleŒtirme konusunda herhangi bir beyanda bulunmamıŒsa denkleŒtirme rejimini her zaman istediği gibi deėiŒtirebilir. Fakat denkleŒtirmeden muafiyet tanıyan beyanları her zaman tek taraflı olarak h¼k¼m doėurur²⁷⁸. Yazara g¼re; s¼z konusu bu iki taraflı iŒlem gerçekte kanun tarafından Œekil h¼k¼mlerinden kurtarılmıŒ bir miras s¼zleŒmesinden baŒka bir Œey değildir. Mirasbırakan sonradan s¼z konusu miras s¼zleŒmesi ile baėdaŒmayan iŒlemler yaptığında bunlara karŒı bir eŒit tenkis davası açılmasına imkan veren MK m. 527 h¼km¼ uygulanmalıdır²⁷⁹.

Kanaatimizce mirasbırakanın denkleŒtirmeye y¼nelik beyanları mirasbırakanın terekesini d¼zenleyici rol¼ sebebiyle ¼l¼me bağlı bir iŒlemdir. Kural

---

²⁷⁷ ESCHER, Art. 626, N. 44-46.

²⁷⁸ KOCAYUSUFPAŒAOėLU, Miras Hukuku, s. 462-463.

²⁷⁹ KOCAYUSUFPAŒAOėLU, Miras Hukuku, s. 464.

olarak mirasbırakan ölüme bağılı işlemlerinden tek taraflı olarak rücu edebilir²⁸⁰. İkinci görüşü savunanlarca da mirasbırakanın bu beyanları ölüme bağılı işlem kabul edilmiş fakat aynı zamanda bu beyanlar söz konusu kazandırma işleminin bir unsuru olarak kabul edilmiştir. Yine bu yazarlarca mirasbırakanın söz konusu kazandırmayı tek taraflı olarak denkleştirmeye tabi tutması kazandırmayı alan bakımından onun hukuken korunması gerekli olan güvenini ihlal edici bulunmuştur²⁸¹.

Bu eleştirilere cevap olarak öncelikle mirasbırakanın yasal mirasçılara sağlığında yapmış olduğı karşılıksız kazandırmalardan en yaygın olanı bağışlamayı ele alalım. Tüm hukuk sistemlerinde olduğı gibi Türk hukuk sisteminde de karşılıksız kazandırma lehtarının hukuki durumu her açıdan zayıftır. Bağışlama sözleşmesinin düzenlendiğı TBK'da m. 286 bağışlamanın sınırlarını düzenlemiştir. TBK m. 286/I'e göre 'Fiil ehliyetine sahip olan herkes, eşler arasındaki mal rejiminden veya miras hukukundan doğan sınırlamalar saklı kalmak üzere, bağışlama yapabilir.' Görüldüğü üzere bağışlayan kişi, bağışlama sözleşmesi bakımından sadece miras hukuku hükümleriyle bağılı olmamakta bunun yanı sıra aile hukuku karakterli birtakım sınırlamalarla da yüz yüze kalmaktadır. Mirasbırakanı sınırlayan miras hukuku hükümlerini incelersek öncelikle mirasbırakanca veya mirasçılar tarafından yapılan işlemlerle denkleştirme yükümlülüğünden kurtulan kazandırmaların tenkisini düzenleyen MK m. 565/b.1 hükmünü ele alalım. Söz

---

²⁸⁰ EREN, İade, s. 724; ANTALYA, s. 476, 481. Doktrinde ANTALYA'ya göre mirasbırakan altsoy dışındaki mirasçılara kazandırma esnasında denkleştirilmelerini emrederek yapmış olduğı kazandırmaları sonradan denkleştirmeden muaf tutabilir. Fakat daha sonra bu kazandırmaların tekrar denkleştirilmelerini emredemez (ANTALYA, s. 476).

²⁸¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 66.

konusu hüküm uyarınca mirasbırakandan onun sağlığında denkleştirmeye tabi kazandırmalar alan yasal mirasçılar denkleştirme yükümlülüğünden kurtulsalar dahi diğer saklı paylı mirasçılar tarafından açılacak tenkis davasıyla aldıkları bu kazandırmaları kaybedebilirler. Aynı şekilde mirastan feragat eden yasal mirasçı da mirasbırakandan aldığı denkleştirmeye tabi kazandırmalar bakımından diğer saklı paylı mirasçıların tenkis davası tehdidi altındadır (MK m. 573). Benzer şekilde red halinde mirasbırakanın alacaklılarına karşı aldıkları bu kazandırmalar bakımından sorumluluğu düzenleyen MK m. 618 hükmü de mirasbırakanın yaptığı bağışlamalar bakımından konan sınırlamalardan bir diğeridir. Açıklanan bu gerekçeler nedeniyle mirasbırakanın sağlığında yaptığı karşılıksız kazandırıcı işlemleri bakımından bu kazandırmayı alan lehtar bakımından haklı görülebilecek hukuken korunmaya değer bir güven bulunmamaktadır. Mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik bu beyanlarının niteliği hususundaki tartışmalar ölüme bağlı tasarruf niteliğindeki bu işlemin klasik ölüme bağlı tasarruf şekillerinden kanunen muaf tutulmuş olmasından ileri gelmektedir. Fakat bu durum denkleştirmeye yönelik beyanları söz konusu kazandırma işleminin muhtevasına dahil bir sözleşme hükmü haline getirmez²⁸². Sonuç olarak mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik beyanları bir ölüme bağlı işlem olması dolayısıyla her zaman serbestçe geri alınabilir. Yargıtay kararları arasında rastladığımız bir karar haricinde²⁸³ Yargıtay kararları denkleştirmenin bir miras hukuku işlemi olduğunu dolayısıyla mirasbırakanın kazandırma yaptığı kişinin rızası

---

²⁸² GUI SAN, s. 206. Ayrıca bkz. JdT 1942 I 557 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 6, s. 605 vd.)

²⁸³ Bkz. Yarg. 2. HD E. 1992/5284 K. 1992/6785 T. 16.06.1992 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 03.06.2013).

olmaksızın kazandırma konusunu denkleştirmeye tabi tutabileceğini kabul etmektedir.

II. DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ BELİRLEYEN BEYANLARIN ŞEKLİ

Mirasbırakanın yasal mirasçılarının denkleştirme yükümlülüklerinin kapsamını belirleyen denkleştirmeye yönelik beyanlarının şekli hususunda kanunumuzda belirli bir şekil şartı öngörülmemiştir. Bu beyanın şekli hususunda ilgili olduğu kazandırmanın yapıldığı esnada veya sonradan yapılmasına göre farklı görüşler ileri sürülmüştür²⁸⁴.

Söz konusu denkleştirmeye tabi kazandırmanın yapıldığı esnada yöneltilen beyanlar hususunda hakim görüş bu beyanların hiçbir şekle bağlı olmadan ileri sürülebileceğini kabul eder²⁸⁵. Fakat denkleştirmenin sözleşmesel mahiyet taşıdığını ileri süren yazarlar, denkleştirmeye yönelik beyanların ancak tarafların miras sözleşmesi şeklinde yapacakları bir sözleşme ile hüküm doğurabileceğini ileri sürmektedir²⁸⁶.

---

²⁸⁴ Her iki ihtimalde de ölüme bağlı bir tasarruf içinde ileri sürülmesi gerektiği yönünde bkz. GÖNENSAY, s. 523 dn. 2.

²⁸⁵ ESCHER, Art. 626, N. 46, 49, 50; KÖPRÜLÜ, s.412; OĞUZMAN, s. 330, 331; İMRE/ERMAN, s. 501; ANTALYA, s. 481. Doktrinde ANTALYA'ya göre mirasbırakanın beyanı şekle bağlı olmasa da, mirasbırakan şüpheye yer vermeyecek şekilde dolaysız ve net olarak denkleştirmeyi yasaklamış veya emretmiş olmalıdır (ANTALYA, s. 481-482); Yarg. HGK E. 2-61 K. 6 T. 17.01.1962 (ŞENER, Mirasta İade, s. 435-436); JdT 1942 I 558 (OĞUZMAN, s. 330 dn. 320).

²⁸⁶ EREN, İade, s. 721

Söz konusu kazandırmadan sonra yapılan denkleştirmeye yönelik beyanlar hususunda yine hakim görüş bu tür beyanların hiçbir şekle bağlı olmadan ileri sürülebileceğini kabul eder²⁸⁷. Fakat bazı yazarlar²⁸⁸ bu tür bir durumda denkleştirmeye yönelik beyanların ölüme bağlı işlem şekillerine uygun olarak yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Denkleştirmenin sözleşmesel mahiyet taşıdığını ileri süren yazarlar kazandırma esnasında yapılan beyanlarda olduğu gibi bu beyanların da tarafların karşılıklı anlaştığı bir miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerektiğini ileri sürmektedirler²⁸⁹. Yargıtay bir kararında²⁹⁰ mirasbırakanın altsoyuna yaptığı bağışlamayı daha sonradan imzaladığı bir belgeyle denkleştirmeden muaf tutmasını geçerli saymıştır.

Kanaatimizce denkleştirmeye yönelik beyanlar ister kazandırma esnasında ister daha sonradan yapılmış olsun her iki durumda da herhangi bir şekil şartını gerektirmeden ileri sürülebilirler²⁹¹. Kazandırma işleminin belirli şekillerde yapıldığı

---

²⁸⁷ OĞUZMAN, s. 330; İMRE/ERMAN, s. 501. Doktrinde İMRE/ERMAN'a göre altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan karşılıksız kazandırmalar, kazandırma esnasında denkleştirmeden muaf tutulmamışlarsa sonradan yapılacak denkleştirmeden muafiyet beyanı ancak bir ölüme bağlı tasarruf ile yapılabilir (İMRE/ERMAN, s. 502).

²⁸⁸ GÖKTÜRK, s. 765; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 61 dn. 93'de anılan yazarlar. Mirasbırakanın ikinci ve üçüncü zümredeki yasal mirasçılarına yapmış olduğu kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutabilmesi için denkleştirmeye yönelik iradesini ölüme bağlı bir tasarruf ile ileri sürmesi gerektiği yönünde bkz. İMRE, s. 806.

²⁸⁹ EREN, İade, s. 721-722.

²⁹⁰ Yarg. 2. HD E. 495 K. 1535 T. 19.02.1985 (İNAL N., s. 824-825).

²⁹¹ Aynı yönde bkz. SCHWENDENER Ulrich, Die Ausgleichungspflicht der Nachkommen unter sich und in Konkurrenz mit dem überlebenden Ehegatten, Buchdruckerei E. Rohner, Zürich, 1959, s. 43 (EREN,

durumlarda da sonuç deęişmez²⁹². MK m. 669/II'de mirasbırakanın altsoyun denkleştirme yükümlülüğünü kaldıran beyanının sadece açık olması gerektiğinin belirtilmesiyle yetinilip ayrıca ölüme bağlı işlemlerde aranan şekil şartlarını aramaması bu yöndeki yoruma gerekçe olarak gösterilebilir²⁹³.

Mirasbırakanın denkleştirmeye yönelik beyanları arasında üzerinde en çok tartışma altsoyun denkleştirmeden muafiyetine yönelik beyandır. MK m. 669/II'de bu beyanın açık olması gerektiği belirtilmiştir. Beyanın açık olmasından kasıt mirasbırakanın dolaysız ve açık bir ifade ile altsoyunun denkleştirme yükümlülüğünü kaldırmasıdır²⁹⁴. Yasanın aradığı açık ifade ancak söz veya yazıyla ortaya

---

İade, s. 721'den naklen); EREN, İade, s. 721-722; AYKONU, s. 699; TURANBOY, s. 41-42; ÖZUĞUR, s. 303-304, 306; FMK 19.03.1942 JdT 942-557 (TEPECİ, s. 475); JdT 1941 I 130 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 7, s. 738 vd.); JdT 1942 I 557 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 6, s. 605 vd.)

²⁹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 455; GUIŞAN, s. 206; GÜRELLİ, s. 75; DURAL/ÖZ, s. 319; ANTALYA, s. 476.

²⁹³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 455.

²⁹⁴ GÖNENSAY/BİRSEN, s. 346; DURAL/ÖZ, s. 320; EREN, İade, s. 723; Yarg. 2. HD E. 7576 K. 848 T. 30.01.1951 (OLGAÇ, s. 712). Doktrinde Emrehan İNAL'a göre MK m. 669 hükmü altsoyun denkleştirmeden muaf tutulmasında mirasbırakanın iradesinin açıkça belirtmiş olmasını aradığını, açık bir irade beyanında bulunmuş olmasını aramadığını bu sebeple mirasbırakanın iradesinin şüpheye yer vermeyecek şekilde açık bir şekilde anlaşılabilirdiği durumlarda altsoyun denkleştirmeden muaf olmalıdır (İNAL E., s. 279-280). Kanaatimizce bu yorum tarzı isabetsizdir. Çünkü açıkça belirtilmiş olması gereken irade ancak açık bir beyanla ortaya konabilir. Mirasbırakanın denkleştirmeden muaf tutma niyetinde olmasının yeterli olmayacağı yönünde bkz. JdT 1941 I 130 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 7, s. 738 vd.). Kanunun iradeye değil, irade beyanına önem verdiği yönünde bkz. JdT 1942 I 557 (Türkçe Tercümesi: AD, S. 6, s. 605 vd.).

konulabilir²⁹⁵. Davranış yoluyla ortaya konan irade dolaylı, zımni olacağından yasanın aradığı manada açık beyan şartını sağlamaz²⁹⁶. Esasen davranış yoluyla ortaya konan bir beyan olan mirasbırakanın gerçekte bağışladığı malları üçüncü kişilere karşı satış olarak göstermesini Yargıtay hatalı olarak birçok kararında²⁹⁷

---

²⁹⁵ Mirasbırakanın denkleştirmeden muafiyete yönelik açık beyanı mutlaka ‘yapılan kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutuyorum’ şeklinde açıklaması zorunlu değildir. Bir İsviçre Federal Mahkemesi kararında (GÜRELLİ, s. 69’dan naklen) mirasbırakanın vasiyetnamesinde ‘...Oğlum Emil’e, almış olduğu meblağları ve onun için yapmış olduğum masrafları hibe ediyorum; bu hayatta iken (ölüme bağlı olmayarak) yapılan bir hibedir.’ şeklinde belirttiği irade beyanından yorum yoluyla oğluna yapmış olduğu kazandırmaları denkleştirmeden muaf tuttuğunu anlayabiliriz. Bu beyanların sözle ileri sürülmesi gerektiği yönünde bkz. BERKİ A.H., Miras, s. 296.

²⁹⁶ Mirasbırakanın bağışlama sözleşmesinde, bağışlanan paranın malından ayrıldığı yolundaki ifade paranın denkleştirmeden muaf tutulduğunu göstermeyeceği yönünde bkz. Yarg. 2. HD E. 2/3673 K. 4413 T. 24.09.1945 (OLGAÇ, s. 709); Yarg. HGK E. 2440 K. 4799 T. 07.10.1949 (KÖMÜRCÜOĞLU/ERGÜNEY, s. 202). Mirasbırakanın devrettiği taşınmazın intifa hakkını ölünceye kadar üzerinde tutmasının denkleştirmeden muafiyet anlamına gelmeyeceği yönünde bkz. Yarg. 2. HD E. 7141 K. 6839 T. 23.12.1966 (YAZICI/ATASOY, s. 1283). Yargıtayın hatalı olarak denkleştirmeden muafiyet iradesinin davranışla da ileri sürülebileceği hakkındaki kararı için bkz. Yarg. 2. HD E. 1665 K. 2941 T. 07.04.1977 (ŞENER, Mirasta İade, s. 431-432). Yine aynı şekilde yasada aranan açık beyan şartına aykırı olarak zımni kastın yeterli olacağı yönündeki karar için bkz. Yarg. 2. HD E. 2456 K. 4064 T. 30.04.1975 (ŞENER, Mirasta İade, s. 432).

²⁹⁷ Yarg. 2. HD E. 2646 K. 2900 T. 23.05.1957 (YAZICI/ATASOY, s. 1290); Yarg. HGK E. 2/14 K. 14 T. 01.04.1959 (YAZICI/ATASOY, s. 1278); Yarg. 2. HD E. 4417 K. 4943 T. 19.09.1963 (YAZICI/ATASOY, s. 1286-1287); Yarg. 2. HD E. 5808 K. 5495 T. 13.11.1964 (YAZICI/ATASOY, s. 1286); Yarg. 2. HD E. 7214 K. 124 T. 11.01.1965 (YAZICI/ATASOY, s. 1286); Yarg. 2. HD E. 3865 K. 3991 T. 07.07.1966 (YAZICI/ATASOY, s. 1284); Yarg. 2. HD E. 4312 K. 4643 T. 23.09.1966 (YAZICI/ATASOY, s. 1284); Yarg.

denkleştirmeden muafiyet olarak yorumlamıştır. Öncelikle mirasbırakanın bu kazandırma işlemi muvazaalı olduğundan mirasçılar bu işleme karşı iptal davası açarak kazandırma konusunun terekeye dönmesini sağlayabilirler. Diğer yandan mirasbırakan tarafından ortaya konan bu beyanın açık bir beyan olmadığı ortadadır. Yine benzer şekilde mirasbırakanın malvarlığının tamamını veya tamamına yakın kısmını altsoylarından birine bağışlamış olmasını denkleştirmeden muafiyet olarak yorumlanmıştır²⁹⁸. Bu düşünce bir dönemin Yargıtay kararlarında da benimsenmiştir²⁹⁹.

Denkleştirme yükümlülüğünden muaf olduğunu ispatlamak isteyen altsoy mirasbırakanın iradesinin bu yolda olduğunu gösteren olguları değil, konusu doğrudan denkleştirmeden muafiyet olan bir irade beyanının varlığını ispatlamalıdır³⁰⁰. Beyanın açıklığı hususunda açık beyan şartının bu derece sert yorumlamanın bazı haksızlıklara yol açabileceği, bu ibarenin yumuşak bir şekilde

---

2. HD E. 7185 K. 523 T. 31.01.1967 (YAZICI/ATASOY, s. 1283); Yarg. 2. HD E. 2456 K. 4064 T. 30.04.1975 (ŞENER, Mirasta İade, s. 432). Karş. Yarg. 2. HD E. 2677 K. 3464 T. 29.06.1965 (YAZICI/ATASOY, s. 1284-1285).

²⁹⁸ Bu şekilde yorumlayanlar için bkz. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 572; İMRE/ERMAN, s. 504; ŞENER, Mirasta İade, s. 115. İMRE/ERMAN'a göre burada mirasbırakan yasal mirasçılarının miras paylarını belirleyerek bunlar arasındaki eşitliği bizzat bozmuştur. Bu nedenle mirasta denkleştirme hükümleri ile bu eşitliğin tekrar kurulması kabul edilemez (İMRE/ERMAN, s. 504).

²⁹⁹ Yarg. 2. HD E. 1665 K. 2941 T. 07.04.1977 (ŞENER, Mirasta İade, s. 422); Yarg. 2. HD E. 1979/990 K. 1979/2557 T. 29.03.1979 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 04.06.2013); Yarg. 2. HD E. 7605 K. 8213 T. 22.11.1979 (ŞENER, Mirasta İade, s. 421-422); Yarg. 2. HD E. 7531 K. 7825 T. 07.02.1981 (İNAL N., s. 820).

³⁰⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 457.

yorumlanmasıyla mirasbırakanın yaptığı diğer işlemlerden iradesinin belli ve aşık bir şekilde anlaşılabilirdiği hallerde söz konusu açık beyan şartının gerçekleşmiş sayılması gerektiği ileri sürülmüştür³⁰¹. Mirasbırakanın iradesinin denkleştirmeden muafiyet olduğu hallerde Yargıtay'ın bir Hukuk Genel Kurulu kararında³⁰² beyanın açık olmasından ne anlaşılacağı ayrıntılı ve doğru bir şekilde belirtilmiştir³⁰³. Bu karara göre; 'Mirasbırakanın iade borcunu ortadan kaldırılması için açık bir irade beyanına ihtiyacı olması demek, doğrudan doğruya iade borcunu ortadan kaldırmayı hedef tutan söz, yazı veya işarete ihtiyaç olması demektir. Fakat bunun için belli bir şekilde yapılmış beyana lüzum yoktur; bu konuda, beyan sahibinin dilediği sözler ve hatta diğer meram anlatma vasıtaları kullanılabilir, yeter ki cümlenin bütününden (mesela muhalif mefhum yoluyla) iadeyi bertaraf etme niyeti kesin olarak anlaşılabilirsin... Beyanın açık olması demek, onun anlamının derhal anlaşılabilmesi demek de değildir; beyanın başkaca delillere ihtiyaç olmaksızın, yorumu ile anlamın anlaşılabilmesi yeterlidir. Buna göre, iradenin davanın özelliklerine bakılarak dolayısıyla anlaşılması mesela mirasbırakanın diğer beyanlarından yahut onun mirasçılarında bazılarıyla olan münasebetlerinden veya teberruun niteliğinden anlam çıkarılması, diğer deyimle ortada irade gösteren eylemler bulunması, hukuki sonuç doğurmaya yetmez.' Fakat Yargıtay kararları bu konuda istikrarlı bir şekilde

---

³⁰¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 132; İNAL E., s. 279-280; TURAN BAŞARA, s. 179-180.

³⁰² Yarg. HGK E. 1988/2-326 K. 1988/785 T. 12.10.1988 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 02.05.2013).

³⁰³ Aynı yönde Yarg. HGK E. 2-61 K.6 T. 17.01.1962 (ŞENER, Mirasta İade, s. 435-436).

gelişmemiştir. Yargıtay, MK m. 669/II'de öngörölmüş olan açık beyan şartına uygun olmayan kararlar da vermiştir³⁰⁴.

Mirasbırakanın sağlığında altsoy dışındaki diğer mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların denkleştirilmesine yönelik beyanlarının, altsoyun denkleştirmeden muaf tutulmasında aranan açık beyan şartının bu denkleştirme beyanlarında aranmaması nedeniyle, açık olmasının gerekmediği zımnî olarak da ortaya konulabileceği kabul edilmektedir³⁰⁵. Fakat Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarda bu beyanın açık olmasını aramıştır³⁰⁶. Miras payını aşan kazandırmalarda, miras payını aşan kısmın denkleştirmeden muaf tutulmasında belirttiğimiz üzere³⁰⁷ mirasbırakanın denkleştirme rejimini belirleyen beyanlarının ne tarzda ortaya konacağını Kanun açık bir şekilde düzenlemelidir. Bu da MK m.669/II'de aranan 'açık' bir beyan olmalıdır.

---

³⁰⁴ Bkz. Yarg. HGK E. 2/9 K. 23 T. 10.05.1961 (İNAL N., s. 810-811); Yarg. 2. HD. 1992/5284, K. 1992/6785, T. 16.6.1992; Yarg. 2. HD. E. 2004/5449, K. 2004/8642 T.29.06.2004 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 02.05.2013).

³⁰⁵ GÖNENSAY/BİRSEN, s. 346; BELGESAY, s. 247-248; EREN, İade, s. 345; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 575; İMRE/ERMAN, s. 502. Mirasbırakanın söz konusu beyanının kapalı ve şüpheli olması halinde denkleştirme yükümlülüğünün olmadığı yönünde bkz. TÜFEK, s. 243. Aynı yazar altsoy dışındaki mirasçılara yapılan kazandırmaların denkleştirmeye tabi olduğunu ispatlamak isteyen mirasçının mirasbırakanın söz konusu denkleştirmeden muafiyet yönündeki açık veya kapalı irade beyanını ispat etmek zorunda olduğunu bildirmiştir (TÜFEK, s. 243-244).

³⁰⁶ Bkz. Yarg. HGK E. 2003/2-583 K. 2003/565 T. 08.10.2003 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 02.05.2013); Yarg. 2. HD E. 2004/3759 K. 2004/4725 T. 14.04.2004 (KAÇAK, s. 508-509).

³⁰⁷ Bkz. § 8, II, B.

§ 8. DENKLEŞTİRMENİN TALEP EDİLMESİ, GERÇEKLEŞMESİ VE DENKLEŞTİRME DEN SORUMLULUK

I. DENKLEŞTİRME DAVASI

A. Genel Olarak

Denkleştirmeyi düzenleyen MK m. 669-675 hükümleri denkleştirmenin şeklini, şartlarını ve hesaplanması gibi konuları düzenlemiş fakat denkleştirme davasını açıkça düzenlememiştir. Fakat doktrinde, denkleştirme hususunda ihtilaf olması durumunda denkleştirme davası adıyla bir dava açılacağı kabul edilmektedir³⁰⁸. Bu ihtilaf iki farklı şekilde ortaya çıkabilir. İlki denkleştirme yükümlülüğünün var olup olmadığı veya varsa da ne miktarda olduğu noktasında ortaya çıkabilir. İkincisi var olan denkleştirme yükümlülüğünün ifasından kaçınma durumunda ortaya çıkar. İhtilafın ilk görünümü bir tespit davasına konu olur. İkincisi ise karşı taraftan bir şeyin verilmesinin istenmesine yönelik olduğundan eda davasına konu olur.

Her şeyden önce denkleştirme davası, tenkis davası gibi mirasbırakanın geçerli işlemlerine karşı açılabilir³⁰⁹. Mirasbırakanın hukuka aykırı işlemlerine karşı iptal davası yoluna gidilir³¹⁰. Örneğin; mirasbırakanın sağlığında mirasçılara yapmış olduğu satım sözleşmesi altında gizlediği bağışlamalara karşı denkleştirme davası açılmaz. Söz konusu kazandırmalar muvazaalı olduklarından iptal davası ile

---

³⁰⁸ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras, s. 483 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 135 vd.; TURAN BAŞARA, s. 217; ANTALYA, s. 482; DURAL/ÖZ, s. 332; İMRE/ERMAN, s. 510.

³⁰⁹ SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 118 N. 168; SEVGİ Emre, Mirasbırakanın Muvazaalı İşlemleri (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul 2008, s. 69 dn. 360. Karş. EREN, Tenkis, s. 18. Bkz. Yarg. HGK E. 1966/2-1510 K. 99 T. 21.02.1968 (YAZICI/ATASOY, s. 1277-1278).

³¹⁰ SEVGİ, s. 72-73.

mirasbırakanın bu işlemi iptal edilecektir. İptal kararı verilmesiyle kazandırma konusu terekeye geri dönecektir. İptal hükmüyle kazandırma konusunun terekeye geri dönüşü ile denkleştirme sonucu kazandırmanın terekeye geri dönüşü birbirine benzese de her iki dava birbirinden çok farklıdır.

Denkleştirme mirasın paylaşım işlemlerinden biri olduğundan denkleştirmeye yönelik talepler de kural olarak mirasın paylaşılması esnasında ileri sürülmelidir³¹¹. Fakat paylaştırmadan önce denkleştirmenin varlığı veya miktarının tespitine yönelik bir tespit davasının açılabilceği kabul edilmektedir³¹². Böyle bir davanın açılması birçok yönden fayda sağlar. Şöyle ki, bu dava ile ortada bir denkleştirme yükümlülüğünün olup olmadığı ve varsa bu yükümlülüğün kapsamı belli olur. Mirasın paylaşım aşamasında artık bu meselelerle uğraşılmayacak mirasın paylaşılması işlemi daha hızlı bir şekilde ilerleyecektir. Bu tespit davası sonucu denkleştirme yükümlülüğünün varlığı ve miktarı tespit edilen mirasçı belki de bu yükümlülüğünü mirasın paylaşılması esnasında kendiliğinden ifa edecek ve kendisine denkleştirme yükümlülüğünün ifasını sağlamak için bir eda davası açmaya bile gerek olmayacaktır.

Denkleştirme yükümlülüğünün ifasını sağlamak için açılacak dava da bir eda davası görünümünde olacaktır. Fakat bu davanın açılabilmesi için denkleştirme yükümlülüğünün varlığının tespit edilmiş olması şart değildir. Tespit davasından farklı olarak eda davası sonucu verilen hükmün, karşı tarafı dava konusu şeyi

---

³¹¹ OĞUZMAN, s. 328; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 576; İMRE/ERMAN, s. 510.

³¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 484; OĞUZMAN, s. 328 dn. 307; DURAL/ÖZ, s. 332-333; ANTALYA, s. 482. Doktrinde İMRE/ERMAN; mirasın paylaşımından önce denkleştirme davasının bir tespit davası şeklinde dahi açılmayacağını ileri sürmektedir (İMRE/ERMAN, s. 510).

vermeye, yapmaya zorlayıcı etkisi vardır. Bu sebeple denkleştirmeye yönelik bu dava³¹³ ancak mirasın paylaşılması aşamasında açılabilir. Mirasın paylaşılmasından önce bu tipte bir dava açılmaz. Mirasın paylaşılması aşamasında artık denkleştirmenin varlığına yönelik bir tespit davası da açılmaz. Çünkü bu safhada eda davası açılacakken açılacak tespit davasında davacının hukuki yararı yoktur³¹⁴. Hukuki yarar bir dava şartı olması sebebiyle eksikliği davanın reddine³¹⁵ sebep olur³¹⁶. Zaten denkleştirme yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak için açılmış eda davası sonucunda verilen hüküm bu yükümlülüğün varlığı ve miktarının tespitini de içerir³¹⁷.

Denkleştirme davası hakkında yasada bir süre olmamakla birlikte denkleştirme, mirasın paylaşılması işlemlerinden biri olduğundan denkleştirmeye yönelik davaların da mirasın paylaşılmasının sonuna kadar açılması gerektiği

---

³¹³ Bu davanın hukuki nitelik bakımından paylaşırma davasına sıkı sıkıya bağlı olan bir edim davası olduğu yönünde bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 484. Bu davanın paylaşırma davasının özel bir uzantısı olduğu yönünde bkz. SEROZAN/ENGİN, SEROZAN, s. 118, N. 168; Paylaşırma ve denkleştirme taleplerinin birbirine sıkı sıkıya bağlı olması nedeniyle usul ekonomisi gereği her iki talebin de aynı dava içinde ileri sürülmesi gerektiği yönünde bkz. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 572.

³¹⁴ KURU Baki/ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder, Medeni Usul Hukuku, 6100 sayılı HMK'na göre yeniden yazılmış 23. B., Ankara 2012, s. 266.

³¹⁵ Hukuki yarar bir dava şartı eksikliği olduğundan yokluğu davanın esastan değil usulden reddine sebep olur (KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 259).

³¹⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 267.

³¹⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 485; DURAL/ÖZ, s. 333.

belirtilmiştir³¹⁸. Fakat Yargıtay verdiği kararlarda³¹⁹ denkleştirme davasının mirasın paylaşımının tamamlanmasından itibaren 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunu belirterek bu davanın mirasın paylaşılmasından sonra da açılabileceğini öngörmektedir³²⁰. Denkleştirme konusu kazandırmayı bilen veya bilmesi gereken mirasçı süresinde dava açmamışsa, denkleştirmeyi isteme hakkı düşer³²¹. Fakat mirasın paylaşılması tamamlandıktan sonra denkleştirmeye tabi bir kazandırma ortaya çıkmışsa diğer yasal mirasçılar söz konusu kazandırma için denkleştirme talebinde bulunabilmelidir³²². Mirasın paylaşımı aşamasına geçilmedikçe

---

³¹⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 484-485; DURAL/ÖZ, s. 333; ANTALYA, s. 482.

³¹⁹ Yarg. 2. HD. E. 2862, K. 5059, T. 11.11.1969; Yarg. 2. HD. E. 1987/2384, K. 1987/3175, T. 09.04.1987. (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 06.05.2013); Yarg. HGK E. 2167 K. 310 T. 14.04.1973 (İNAL N., s. 813-814); Yarg. 2. HD E. 7030 K. 7390 T. 25.10.1977 (İNAL N., s. 817); Yarg. 2. HD E. 5684 K. 5984 T. 18.06.1985 (ŞENER, Mirasta İade, s. 442); Yarg. 2. HD E. 13872 K. 567 T. 17.10.1997 (İNAL N., s. 832). Bu kararların eleştirisi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 138; DURAL/ÖZ, s. 333. Denkleştirme davasının 10 yıllık zamanaşımına tabi olduğunu ileri süren yazarlar için bkz. BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 104; BERKİ Şakir, Miras Davalarında Müruruzaman ve Defi (Kısaltılmışı: Müruruzaman), AÜHFD, C. 25, S. 1-2, s.128; ANTALYA, s. 482; ÖZUĞUR, s. 302; GENÇCAN, s. 703; İNAL N., s. 809.

³²⁰ Tenkis davasında öngörülen bir senelik zamanaşımı süresinin denkleştirme davalarında söz konusu olamayacağı hakkında bkz. Yarg. 2. HD E. 3338 K. 3903 T. 14.09.1953 (OLGAÇ, s. 708). Zamanaşımı süresinin mirasın açıldığı andan itibaren başlayacağı yönünde bkz. BERKİ Ş., Müruruzaman, s. 128.

³²¹ DURAL/ÖZ, s. 333.

³²² İMRE/ERMAN, s. 510. Mirasçıların birbirine bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen MK m. 646/III gereği mirasçılar mirasbırakanın kendilerine yapmış olduğu kazandırmaları birbirine bildirmekle yükümlüdür (İMRE/ERMAN, s. 495). Doktrinde DURAL/ÖZ'e göre; yasal mirasçının denkleştirme konusu kazandırmayı bilmediği veya bilmesi gerekmediği bir durumda paylaşımın gerçekleştiği

denkleştirme talebi de zamanaşımına uğramaz³²³. Denkleştirme davaları bakımından Yargıtay'ın kabul ettiği on yıllık zamanaşımı süresi kabul edilirse esasen paylaşımın iptaline gerek kalmadan denkleştirme davası açılabilir. Zaten on yıllık sürenin geçmesinden sonra artık irade sakatlığı hallerine dayanarak paylaşımın iptali istenemez.

Son olarak birden fazla denkleştirmeyi isteme hakkına sahip yasal mirasçı olur ve bunlardan sadece biri veya birkaçı denkleştirme talep ettiği durumlarda,

---

durumlarda bu husus bir irade sakatlığı oluşturup paylaşım iptal edilirse yeniden paylaşım aşamasına döneceği için denkleştirme talebinde bulunabilir (DURAL/ÖZ, s. 333). Kanaatimizce mirasçının denkleştirmeye tabi kazandırmayı bilmediği veya bilmesi gerekmediği durumlarda bu durum bir irade sakatlığı olarak ele alınıp paylaşımın iptal edilmemelidir. Bu halde denkleştirmeye konu mala özgü bir denkleştirme davası açılmalıdır. Bu gibi durumlarda paylaşımın iptali veya miras sebebiyle istihkak davası açılabileceği yönünde bkz. OĞUZMAN, s. 328 dn. 308. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararının gerekçe bölümünde mirasçılarının bilgi verme yükümlülüğü ile ilgili olarak şu sonuçlara varmıştır: ' Mirasçılar terekenin durumu hakkında birbirlerine karşılıklı olarak bilgi vermekle ödevlidirler; bundan ötürü, bir iade veya tenzil davasının konusunu teşkil edebilen miras avanslarını bildirmiyen kişi Borçlar Kanununun 41. Maddesi uyarınca bir haksız eylem (haksız fiil) işlemiş olur. Bununla beraber bu keyfiyet davacının muhtemel bir iade veya teberruun indirilmesi davası yanında, miras hissesinin veya mahfuz hisse miktarının tamamlanması için zaruri olan paranın ödenmesini hedef edinen bir haksız eylem davasına her zaman malik olması demek değildir. Bu paraların ödenmesi miras hukuku bakımından bir borç teşkil eder ve ancak bu sıfatla bu paraların istenmesi lazımdır. Haksız eylemden doğan zararın bir unsuru olarak ancak, davalının istifade etmiş olduğu teberrular hakkında sükutu muhafaza etmiş olması sebebiyle davacının istirdat etmek imkanına malik olmadığı zarar, yani bu sükutun tam (adequat) bir sonucu olarak gözükken kayıp nazara alınabilir (AD, S. 7, s. 740'dan naklen).

³²³ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 576; GENÇCAN, s. 701; Yarg. 2. HD E. 12455 K. 14050 T. 18.10.2001 (GENÇCAN, s. 701).

denkleştirme talep etmemiş olan yasal mirasçılar denkleştirme yükümlüsü mirasçının terekeye geri verdiği değerden yararlanabilecek midir? Bu hususta doktrinde DURAL/ÖZ'e göre; denkleştirme işlemiyle söz konusu denkleştirmeye tabi kazandırmanın tamamı terekeye geri döneceğinden denkleştirme talep etmeyen diğer yasal mirasçılar da bundan yararlanabilir³²⁴. Kanaatimizce denkleştirmeden yararlanabilmek için bunun denkleştirme alacaklısı tarafından ileri sürülmüş olması gerekir. Denkleştirme davası nitelik itibariyle iptal davasından farklı olduğundan dava açmayan mirasçılar dava sonucu verilen hükümden yararlanamazlar³²⁵. Yargıtay da denkleştirme davalarına ilişkin bazı kararlarında, davayı davacının miras payı oranında hükme bağlamıştır³²⁶. Aynı şekilde Yargıtay mirasta denkleştirmeye konu şeyin değeri ne olursa olsun, taraflar yararına takdir edilecek olan avukatlık ücretinin davacının miras payına kadar hesaplanacağını belirterek davanın miras payı oranında hükme bağlanacağını kabul etmiştir³²⁷.

---

³²⁴ DURAL/ÖZ, s. 318.

³²⁵ ŞENER, Mirasta İade, s. 138; TÜFEK, s. 278.

³²⁶ Yarg. 2. HD E. 928 K. 3 T. 02.01.1950 (OLGAÇ, s. 708); Yarg. 2. HD E. 494 K. 676 T. 02.02.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 442-443); Yarg. 2. HD E. 1885 K. 2935 T. 27.03.1984 (İNAL N., s. 823-824). Fakat Yargıtay bazı kararlarında açılan denkleştirme davası ile sadece dava açanların miras payı kadar değil, denkleştirme konusu kazandırmanın tümünün terekeye geri dönmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kararlar için bkz. Yarg. 2. HD E. 1832 K. 2035 T. 08.03.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 448); Yarg. 2. HD E. 4176 K. 4413 T. 24.05.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 447); Yarg. 2. HD E. 2009/14753 K. 2009/21912 T. 17.12.2009 (yayımlanmamıştır).

³²⁷ Bkz. Yarg. 2. HD E. 494 K. 676 T. 02.02.1976 (KAÇAK, s. 510).

B. Denkleştirme Davasında İspat

Denkleştirme davasında ispat yükünün kime düştüğü, ispat konusuna ve davalının kim olduğuna göre değişir. Öncelikle mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların denkleştirmeye tabi olabilmesi için bu kazandırmaların söz konusu mirasçının miras payına mahsuben yapılmış olması gereklidir. Mirasbırakanın altsoyuna yaptığı MK m. 669/II'deki kazandırmalar yasa gereği denkleştirmeye tabidir. Fakat mirasbırakan bu kazandırmalar bakımından altsoyunu denkleştirmeden muaf tutabilir. Altsoya söz konusu kazandırmaların denkleştirilmesi için diğer yasal mirasçılar tarafından açılan davalarda öncelikle yapılan kazandırmanın MK m. 669/II'de sayılan kazandırmalardan olup olmadığının tespit edilmesi gereklidir. Bu konudaki ispat yükü MK m. 6 gereğince davacıya aittir³²⁸. Davacı yapılan kazandırmanın MK m. 669/II'de sayılan kazandırmalardan biri olduğunu ispatlayamamışsa bu kazandırmanın miras payına mahsuben yapılmış olduğunu ispatla yükümlüdür³²⁹. Yapılan kazandırmaların MK m. 669/II'de sayılan kazandırmalardan biri olduğu tespit edildikten sonra bu kazandırma altsoya yapılmışsa kural olarak miras payına mahsuben yapılmış olduğundan MK m. 6'daki genel kural uygulanmayıp

---

³²⁸ ÖZUĞUR, s. 321-322; Yarg. HGK E. 1985/2-796 K. 1987/361 T. 13.05.1987; Yarg. HGK E. 1986/2-360 K. 1987/359 T. 13.05.1987; Yarg. HGK E. 2005/2-457 K. 2005/512 T. 21.09.2005 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 04.05.2013).

³²⁹ ÖZUĞUR, s. 321; GENÇCAN, s. 691-692; Yarg. HGK E. 350 K. 359 T. 13.05.1987 (İNAL N., s. 826-827); Yarg. HGK E. 142 K. 231 T. 01.05.1991 (İNAL N., s. 830-831); Yarg. 2. HD E. 1994/10000 K. 1994/9676 T. 14.10.1994 (ÖZUĞUR, s. 345); Yarg. 2. HD E. 3759 K. 4725 T. 14.04.2004 (GENÇCAN, s. 692); Yarg. 2. HD E. 2010/3829 K. 2010/5790 T. 25.03.2010 (yayımlanmamıştır).

kazandırmanın miras payına mahsuben yapılmadığı hususundaki ispat yükü davalı altsoya aittir³³⁰. Fakat bir görüş³³¹ bu tip durumlarda ispat yükünün yine altsoyda olacağını ileri sürmüştü ve bir dönem Yargıtay bu görüşü esas olarak içtihadta bulunmuştur³³². Fakat Yargıtay son zamanlarda verdiği kararlarda isabetli olarak bu

---

³³⁰ BERKİ A.H., Miras, s. 297; BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 492-493; BELGESAY, s. 248; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 345; KÖPRÜLÜ, s. 412; EREN, İade, s. 344; TÜFEK, s. 269; OĞUZMAN, s. 330; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 571, 572; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 286; İMRE/ERMAN, s. 499-500; KILIÇOĞLU, s. 433, 436; UYAR, s. 407; AYAN, s. 247; ÖZUĞUR, s. 304; GENÇCAN, s. 691; Yarg. 2. HD E. 1943/3628 K. 1943/3942 T. 23.09.1943 (KÖMÜRCÜOĞLU/ERGÜNEY, s. 201). Ayrıca bkz. Yarg. 2. HD E. 219 K. 339 T. 22.01.1953 (YAZICI/ATASOY, s. 1292); Yarg. 2. HD E. 210 K. 1200 T. 01.03.1966 (ŞENER, Mirasta İade, s. 429); Yarg. 2. HD E. 3954 K. 3870 T. 18.06.1971 (İNAL N., s. 813); Yarg. 2. HD E. 2133 K. 2100 T. 06.04.1972 (ŞENER, Mirasta İade, s. 438); Yarg. 2. HD E. 7204 K. 7445 T. 29.12.1972 (İNAL N., s. 813); Yarg. 2. HD E. 1832 K. 2035 T. 08.03.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 437-438); Yarg. 2. HD E. 1979/990 K. 1979/2557 T. 29.03.1979; Yarg. 2. HD E. 8492 K. 9206 T. 24.11.1983 (İNAL N., s. 822-823); Yarg. HGK E. 1985/2-796 K. 1987/361 T. 13.05.1987; Yarg. HGK E. 1986/2-360 K. 1987/359 T. 13.05.1987; Yarg. HGK E. 350 K. 359 T. 13.05.1987 (İNAL N., s. 826-827); Yarg. HGK E. 780 K. 58 T. 28.01.1988 (İNAL N., s. 828); Yarg. HGK E. 1990/2-534 K. 1990/648 T. 19.12.1990; Yarg. HGK E. 2005/2-457 K. 2005/512 T. 21.09.2005 (Kazancı İctihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 04.05.2013); Yarg. 2. HD E. 2010/3829 K. 2010/5790 T. 25.03.2010 (yayımlanmamıştır); Yarg. 2. HD E. 2011/2492 K. 2012/9889 T. 17.04.2012 (yayımlanmamıştır).

³³¹ ŞENER, Mirasta İade, s. 20.

³³² Bu kararlar için bkz. Yarg. 2. HD E. 4212 K. 5368 T. 18.06.1987 (ŞENER, Mirasta İade, s.424); Yarg. 2. HD E. 1979/990 K. 1979/2557 T. 29.03.1979; Yarg. 2. HD E. 1983/1151 K. 1983/2211 T. 15.03.1983 (Kazancı İctihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 22.05.2013) Fakat bu karara muhalif kalan 2. HD üyesi Ahmet Necdet SEZER muhalefet şerhinde altsoya yapılan kazandırmaların mirasbırakanın aksi yönde bir irade beyanı bulunmadıkça miras payına mahsuben yapılmış sayılacağını dolayısıyla bu husustaki

içtihadından dönmüş ve söz konusu durumlarda ispat yükünün davalıya ait olacağını belirtmiştir³³³.

Mirasbırakanın sağlığında altsoyu haricindeki yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalar ise aksi mirasbırakan tarafından öngörülmedikçe denkleştirmeye tabi değildir. Bu nedenle söz konusu kişilere yapılan karşılıksız kazandırmalar kural olarak miras paylarına mahsuben yapılmamıştır. Bu kişilere

---

ispat yükünün de davalıya düşeceğini belirtmiştir: 'Mirasbırakanın yasal mirasçılarında birisine sağlığında yaptığı karşılıksız tasarrufun iadeye tabi olabilmesi için bunun miras payına karşılık olması gerekir. Kazandırmanın miras payına karşılık olarak yapılıp yapılmadığı da araştırılırken ilk olarak mirasbırakanın irade beyanı göz önünde tutulur mirasbırakanın bu konuda açık bir irade beyanı yoksa, o zaman yasal hüküm ve karinelere yararlanılır nitekim yasa (MK m.603/II) bu konuda furu için bir karine koymaktadır. Buna göre furu lehine yapılmış olan karşılıksız kazandırıcı tasarruflarının onun miras payına mahsuben yapıldığı ve iadeye tabi olacağı yasal karine olarak kabul edilmektedir...Gerçekten yasa aksini emretmedikçe, taraflardan her biri iddiasını ispatla yükümlüdür. (MK m.6) ancak Medeni Kanun 6. Maddesi ile konulan genel kural ve ispat yükümü, bazı hallerde bizzat değiştirilmiştir. Medeni Kanun 603. Maddesi ile getirilen yasal karinede bu ana kuralın bir istisnasıdır...' Yarg. 2. HD E. 1983/2431 K. 1983/2667 T. 29.03.1983. Yine bu karara muhalif kalan 2. HD üyesi Ahmet Necdet SEZER muhalefet şerhinde Yarg. 2. HD E. 1983/1151 K. 1983/2211 T. 15.03.1983 tarihli karardaki muhalefet şerhinde ileri sürdüğü gerekçelere benzer gerekçelerle altsoya yapılan MK m.603/II'de sayılan kazandırmaların yasa gereği denkleştirmeye tabi olduğunu ve bu kazandırmaların denkleştirmeye tabi olmadıklarının ispatının ise davalıya ait olduğunu belirtmiştir.

³³³ Yarg. HGK E. 1984/2-280 K. 1986/58 T. 29.01.1986; Yarg. HGK E. 1985/2-796 K. 1987/361 T. 13.05.1987; Yarg. HGK E. 1986/2-360 K. 1987/359 T. 13.05.1987; Yarg. 2. HD E. 2006/18009 K. 2007/13692 T. 09.10.2007; Yarg. 2. HD E. 2009/9435 K. 2010/13492 T. 06.07.2010 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 06.05.2013). Yarg. 2. HD E. 2004/6521 K. 2004/7409 T. 07.06.2004 (KAÇAK, s. 507-508).

açılan denkleştirme davalarında söz konusu kazandırmaların denkleştirmeye tabi olduğunu ispat yükü davacılara aittir³³⁴.

Denkleştirme davasında mirasbırakanın denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanları bir şekilde tabi olmadığından kural olarak bu beyanlar her türlü delille ispatlanabilir³³⁵. Fakat mirasbırakanın altsoyunu denkleştirmeden muaf tutan beyanının açık olması gerektiğinden, tanık delilinin güvenilir bir delil olduğundan bahisle mirasbırakanın arzusu dışında bir sonuca ulaşma ve gerçeğin tespit edilememe tehlikesi yaratacağı gerekçeleriyle mirasbırakanın bu beyanının tanık delili ile ispatlanamayacağı ileri sürülmüştür³³⁶. Yargıtay da vermiş olduğu bazı

---

³³⁴ BERKİ A.H., Miras, s. 297; BERKİ Ş., Ret ve İade, s. 492; BELGESAY, s. 248; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 345; EREN, İade, s. 345; AYKONU, s. 699; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 572; ŞENER, İade, s. 20-21; TÜFEK, s. 244, 270; İMRE/ERMAN, s. 501-502, 510; KILIÇOĞLU, s. 436; ÖZÜĞÜR, s. 304, 322; UYAR, s. 408; AYAN, s. 247; GENÇCAN, s. 697; Yarg. HGK E. 1986/2-360 K. 1987/359 T. 13.05.1987; Yarg. 2. HD E. 2004/3759 K. 2004/4725 T. 14.04.2004 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 06.05.2013); Yarg. 2. HD E. 2009/625 K. 2009/6776 T. 09.04.2009 (www.yargitay.gov.tr-Erişim tarihi: 20.04.2013)

³³⁵ EREN, İade, s. 344-345, 731, 734; ŞENER, İade, s. 15-16; ÖZÜĞÜR, s. 310; Yarg. 2. HD E. 990 K. 2557 T. 29.03.1979 (ŞENER, Mirasta İade, s. 427-428); Yarg. 2. HD E. 1054 K. 2486 T. 22.03.1977 (ŞENER, Mirasta İade, s. 432); Yarg. 2. HD E. 10000 K. 9676 T. 14.10.1994 (İNAL N., s. 832); Yarg. HGK E. 2007/2-493 K. 2007/551 T. 11.07.2007 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 04.06.2013); Yarg. 2. HD E. 2013/2285 K. 2013/4457 T. 21.02.2013 (yayımlanmamıştır). Mirasbırakanın miras payını aşan kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutma yönündeki iradesinin her türlü delille ispatlanabileceği hususunda bkz. GÖNENSAY/BİRSEN, s. 351.

³³⁶ İMRE, s. 804; ŞENER, Mirasta İade, s. 123; ŞENER, İade, s. 24; TÜFEK, s. 273-274. Miras payını aşan kazandırmalarda aşan kısım bakımından mirasbırakanın denkleştirmeden muafiyet iradesinin tanıkla

kararlarda³³⁷ altsoyun mirasbırakanın denkleştirmeden muafiyet beyanını tanıkla ispatlayamayacağını belirtmiştir.

C. Görevli ve Yetkili Mahkeme

1. Görevli Mahkeme

Denkleştirme davalarında hangi mahkemenin görevli olacağı hususu ne Medeni Kanunumuzda ne de Hukuk Muhakemeleri Kanununda açıkça düzenlenmemiştir. Bu davalar için herhangi bir özel görev kuralı öngörülmediği için genel görevli mahkeme olan asliye hukuk mahkemesi bu davalar için görevli mahkeme kabul edilmektedir³³⁸ (HMK m. 2). Fakat sadece paylaşırma esnasında açılabilen denkleştirmenin ifasına yönelik eda davasının paylaşırma davasıyla sıkı bağılılığı sebebiyle HMK m. 4/I-b uyarınca paylaşırma davalarının görevli olduğu sulh hukuk mahkemesi bu davalar için de görevli olmalıdır³³⁹. Fakat, ancak paylaşırmadan önce açılabilen denkleştirmenin tespitine yönelik davada ise henüz paylaşırma aşamasına gelinmediğinden HMK m. 4/I-b uygulama alanı bulmaz. Bu davalar bakımından HMK m. 2 uyarınca asliye hukuk mahkemesi görevli olacaktır.

---

ispatlanamayacağı hakkında bkz. Yarg. 2. HD E. 7576 K. 848 T. 30.01.1951 (KÖMÜRCÜOĞLU/ERGÜNEY, s. 204-205).

³³⁷ Yarg. 2. HD E. 1376 K. 5233 T. 08.10.1970 (TÜFEK, s. 401-403); Yarg. 2. HD E. 2456 K. 4064 T. 30.04.1975 (ŞENER, Mirasta İade, s. 432); Yarg. 2. HD E. 4869 K. 4972 T. 16.06.1977 (ŞENER, Mirasta İade, s. 437); Yarg. 2. HD E. 70 K. 1892 T. 08.03.1979 (ŞENER, Mirasta İade, s. 430-431).

³³⁸ Yarg. 2. HD E. 2010/7967 K. 2011/10933 T. 20.06.2011 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 06.05.2013).

³³⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 485-486; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Meseleler, s. 138.

2. Yetkili Mahkeme

Denkleştirme davalarında hangi yerdeki mahkemenin yetkili olduğunu belirleme hususunda öncelikle bu davalar için konulmuş bulunan yetki kurallarına göz atmamız gerekir. Burada mahkemelerin görev ve yetkilerini düzenleyen genel bir Kanun niteliğinde olan HMK'dan önce yetkiye ilişkin olarak diğer özel Kanunlarda herhangi bir düzenleme varsa bu kurala uyulacaktır. Bu hususta MK m. 576/II miras davaları bakımından bir yetki kuralı kabul etmiştir. MK m. 576/II'e göre mirasın paylaşılmasına ilişkin davalar mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesinde görülür. Yine denkleştirme davalarını ilgilendiren diğer bir kural HMK m. 11/I-b'e göre terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalarda mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkili olacaktır. Denkleştirme davasının davalısı da mirasçılar olduğundan bu davalar bakımından yetkili mahkeme mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi olacaktır. Sonuç olarak denkleştirme davaları bakımından kesin yetkili mahkeme mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir³⁴⁰.

II. DENKLEŞTİRMENİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ VE DENKLEŞTİRME DEN DOĞAN SORUMLULUK

A. Geri Verme veya Mahsup

Medeni Kanun m. 671 denkleştirme yükümlülüğü paradan başka bir şey olan yasal mirasçıya bu yükümlülüğünü yerine getirmede iki farklı yol sunmuştur. Bunlar; aynen denkleştirme ve mahsuben denkleştirmedir.

---

³⁴⁰ Yarg. 2. HD E. 2003/8680 K. 2003/10234 T. 07.07.2003 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 07.05.2013); Yarg. 2. HD E. 6893 K. 8242 T. 28.05.2001 (GENÇCAN, s. 703).

Aynen denkleştirme iki farklı şekilde gerçekleşebilir. İlkinde denkleştirme yükümlüsü yasal mirasçı mirasbırakandan almış olduklarını olduğu gibi terekeye geri verir ve bunların terekeye maddeten dahil olmasıyla da denkleştirme tamamlanmış olur³⁴¹. Bu da her bir malvarlığı unsurunun miras şirketine usulüne uygun bir şekilde devredilmesiyle olur. Söz konusu malvarlığı unsurlarından taşınmazlar tapuya tescil, taşınırlar teslim, alacak hakları ise temlik ile devredilmiş olurlar³⁴². İkincisinde denkleştirmeyle yükümlü olduğu malın denkleştirme anındaki parasal değerini terekeye geri verir³⁴³. İkinci seçenekte mahsuben denkleştirme yerine denkleştirme yükümlüsü mirasçının söz konusu mal yerine bunun parasal karşılığını vermek istemesi işlemlerin gereksiz uzayacağı eleştirisini getirebilir. Fakat tereke mallarının paylaşımında mirasçılar arasında eşitlik söz konusudur. Denkleştirme yükümlüsü mirasçı muhtemelen uzun bir süredir kullandığı malı çoğu zaman terekeye geri vermek istemez, fakat aynı zamanda diğer tereke mallarından da diğer mirasçılarla eşit bir biçimde yararlanmak isteyebilir. Bu özellikle terekede gelecekte değerinin artması muhtemel olan taşınmazların olduğu durumlarda daha çok önem taşır. Çünkü mirasçının edinmiş olduğu bu malın değerinin yüksek olduğu durumlarda mahsup

---

³⁴¹ EREN, İade, s. 740; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 482; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 577; İMRE/ERMAN, s. 512; ÖZUĞUR, s. 316.

³⁴² EREN, İade, s. 740; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 482; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 577.

³⁴³ Doktrinde EREN; bu yolu mahsuben denkleştirmenin bir şekli olarak değerlendirmiştir (EREN, İade, s. 740), aynı yönde bkz. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 577. Fakat kanaatimizce denkleştirme yükümlüsü mirasçının denkleştirme konusu mal yerine bunun parasal karşılığını vermesi aynen denkleştirmenin bir türü olarak değerlendirilmelidir. Çünkü malın kendisinin verilmesiyle parasal karşılığının verilmesi arasında bir fark yoktur. Ayrıca terekeye malın parasal karşılığının verilmesiyle bir mahsup işlemi gerçekleşmez, mirasçı diğer mirasçılarla eşit olarak terekenin paylaşımına katılır.

işlemi ile miras payı önemli ölçüde azalacak, terekede yer alan diğer taşınmazlardan istediği payı alamayacaktır. Yargıtay da bazı kararlarında³⁴⁴ denkleştirmeye konu malın parasal değerinin verilebilmesine izin vermiştir.

Mirasta denkleştirme yükümlülüğünü bu yollardan biriyle gerçekleştiren yasal mirasçı, diğer mirasçılarla eşit konumda mirasın paylaşımına iştirak eder. Bu paylaşım sonunda verdiği malların kısmen veya tamamen kendisine düşmesinde herhangi bir engel yoktur. Mirasçılar aralarında yapacakları miras paylaşım sözleşmesi ile söz konusu malın denkleştirme yükümlüsü mirasçıda kalmasını kararlaştırabilirler³⁴⁵. Bu tip bir durumda TUOR/PİCENONİ'ye göre masrafları ve külfeti önlemek üzere özellikle taşınmazlar denkleştirmeye konu oldukları zaman, bunların denkleştirme borçlusu tarafından miras şirketine fiilen geçirilmelerinden vazgeçmek ve paylaşım sonucunda söz konusu taşınmaz hangi mirasçıya düşüyorsa denkleştirme borçlusu mirasçının malı doğrudan o mirasçıya devretmesine izin vermek yerinde olur³⁴⁶. Bu uygulama pratikte işlemleri ucuz ve çabuk halledebilecek gibi görünse de söz konusu taşınmazın birden fazla kişiye düştüğü durumlarda ve devir yükümlülüğü altındaki yasal mirasçının malı devretmediği hallerde sıkıntı yaratacağı açıktır. Son olarak aynen denkleştirme, denkleştirme konusu malın elden çıkarılmadığı durumlarda söz konusu olabilir³⁴⁷.

---

³⁴⁴ Yarg. 2. HD E. 4196 K. 3995 T. 03.07.1962 (ŞENER, Mirasta İade, s.448); Yarg. 2. HD E. 1949 K. 2566 T. 10.05.1955 (GÖNENSAY/BİRSEN, s. 349).

³⁴⁵ EREN, İade, s. 740.

³⁴⁶ TUOR/PİCENONİ, Art. 628, N. 2.

³⁴⁷ DURAL/ÖZ, s. 334.

Mahsuben denkleştirmede denkleştirme yükümlüsü yasal mirasçı mirasbırakandan almış olduğu kazandırmaların denkleştirme anındaki parasal değerini miras payına mahsup ettirir³⁴⁸. Bu işlem sonucunda mahsup edilen bu değer denkleştirme yükümlüsünün miras payından fazla ise tüm miras payından yoksun kalacağı gibi aldığı kazandırmadan miras payının çıkarılması suretiyle bulunacak farkı da terekeye ödemekle yükümlü olacaktır. Bu değer, yükümlünün miras payından az ise miras payından aldığı kazandırmanın çıkarılması suretiyle bulunacak fark terekeden kendisine ödenecektir.

Denkleştirme yükümlüsü mirasçının bu seçim hakkı mirasbırakanın bu konuya ilişkin tasarrufları ve diğer mirasçılarının tenkise ilişkin talepleri ile sınırlıdır (MK m. 671/II). Yani mirasbırakan denkleştirme yükümlüsü mirasçıları aynen veya mahsup suretiyle denkleştirme şekillerinden herhangi birisine uymakla yükümlü tutabilir³⁴⁹. Fakat mirasçılar aralarında anlaşarak mirasbırakanın öngördüğü bu düzenlemeyi kaldırabilirler³⁵⁰.

Denkleştirme yükümlüsü mirasçı MK m. 671'deki seçim hakkını kullanırken, almış olduğu kazandırmaların bir kısmını geri verip diğer kısmını miras

---

³⁴⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 482; DURAL/ÖZ, s. 334; İMRE/ERMAN, s. 513.

³⁴⁹ BERKİ A.H., Miras, s. 299; BERKİ A.H., İade ve Tenkis, s. 103; BERKİ Ş., İade ve Tenkis, s. 494, 495; BELGESAY, s. 250; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 349, 350-351; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 576-577; İMRE/ERMAN, s. 512; İŞGÜZAR, s. 151; Yarg. 2. HD E. 1976/6348 K. 1976/7532 T. 28.01.1976 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 10.05.2013); Yarg. 2. HD E. 11540 K. 1350 T. 21.02.1976 (İNAL N., s. 839).

³⁵⁰ EREN, İade, s. 740; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 483; TÜFEK, s. 276; İMRE/ERMAN, s. 512; ŞENER, Mirasta İade, s. 134; ŞENER, İade, s. 34.

payına mahsup edemez³⁵¹. Fakat mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmaların bazısının aynen bazısının da mahsuben denkleştirilmesine yönelik tasarruflarının geçerli olduğu kabul edilmektedir³⁵².

Denkleştirme yükümlüsü mirasçının sahip olduğu bu seçimlik hak tek taraflı, ulaşması gerekli yenilik doğuran bir haktır. Yenilik doğran haklar kullanıldıkları anda hüküm ve sonuç doğurdıkları için kullanıldıktan sonra rücu edilemez³⁵³. Fakat iradeyi sakatlayan sebepler dolayısıyla bu işlemin iptali mümkündür³⁵⁴.

Denkleştirme yükümlüsü mirasçının söz konusu seçim hakkını ne zamana kadar kullanması gerektiğine ilişkin olarak kanunumuzda herhangi bir hüküm yoktur. Bu hakkın kullanılacağı zamanla ilgili olarak denkleştirme yükümlülüğünün ifası, denkleştirme alacaklısı tarafından talep edildiğinde denkleştirme borçlusuna söz konusu yükümlülüğünü yerine getirirken seçim hakkını da bu esnada kullanabilir. Denkleştirme borçlusuna bu yükümlülüğünü yerine getirmese aleyhine denkleştirme alacaklısı tarafından açılacak denkleştirme davasında hakim denkleştirme yükümlüsüne söz konusu haklarından hangisini seçmek istediğini sorar³⁵⁵.

---

³⁵¹ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 576; EREN, İade, s. 741; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 483; İMRE/ERMAN, s. 512; ŞENER, Mirasta İade, s. 133; ŞENER, İade, s. 34; ÖZUĞUR, s. 316.

³⁵² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 483.

³⁵³ OĞUZMAN/BARLAS, s. 122. Yenilik doğuran haklar konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. BUZ Vedat, Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005, s. 55 vd.

³⁵⁴ EREN, İade, s. 741; ŞENER, Mirasta İade, s. 133; ŞENER, İade, s. 34; TÜFEK, s. 277.

³⁵⁵ Yarg. 2. HD E. 1977/8180 K. 1978/225 T. 19.01.1978; Yarg. 2. HD E. 2006/18009 K. 2007/13692 T. 09.10.2007 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 10.05.2013).

Denkleştirme yükümlüsünün beyanına göre işlem yapılır. Denkleştirme yükümlüsü herhangi bir beyanda bulunmazsa seçim hakkı hakim tarafından denkleştirme alacaklısına verilebilir³⁵⁶. Denkleştirme yükümlüsü dava esnasında söz konusu malı elden çıkarmışsa değerinin iadesini tercih etmiş sayılır³⁵⁷.

B. Miras Payını Aşan Kazandırmalar

Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalar çeşitli sebeplerle söz konusu mirasçının miras payını aşabilir. Kazandırmanın büyüklüğü veya mirasbırakanın malvarlığında sonradan meydana gelen değer düşmeleri de buna yol açabilir. Buradaki miras payından kasıt denkleştirmeye tabi kazandırmaların da eklenmesi suretiyle oluşan terekeden hesaplanan orandır. Bilindiği üzere tereke mirasbırakanın ölüm tarihinde bırakmış olduğu malvarlığı değerleri ile denkleştirmeye ve tenkise tabi olan kazandırmalarıdır. Bunlar terekenin aktifini oluşturur³⁵⁸.

Denkleştirme yükümlüsü mirasçının almış olduğu kazandırmanın miras payından az veya çok olması kural olarak onun denkleştirme yükümlülüğünü etkilemez. Denkleştirme yükümlüsü mirasçı almış olduğu bu kazandırma miras

---

³⁵⁶ EREN, İade, s. 741. Davalının seçimlik hakkını kullanmadığında bu hakkın davacı tarafa geçeceği yönünde bkz. ŞENER, Mirasta İade, s. 133.

³⁵⁷ Yarg. 2. HD E. 4192 K. 3995 T. 03.07.1962 (ŞENER, Mirasta İade, s. 448).

³⁵⁸ EREN, Tenkis, s. 27; İMRE/ERMAN, s. 494; GÜRELLİ, s. 72; BAYGIN, s. 150. Ayrıca bkz. Yarg. 3. HD E. 2009/21627 K. 2010/4108 T. 11.03.2010; Yarg. 1. HD E. 2004/12444 K. 2005/990 T. 08.02.2005; Yarg. 1. HD E. 2011/3526 K. 2011/4181 T. 11.04.2011; Yarg. HGK E. 2010/1-701 K. 2011/130 T. 13.04.2011; Yarg. 2. HD E. 2008/14312 K. 2009/123 T. 19.01.2009; Yarg. 16. HD E. 2010/7234 K. 2010/6245 T. 22.10.2010 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim Tarihi: 23.05.2013).

payından fazla da olsa kural olarak bu fazlalığı terekeye geri vermekle yükümlüdür³⁵⁹. Fakat denkleştirme yükümlüsü mirasçı, mirasbırakanın miras payını aşan kısım için denkleştirmeden muafiyet yönündeki iradesini ispatlayabilirse bu aşan kısım denkleştirmeye tabi olmayacaktır³⁶⁰. Doktrinde hakim görüş bu irade beyanının zımni de olabileceğini MK m. 669/II'de öngörülen şekilde açık bir beyanın şart olmadığını belirtmiştir³⁶¹. Kanaatimizce madde metninden çıkan anlam da bu tür bir yorumu haklı kılar. 743 sayılı Kanundaki ifade tarzına göre 4721 sayılı Kanun bu hususu daha açık bir şekilde ifade etmiştir³⁶². Fakat mirasbırakanın denkleştirmeye dönük zımni bir beyanının olduğu hallerde denkleştirme yükümlüsü

---

³⁵⁹ GÖNENSAY/BİRSEN, s. 351; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 203-204; KÖPRÜLÜ, s. 414-415; TÜFEK, s. 282; DURAL/ÖZ, s. 331; İMRE/ERMAN, s. 511.

³⁶⁰ VELİDEDEOĞLU, s. 293; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 350, 351; BELGESAY, s. 250; KÖPRÜLÜ, s. 415; OĞUZMAN, s. 329; TÜFEK, s. 282; ÖZTAN, s. 396; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 288; İMRE/ERMAN, s. 510-511; İŞGÜZAR, s. 152; AYKONU, s. 704; AYAN, s. 245-246, 248; ANTALYA, s. 480; ÖZUĞUR, s. 318; GENÇCAN, s. 699; Yarg. 2. HD E. 1976/6348 K. 1976/7532 T. 28.01.1976 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası- Erişim tarihi: 15.05.2013); Yarg. 2. HD E. 1132 K. 1328 T. 17.02.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 449); Yarg. HGK E. 2/151 K. 786 T. 12.10.1988 (İNAL N., s. 827-828).

³⁶¹ GÖKTÜRK, s. 768; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 351; VELİDEDEOĞLU, s. 293; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 206; EREN, İade, s. 730; İMRE/ERMAN, s. 511; AYKONU, s. 704; DURAL/ÖZ, s. 331-332; TURAN BAŞARA, s. 154-155.

³⁶² 473 sayılı TKM m. 606 'İadeye tabi teberruların miktarı, iade ile mükellef mirasçının miras hissesinin baliğ olduğu kıymetten ziyade olup ta; bu ziyadenin mirasçıya kalmasının müteveffaca maksut olduğu ispat edilirse, tenkis davası hakkı mahfuz kalmak üzere ziyadenin iadesi lazım gelmez.'

4721 sayılı MK m. 672 'Yapılan kazandırma miras payını aştığı takdirde mirasçı, mirasbırakanın bunu kendisine bırakmak istediğini ispat ederse, bu fazlalık denkleştirmeye tabi olmaz. Diğer mirasçıların tenkis hakları saklıdır.'

mirasçının miras payına kadar olan kısım bakımından denkleştirme yükümlülüğü doğduğu halde miras payını aşan kısım için denkleştirme yükümlülüğü olmayacaktır³⁶³. Bu durumun denkleştirme hesabının yapılmasında ne gibi güçlükler ortaya çıkaracağı ortadadır. Bunu engellemek için mirasbırakanın denkleştirmeden muafiyete yönelik beyanlarının ne tarzda ortaya konacağını Kanun açık bir şekilde düzenlemelidir. Bu da MK m. 669/II'de düzenlendiği üzere 'açık' bir beyan olmalıdır.

Miras payını aşan kazandırmaların denkleştirilmesini düzenleyen MK m. 672 hükmünün kapsamı hususunda tartışma vardır. Doktrinde TUOR ve GUBLER bu hükmün altsoya yapılan yasa gereği denkleştirmeye tabi olan kazandırmalarda uygulanacağını ileri sürüyorlar. Bu yazarlara göre; iradi denkleştirmeye tabi kazandırmalarda denkleştirmenin mevcudiyeti gibi kapsamı da mirasbırakanın iradesine tabidir. Dolayısıyla denkleştirme yükümlülüğünü ispatla yükümlü olan mirasçı, denkleştirmenin kendi iddia ettiği kapsamda yani denkleştirme borçlusunun miras hissesinin aşan kısmının da denkleştirmeye tabi olduğu yolundaki mirasbırakan iradesini ispatlamalıdır³⁶⁴. Fakat kanaatimizce bu madde hükmü diğer mirasçılar için de uygulanabilir. Çünkü madde metninde 'mirasçılar' ibaresi kullanılmış 'altsoy' özel olarak belirtilmemiştir. Mirasbırakan altsoy dışındaki yasal mirasçıların denkleştirme yükümlülüklerini belirlerken yapmış olduğu kazandırmaları münferiden belirtmeksizin denkleştirmeyi emreden genel bir beyan ortaya koymuşsa artık bu kazandırmalar bu kişilerin miras paylarını aşsa dahi denkleştirmeye tabi olmalıdır.

---

³⁶³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 206.

³⁶⁴ TUOR Peter, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III, Erbrecht, Bern 1929, Art. 29 N. 5 ve GUBLER, s. 35 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 205'dan naklen).

Mirasbırakanın bu beyanı üzerine söz konusu kazandırmaların yapılmış olduğu kişiler bu kazandırmaların miras paylarını aşan kısmının denkleştirmeye tabi olmadığını iddia ediyorsa bunu ispatlamalıdır. Mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmaları münferiden belirterek kazandırma lehtarını mirasçıya bu yönde bir denkleştirme yükümlülüğü yüklemişse kuşkusuz denkleştirmenin konusunu bu malvarlığı değerleri oluşturacaktır. Bu yöndeki yorum mirasbırakanın mefruz iradesine de uygun düşer³⁶⁵.

Miras payını aşan kısım denkleştirmeden muaf tutulmuşsa mirasın paylaşım hesabı konusunda KOCAYUSUFPAŞAOĞLU³⁶⁶ şöyle bir formül yapmıştır: Öncelikle kazandırmanın ne kadarının miras payını aştığını (veya böyle bir aşmanın olup olmadığını) saptamak için kazandırma olduğu gibi terekeye eklenir ve buna dayanılarak denkleştirme borçlusunun miras payı bulunur. Daha sonra kazandırmanın denkleştirmeye tabi olduğu miktar (yani onu alanın miras payına karşılık gelen kısmı) terekeye eklenir ve bu meblağ mirasçılar arasında paylaşılır. Yalnız denkleştirme borçlusunun payı esasen belli olduğundan sadece geri kalan kısım diğer mirasçıların paylarını bulmamıza yardımcı olur.

Formülü bir örnekle somutlaştırmak gerekirse: Mirasbırakanın ölümünde terekenin miktarı 100.000 TL dir. Mirasbırakanın mirasçıları da oğlu A, kızları B ve C'den oluşmaktadır. Mirasbırakan sağlığında oğluna 200.000 TL değerinde karşılıksız bir kazandırmada bulunmuştur ve denkleştirmenin miras hissesi ile sınırlı

---

³⁶⁵ Aynı yönde bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 479; TÜFEK, s. 283; TURAN BAŞARA, s. 154.

³⁶⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, İade Mefhumu, s. 206.

olacağı kararlaştırılmıştır. Somut olayımızda mirasçılara düşecek payların miktarını hesaplayabilmek için öncelikle denkleştirmeye tabi kazandırma olduğu gibi terekeye eklenir ($100.000+200.000=300.000$ TL) çıkan meblağın üçe bölünmesi sonucunda denkleştirme yükümlüsü mirasçının miras payı bulunmuş olur ($300.000/3=100.000$ TL) Hesaplama sonucunda A'nın denkleştirme yükümlülüğü miras payının karşılığı olan 100.000 TL dir. İkinci adımda denkleştirme yükümlüsünün denkleştirmeyle yükümlü olduğu tutar terekeye eklenerek paylaşımaya esas alınacak tereke tutarı belirlenecektir ($100.000+100.000=200.000$ TL) Paylaşımaya esas alınacak tereke belirlendikten sonra A'nın payı terekeden ayrılacaktır ($200.000-100.000=100.000$ TL) Kalan miktar olan 100.000 TL'nin B ve C'ye paylaşılması sonucunda ($100.000/2=50.000$ TL) her biri 50.000 TL alacaklardır.

Miras payını aşan kazandırmaların denkleştirmeden muaf tutulduğu hallerde bu formül kullanılarak yapılan hesapta her zaman mirasbırakanın ölümü anında kalan tereke miktarı diğer mirasçılara paylaşılır. Çünkü miras payını aşan kazandırma alan mirasçılar miras paylarını görünüşte terekeye iade ederler fakat bu iade ettikleri miktar miras payları olduğundan terekeden bu değeri zaten alacakları için değişen bir şey olmaz. Dolayısıyla diğer yasal mirasçılara kalan değeri bulma hususunda bu formüle ihtiyaç yoktur. Diğer mirasçılar denkleştirmeye tabi değerlerin eklenmemiş olduğu terekeyi paylaşmak zorundadırlar. Fakat örneğimizde de görüldüğü gibi bu mirasçılar saklı paylarını dahi elde edememiş durumdadırlar. Bu sebeple bu kişiler mirasbırakandan anılan kazandırmaları almış olanlara karşı tenkis davası açabilirler³⁶⁷.

---

³⁶⁷ Yarg. 2. HD E. 1132 K. 1328 T. 17.02.1976 (ŞENER, Mirasta İade, s. 449).

C. Denkleştirmeye Tabi Kazandırmanın Değerinin Belirlenmesi

Denkleştirme yükümlüğünün ifa safhasına geçildiğinde denkleştirme yükümlüsü mirasçı, denkleştirmeye ilişkin seçimlik hakkını kullanıp mirasbırakandan edinmiş olduğu denkleştirmeye tabi değerleri terekeye geri verecektir. Bu kazandırmanın konusu bir miktar paraya ilişkinse bir sorun yoktur. Denkleştirme yükümlüsü mirasçı söz konusu bu meblağı terekeye geri verip denkleştirme borcunu ifa etmiş olur. Kazandırmanın konusu bir mal ise bu kazandırma konusu malın hangi andaki değeri üzerinden terekeye geri verileceği çözülmesi gereken bir sorundur. Burada söz konusu kazandırmanın yapıldığı tarihteki değeri mi, mirasın açıldığı andaki değeri mi, denkleştirme işleminin yapıldığı andaki değeri mi esas alınacaktır? Medeni Kanunumuz bu hususta denkleştirme işleminin yapıldığı andaki değeri esas almıştır (MK m. 673). 743 sayılı Kanun mirasın açıldığı andaki değeri esas alıyordu (TKM m. 607). 743 sayılı Kanun'daki düzenleme denkleştirme yükümlüsü mirasçıya diğer mirasçılar aleyhine olmak üzere ayrıcalıklı bir durum yaratıyordu. şöyle ki, mirasın açılması ile denkleştirme işleminin gerçekleşmesi arasında geçen srelerde denkleştirme konusu malın değeri azalabilir veya çoğalabilir. Denkleştirme işleminin gerçekleştirileceği zaman söz konusu malın mirasın açıldığı ana göre değerinin artması durumunda denkleştirme yükümlüsü mirasçı mahsuben denkleştirme seçeneğini seçerek bu değer artışının denkleştirme yükümlülüğünü artırmasına engel olur. Çünkü mahsuben denkleştirme seçeneğini seçen mirasçı, söz konusu malın mirasın açıldığı andaki değerini denkleştirmekle yükümlüdür. Denkleştirme konusu malın değerinin düştüğü durumlarında da aynen denkleştirme seçeneğini seçerek malı terekeye iade eder ve bu

malın mirasın açıldığı andaki değerini ödemekten kurtulur³⁶⁸. Bu durumun denkleştirme yükümlüsü mirasçıya diğer mirasçılara karşı haksız bir ayrıcalık yarattığı ortadadır. Bu sebeple yeni düzenleme daha yerinde olmuştur. Fakat bu yeni düzenleme yürürlüğe girmesine rağmen Yargıtay bir kararında³⁶⁹ denkleştirme hesabının söz konusu karşılıksız kazandırmaların ölüm günündeki değerlerine göre yapılacağını öngörmektedir.

Denkleştirme değeri konusunda yukarıda yapılmış olan tüm bu açıklamalar denkleştirme konusu malı denkleştirme borçlusu kişinin üçüncü bir kişiye devretmediği durumlarda geçerlidir. Burada denkleştirme borcunun devredilen malın karşılığı olarak alınan ivaz³⁷⁰ üzerinde devam edeceği kuşkusuzdur³⁷¹. 743 sayılı Kanunda bu husus açıkça belirtilmişti³⁷². Fakat denkleştirme borçlusu mirasçı söz konusu malı gerçek değerinden ucuza satmışsa, malın satış anındaki rayiç değeri ile satış fiyatı arasındaki farkı tazmin etmelidir³⁷³. Bu konuda doktrinde SCWENDENER'e göre söz konusu bu farkın tazmin edilebilmesi için bu malın

---

³⁶⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 487-488; ANTALYA, s. 483.

³⁶⁹ Yarg. 2. HD E. 2009/14753 K. 2009/21912 T. 17.12.2009 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası-Erişim tarihi: 15.05.2013).

³⁷⁰ Bu ivazın satışın gerçekleştirildiği gündeki değeri olmayıp paranın değer kaybına uğramasına göre denkleştirme anına göre güncelleştirilmiş değer esas alınmalıdır.

³⁷¹ GÖKTÜRK, s. 768; GÖNENSAY/BİRSEN, s. 353; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 577; TÜFEK, s. 277; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 288.

³⁷² 743 sayılı TKM m. 607 'İadede, teberru olunan şeylerin mirasın açıldığı gündeki kıymetleri ve daha evvel satılmış olanların satış fiatları esas olur.'

³⁷³ ŞENER, Mirasta İade, s. 134. Karş. BERKİ A.H., Miras, s. 300; TÜFEK, s. 288.

sadece ucuza satılmış olması yetmez. Karma bağışlamada olduğu gibi malın satış bedeli ile rayiç değeri arasında açık bir oransızlığın olması şarttır³⁷⁴.

Denkleştirme konusu mala ilişkin yarar ve zarar ile gelir ve giderler hakkında denkleştirme yükümlüsü ile denkleştirme alacaklısı mirasçılar arasında sebepsiz zenginleşme hükümleri (TBK m. 79-80) uygulanacaktır (MK m. 673/II). İşaret edilmesi gereken önemli bir nokta MK m. 673/II'nin yollama yaptığı bu hükümler denkleştirme konusu malın değerinin belirlenmesinde herhangi bir rol oynamazlar. Bu hükümler denkleştirme konusu malda denkleştirme anına kadar olan değer artış ve azalışları ile bu mala ilişkin gelir ve giderlerin hesaplamasında kullanılır³⁷⁵. Örneğin; denkleştirme konusu malın bir otomobil olduğu durumlarda bu otomobilin denkleştirme değeri, devredildiği sıradaki hali dikkate alınarak fakat denkleştirmenin yapıldığı sıradaki rayiçlere göre belirlenecektir. Fakat sonradan bu otomobilde meydana gelen hasarın ve yıpranmanın sebep olduğu zararlar veya otomobil kiraya verilmişse bu sayede elde edilen kazançların akıbeti kazandırma lehtarının iyiniyetli veya kötüniyetli olmasına göre sebepsiz zenginleşmenin ilgili hükümlerine göre belirlenecektir.

D. Denkleştirmeye Tabi Kazandırmada Gerçekleşen Yarar ve Zarar ile Gelir ve Giderlerden Doğan Sorumluluk

743 sayılı Kanun döneminde denkleştirme konusu malın denkleştirildiği ana kadar bu malda meydana gelen değer artış ve azalış ile gelir ve giderler için zilyetliğin iadesine ilişkin hükümlere yollama yapılmıştı. 4721 sayılı Kanun ise bu konuda sebepsiz zenginleşme hükümlerine yollama yapmıştır. 4721 sayılı

---

³⁷⁴ SCHWENDENER, s. 48, N. 92 (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 488-489'dan naklen).

³⁷⁵ DURAL/ÖZ, s. 335.

Kanun'daki yeni düzenleme mirasta denkleştirme kurumuna daha uygundur³⁷⁶. Çünkü denkleştirme yükümlüsü mirasçı, mirasbırakanın sağlığında kendisine devrettiği malların maliki olmuştur. Söz konusu malda mülkiyet hakkına sahip olan mirasçının zilyedin sorumluluğuna ilişkin hükümlere tabi tutulması uygun olmazdı.

Sebepsiz zenginleşmede, sebepsiz zenginleşenin iade borcu iyiniyetli olup olmamasına göre belirlenir. Dolayısıyla denkleştirme yükümlüsünün edindiği denkleştirmeye tabi değerler bakımından sorumluluğu da iyiniyetli olup olmamasına göre belirlenecektir. Fakat denkleştirme yükümlüsü mirasçının iyiniyetli olup olmadığı nasıl belirlenecektir? Bu husus MK m. 3 hükmüne göre belirlenecektir. Buna göre; denkleştirme yükümlüsü mirasçı, denkleştirme yükümlüsü olduğunu bilmiyor ve bilmesi de gerekmiyorsa iyiniyetlidir. İyiniyetin varlığı asıl olduğundan denkleştirme alacaklısı kötünietin varlığını ispatlamalıdır. Fakat olayın özellikleri denkleştirme yükümlüsünün iyiniyetli olmadığını gösteriyorsa bu ispat şartı gerçekleşmiş sayılmalıdır. Denkleştirme yükümlüsü mirasçı kendisinden beklenen özeni göstermesi durumunda denkleştirme yükümlülüğünü öğrenebilecek durumdaysa kötünietli sayılır.

İyiniyetli olup olmama durumu altsoy ve diğer yasal mirasçılar bakımından farklılık gösterir. Şöyle ki mirasbırakanın herhangi bir beyanda bulunmaksızın altsoyuna yapmış olduğu MK m.669/II kapsamındaki kazandırmalar yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulduğundan altsoyun söz konusu kazandırmalar bakımından sorumluluğu kötünietli sebepsiz zenginleşenin sorumluluğuna ilişkin hükümlere göre belirlenecektir. Herhangi bir beyanda bulunmaksızın altsoy dışındaki diğer

---

³⁷⁶ Aynı yönde bkz. İŞGÜZAR, s. 153.

yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar kural olarak denkleştirmeye tabi olmadıklarından söz konusu mirasçılar bu kazandırmalar bakımından iyiniyetli sebepsiz zenginleşenin sorumluluğuna ilişkin hükümlere tabi olacaklardır. Mirasbırakanın kazandırma esnasında veya sonradan yapacağı denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlarına göre de denkleştirme yükümlüsü mirasçının hangi sorumluluk hükümlerine tabi olacağı belirlenebilir. Mirasbırakan altsoyuna yaptığı MK m. 669/II kapsamındaki kazandırmaları, kazandırma esnasında veya sonradan denkleştirmeden muaf tutmuşsa, altsoyun söz konusu kazandırmalar bakımından kötüniyeti iyiniyete dönüşür. Altsoy dışındaki yasal mirasçılara yaptığı kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutma yönündeki arzusunu bu mirasçılara yönelttiği anda da bu mirasçıların bu kazandırmalar bakımından iyiniyeti kötüniyete dönüşür.

Denkleştirme yükümlüsü mirasçının denkleştirmeye tabi mal bakımından sorumluluğu iyiniyetli olup olmamasına göre farklılık gösterecektir. Öncelikle iyiniyetli mirasçının sorumluluğunu inceleyelim. İyiniyetli denkleştirme yükümlüsü mirasçı denkleştirme konusu malın, mirasın açıldığı sırada elinde kalan miktarı kadar sorumludur (TBK m. 79/I). Bu bakımdan iyiniyetli mirasçı kusuru olsun olmasın söz konusu malın yok olmasından veya maldan meydana gelen değer kayıplarından sorumlu değildir. Fakat bu maldan elde etmiş olduğu kaim değerleri her zaman iade etmekle yükümlüdür³⁷⁷. İyiniyetli mirasçının bu malı üçüncü bir kişiye bağışlaması durumunda ne olacağı ise tartışmalıdır. Konuyu sebepsiz zenginleşenin iade yükümlülüğü çerçevesinde tartışan doktrinde üç farklı fikir ileri sürülmüştür. Bu hususta ileri sürülen bir görüşe göre; burada iyiniyetli zenginleşen artık

---

³⁷⁷ OĞUZMAN/ÖZ, s. 382.

zenginleşmenin kalmadığı savunmasını yaparak iade borcundan kurtulur³⁷⁸. İkinci görüş; bağışlamanın verdiği manevi zevkin ancak ekonomik değer taşıyan şeylere sahip olmak ve sonra bunları elden çıkarmakla elde edilebileceğine dikkat çekmekte; bu şekilde zenginleşmiş sayılabilecek iade borçlusuna iade talebinin yöneltilebileceği ileri sürülmektedir³⁷⁹. Üçüncü görüş; Alman Medeni Kanununun bu soruna ilişkin çözümünün (BGB § 822) boşluk doldurucu yorumla İsviçre ve Türk Hukukları için de kabul edilerek, fakirleşenin doğrudan kendisine bağışta bulunulan kişiye karşı iade talebi yöneltip onu bu malı devretmeye zorlayabilmesi şeklindedir³⁸⁰. Kanaatimizce bu tip durumlarda ilk görüş uygulanmalı ve iyiniyetli sebepsiz zenginleşenin herhangi bir sorumluluğu olmamalıdır. Fakat bu gibi durumlarda her somut olayın özelliğine göre yapılan bağışlamanın amacı dikkatle incelenmelidir. Bağışlamanın olası bir denkleştirme yükümlülüğünü bertaraf etmeye yönelik olduğu durumlarda bu kişilere karşı denkleştirme talep etmek mümkün olmalıdır. Malın bağışlandığı kişi kötüniyetli ise malı devralana karşı malın iadesi, devralan iyiniyetli ise malı devreden mirasçıya malın devredildiği sıradaki rayiç değerinin

---

³⁷⁸ KELLER/SCHAUFELBERGER, s. 80; EREN, Borçlar Hukuku, C. III, s. 54 (OĞUZMAN/ÖZ, s. 384 dn. 308'dan naklen).

³⁷⁹ BUCHER; bağışlanan şeyin piyasa değerinin istenebileceği görüşündedir (BUCHER E., Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 2. Aufl., Zürich, 1988, s. 632); ÖZ; bağışlanan şeyin piyasa değerinin adil görülecek kadar altında bir miktarın istenebileceği görüşündedir (ÖZ Turgut, Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme, İstanbul 1990, s. 153-154 (OĞUZMAN/ÖZ, s. 384 dn. 3082'den naklen).

³⁸⁰ VON TUHR/PETER, § 54, II, 1, s. 515; SEROZAN, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, § 27, N. 17 (OĞUZMAN/ÖZ, s. 384 dn. 308'dan naklen). Ayrıca bkz. Yarg. 2. HD E. 4992 K. 6168 T. 15.12.1949 (KÖMÜRCÜOĞLU/ERGÜNEY, s. 203).

denkleştirilmesi talep edilebilir. Bu malın değeri, denkleştirme anına kadar artmış veya azalmışsa denkleştirme yükümlüsü mirasçı bu değer üzerinden sorumlu olur³⁸¹. Fakat malın değeri denkleştirme yükümlüsünün özel bir çabasıyla artmışsa bu fazlalığı denkleştirmeyeyle yükümlü olmaz³⁸².

Denkleştirme yükümlüsü mirasçı kötünietli ise; bu kişi, malı elinden çıkarsa bile iade borcundan kurtulamaz (TBK m. 79/II). TBK m. 79/II'de kullanılan elden çıkarma deyimi söz konusu malın devredilmesini ifade ediyorsa da bunun dışında, iade borçlusunun malı tüketme, kullanma, tahrip etme yoluyla tamamen veya kısmen iade edilemeyecek hale getirdiği bütün durumlar da bu deyimnin kapsamına girer³⁸³. İyiniyetli mirasçı da arandığı gibi bu maldan herhangi bir yarar sağlamış olup olmamasının denkleştirme borcu üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Fakat bir dış olay veya üçüncü bir kişinin fiiliyle oluşan zararlardan TBK m. 112 vd. hükümlerine göre sorumluluk söz konusu olur. Denkleştirme yükümlüsü mirasçı bu şekilde oluşan zararlardan kusursuzluğunu ispat suretiyle sorumluluktan kurtulabilir. Ancak kendisinden beklenen gerekli özeni göstermiş olsaydı bu zarar ortaya çıkmayacak veya zararın miktarı bu denli büyük olmayacaksa ortaya çıkan bu zarardan sorumlu olacaktır³⁸⁴.

Denkleştirme yükümlüsü mirasçının denkleştirmeye tabi mala yaptığı giderlere yönelik talep hakları da iyiniyetli olup olmamasına göre değişir. Fakat öncelikle belirtmek gerekir ki iyiniyetli olsun olmasın söz konusu mal sebebiyle

---

³⁸¹ DURAL/ÖZ, s. 334-335.

³⁸² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, s. 487; DURAL/ÖZ, s. 335.

³⁸³ OĞUZMAN/ÖZ, s. 387.

³⁸⁴ OĞUZMAN/ÖZ, s. 387.

mirasçının diğer malvarlığı değerlerinde ortaya çıkan azalmalar bu hükmün kapsamına girmez. Örneğin; denkleştirmeye tabi olan koyun sürüsünün komşu tarlanın çitlerini kırdığı için yapılan harcama bir gider olarak kabul edilemez. Denkleştirme borçlusunun doğrudan bu mal için yapmış olduğu masraflar talebe konu olabilir³⁸⁵.

Denkleştirmeye tabi mala yapılan giderler bakımından denkleştirme yükümlüsü mirasçı iyiniyetli ise; söz konusu mala yapmış olduğu zorunlu ve yararlı giderlerin ödenmesini isteyebilir (TBK m. 80). Yapılan bu zorunlu ve yararlı giderler denkleştirme anında malda herhangi bir artı değer yaratmasa da bu masraflar talep edilebilir. Fakat zorunlu ve yararlı gider kategorisine girmeyen diğer giderler bakımından herhangi bir hak ileri süremez. Fakat yapılan bu masraf mala eklenen bir fazlalık şeklindeyse ve asıl şeye zarar vermeden³⁸⁶ çıkarılması mümkünse iade anında giderin ödenmesi önerilmedikçe fazlalık denkleştirme borçlusu tarafından alınabilir³⁸⁷.

---

³⁸⁵ OĞUZMAN/ÖZ, s. 389.

³⁸⁶ Bütünleyici parça olmanın asıl şeye zarar vermeden ayrılamama şartındaki 'zarar' kavramı ile söküp alma hakkının asıl şeye zarar vermeksizin ayrılabilme şartındaki 'zarar' kavramı farklıdır. Bütünleyici parça olmadaki zarar kavramı, bunun ayrılması halinde asıl şeyin ekonomik değerini, işlevini tamamen veya kısmen kaybettiği tüm durumları kapsar. Söküp alma hakkının kullanılmasına sınır çizen zarar kavramı ise, sadece, asıl şeyin doğrudan maddesinin hasara uğramasını ifade eder (OĞUZMAN/ÖZ, s. 392-393). Bu ayırım için ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZ Turgut, Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme, İstanbul 1990, s. 165-166.

³⁸⁷ OĞUZMAN/ÖZ, s. 391.

Denkleştirmeye tabi mala yapılan giderler bakımından denkleştirme yükümlüsü mirasçı kötünietli ise; söz konusu mala yapmış olduğu zorunlu ve yararlı giderlerin sadece denkleştirme anında mevcut olan değeri artışının ödenmesini isteyebilir (TBK m. 80/II). Örneğin; denkleştirme konusu mal bir koyun ise bu koyunu beslemek için yaptığı masraflar denkleştirme anında bir artı değeri yaratmadığından bu türdeki masrafları talep edemez. Denkleştirme konusunun bir ev olduğu durumda bu evin boyama ihtiyacı olduğu bir sırada boyanmış ve denkleştirme anında tekrar boyanması gerekli bir haldeyse denkleştirme yükümlüsü yaptığı bu tür masraflar bakımından herhangi bir hak ileri süremez (TBK m. 80/III). Kötünietli mirasçı zorunlu ve yararlı giderler kategorisi dışında yapmış olduğu giderleri de talep edemez. Fakat yapmış olduğu bu masraf mala eklenen bir fazlalık şeklindeyse ve asıl şeye zarar vermeden çıkarılması mümkünse iade anında giderin ödenmesi önerilmedikçe fazlalık kötünietli mirasçı tarafından alınabilir³⁸⁸.

---

³⁸⁸ OĞUZMAN/ÖZ, s. 391.

SONUÇ

Türk Medeni Kanunu'nun 669-675 maddeleri arasında düzenlenen mirasta denkleştirme kurumu, mirasbırakanın sağlığında müstakbel ve muhtemel yasal mirasçılarına yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların yasal mirasçılar arasında eşitliği sağlamak amacıyla terekeye geri dönmesini sağlar. Mirasta denkleştirmenin amacı mirasbırakanın sağlığında yaptığı karşılıksız kazandırmalar sebebiyle mirasçılar arasında bozulan eşitliği tekrar tesis etmektir.

Mirasta denkleştirme; tarafları denkleştirme alacaklısı ve borçlusunu arasında kişisel bir borç ilişkisi yaratır. Mirasta denkleştirme ile denkleştirme alacaklısının bu alacağı sebebiyle miras payı yanında bir denkleştirme alacağı, denkleştirmeye yükümlü mirasçının ise bir denkleştirme borcu vardır.

Mirasta denkleştirme hükümleri her yasal mirasçı için aynı tarzda düzenlenmemiş altsoy ile diğer yasal mirasçılar arasında farklı bir düzenleme tarzı kabul edilmiştir. Buna göre; altsoya yapılan bazı kazandırmalar mirasbırakan tarafından denkleştirmeden muaf oldukları açıkça belirtilmedikçe denkleştirmeye tabidir. Bu düzenlemenin temelinde mirasbırakanın her bir altsoyunu aynı derecede sevdiği ve birini diğerine tercih etmeyeceği düşüncesi bulunmaktadır. Fakat altsoy dışındaki yasal mirasçılarını ise aynı derecede sevdiğini her birisini eşit tutmak istediğini söylemek güçtür. Bu sebeple altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar bakımından yasal denkleştirme benimsenmemiştir. Altsoy dışındaki diğer yasal mirasçılara yapılan tüm kazandırmalar mirasbırakan tarafından denkleştirmeye tabi oldukları belirtilmedikçe denkleştirmeden muaftır.

Mirasbırakan tarafından altsoya yapılan bazı kazandırmalar yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulduklarından bu kazandırmaların kapsamının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun belirlenmesiyle altsoya yapılan hangi kazandırmaların yasa gereği denkleştirmeye tabi olacağı, dolayısıyla altsoyun denkleştirme yükümlülüğünün kapsamı belirlenebilecektir. Altsoyun yasal denkleştirme yükümlülüğünü düzenleyen MK m. 669'da altsoya yapılan çeyiz, kuruluş sermayesi verme, bir malvarlığını devretme, borçtan kurtarma ve benzerleri gibi karşılıksız kazandırmalar yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulmuştur. Maddede sayılan kazandırmalardan sonra 've benzerleri gibi' ifadesi sayımın sınırlayıcı değil örnekseyici olduğunu gösterir. Maddede sayılan kazandırmaların örnek olarak sayıldığını tespit ettikten sonra 've benzerleri gibi' ifadesinin kapsamı belirlenmelidir. Maddedeki 've benzerleri gibi' ifadesini denkleştirme kurumunu düzenleyen tüm maddelerle birlikte yorumladığımızda bu ifadeden mirasbırakanın yapmış olduğu tüm kazandırmaların değil de mirasbırakanın malvarlığına oranla önemli sayılabilecek nitelikteki kazandırmaların yasa gereği denkleştirmeye tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Mirasbırakanın yapmış olduğu tüm kazandırmalar denkleştirmeye tabi tutulmak istenseydi maddede örnek olarak sayılan kazandırmalara yer verilmeyip madde tüm kazandırmaları kapsar şekilde kaleme alınırdı. Bunun dışında maddede sayılan kazandırmalar arasında ortak bir özellik yoktur. Bu sebeple bu kazandırmaların bazılarında ortak özellik çıkarmak suretiyle yasal denkleştirme konusunu belli kazandırmalara hasretmek isabetli değildir.

Mirasta denkleştirme kurumu düzenlenirken mirasbırakanın yasal mirasçılara karşılıksız olarak yapmış olduğu her kazandırma denkleştirmeye tabi tutulmak istenmemiştir. MK m. 674'de çocuklara yapılan alışılmış ölçülerdeki

eğitim-öğretim masrafları ve MK m. 675'deki olağan hediyeler ve evlilik sırasında yapılan geleneğe uygun giderler denkleştirmeye tabi değildir. Kanun bu düzenleme ile mirasbırakanın kanundan ve örf ve adet hukukundan doğan yükümlölüklerinin ifası niteliğindeki kazandırmaları ve mali bakımından yüksek değer arz etmeyen kazandırmaları denkleştirmeden muaf tutmak istemiştir. Bu düzenleme mirasbırakanın mefruz iradesine de uygundur.

Mirasbırakanın yasal mirasçılara yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalar bazen onların miras paylarını aşabilir. Kanunumuz miras payını aşan kazandırmalarda mirasçının, mirasbırakanın bu aşkın kısmı kendisine bırakmak istediğini ispatlaması durumunda bu kısmın denkleştirmeye tabi olmayacağını öngörmektedir. Bu hüküm altsoya yasa gereği denkleştirmeye tabi kazandırmalar için açılan davalarda önem taşır. Altsoy, bu davada yasal miras payını aşan kazandırmalar bakımından mirasbırakanın bu kısmı kendisine bırakmak istediği yönündeki açık veya zımnî iradesini kanıtlamak suretiyle söz konusu aşkın kısmı elinde tutabilecektir. Bu hüküm altsoy dışındaki yasal mirasçılar için de geçerlidir. Altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar ancak mirasbırakanın iradesiyle denkleştirmeye tabi olabilir. Mirasbırakan bu kazandırmaların denkleştirmeye tabi olduklarını emrettiği zaman bu kazandırmaların tümü denkleştirmeye tabi olacaktır. Bu kazandırmanın miras payını aşan kısmının ayrıca denkleştirmeye tabi olduğu yolundaki mirasbırakanın iradesini aramaya gerek yoktur. Söz konusu kazandırmanın miras payını aşan kısmının denkleştirmeden muaf olduğunu iddia eden mirasçı ancak bunu ispatlaması durumunda aşkın kısmı elinde tutabilir.

Mirasta denkleştirme kurumu yalnız yasal mirasçılar arasında söz konusudur. MK m. 669/I'de 'yasal mirasçılar' ifadesi kullanılmış ve denkleştirme yükümlülüğünün yasal mirasçılar arasında olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple atanmış mirasçılar denkleştirme ilişkisinin dışındadır. Mirasbırakan, terekesine belli oranda hak sahibi olmak üzere atadığı mirasçıya sağlığında yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaları denkleştirmeye tabi tutabilir. Fakat bu halde teknik anlamda bir denkleştirme söz konusu değildir. Burada mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufuyla atanmış mirasçının miras payının içeriğini düzenler. Bu durum denkleştirmeye benzediği için mirasta denkleştirmeye ilişkin hükümler olayın özellikleri de dikkate alınarak kıyasen uygulanabilir.

Denkleştirme ilişkisine taraf olabilmek mirasçılık sıfatına bağlanmış olduğundan mirastan yoksunluk, çıkarılma, feragat gibi sebeplerle mirasçılık sıfatını kazanamamış olan kişiler ve red sebebiyle bu sıfatı mirasbırakanın ölüm anına kadar geçmişe etkili bir şekilde kaybeden kişiler denkleştirme alacaklısı veya borçlusunu olamazlar. Bu kişilere yapılan denkleştirmeye tabi kazandırmalar dolayısıyla ortaya çıkan denkleştirme yükümlülüğü onların yerini alan mirasçılara miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer.

Denkleştirme ilişkisinin taraflarını yasal mirasçılar oluşturmaktadır. Bu ilişkide taraflar birbirlerine karşı alacaklı veya borçlu olabilirler. Kimin denkleştirme alacaklısı kimin denkleştirme borçlusunu son tahlilde mirasbırakan belirler. Mirasbırakan istediği mirasçıyı denkleştirmeye yükümlü tutabileceği gibi denkleştirmeden muaf da tutabilir. Mirasbırakanın bu hususta herhangi bir beyanı yoksa Yasada öngörülen karineler devreye girecektir. Bu karineler yardımıyla denkleştirme borçluları ve alacaklıları belirlenebilir. Bu karinelere birisi altsoyun

yasada sayılan bazı kazandırmalar bakımından mirasbırakan tarafından aksi açıkça öngörülmedikçe yasa gereği denkleştirmeyle yükümlü olmasıdır. Diğer ise altsoy dışındaki yasal mirasçıların aldıkları kazandırmaların mirasbırakan tarafından denkleştirmeye tabi tutulmadıkça denkleştirmeden muaf olmasıdır. Altsoy ve diğer mirasçılar miras hukukundaki zümre sistemi gereği birlikte mirasçı olamazlar. Fakat istisnaen eş, altsoy ile birlikte mirasçı olabilir. Denkleştirme yükümlülükleri farklı tarzda düzenlenen eş ve altsoyun birbirlerine karşı denkleştirme yükümlülüklerinin belirlenmesi meselesi ortaya çıkmaktadır. Burada farklı tarzda düzenlenen denkleştirme yükümlülükleri eş ile altsoy arasında bir ayırım yapmayı gerektirmez. Öngörülen denkleştirme rejimi, mirasbırakanın herhangi bir düzenlemesi olmadığında devreye giren tamamlayıcı hükümlerdir. Bu sebeple eş altsoya karşı denkleştirme alacaklısı olabileceği gibi altsoy da mirasbırakanın eşi denkleştirmeyle yükümlü tuttuğu durumlarda eşe karşı denkleştirme alacaklısı olabilir.

Mirasbırakanın denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanları mirasbırakanın terekesinin hangi esaslara göre paylaşılacağını, yasal mirasçılarının terekeden eline geçecek payları belirlemesi sebebiyle maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf niteliğindedir. Dolayısıyla denkleştirmeye yönelik beyanlar ilişkin olduğu kazandırma işlemiyle arasında herhangi bir bağ olmayan tamamen miras hukuku karakterli bir işlemdir. Mirasbırakan bu beyanlarından tek taraflı olarak her zaman dönebilir.

Mirasbırakan, denkleştirme rejimini belirleyen beyanlarını ister denkleştirmeye tabi kazandırmanın yapıldığı esnada ister daha sonradan hiçbir şekle bağlı olmadan ileri sürebilir. Kazandırma işleminin belirli şekillerde yapıldığı durumlarda da sonuç değişmez. Mirasbırakan sadece altsoyunu denkleştirmeden

muaf tutmaya yönelik irade beyanını MK m.669/II gereği açık bir şekilde ortaya koymalıdır. Mirasbırakanın diğer denkleştirmeyi emreden veya kaldıran beyanlarının zımni olarak da ortaya konulabileceği kabul edilmektedir. Fakat bu durumun denkleştirme hesabında yaratacağı güçlükleri önlemek için mirasbırakanın denkleştirmeyi düzenleyen beyanlarının nasıl olması gerektiği tek tipte düzenlenmelidir. Bu da MK m. 669/II'de öngörüldüğü şekliyle 'açık' bir beyan olmalıdır.

Mirasta denkleştirmeyi düzenleyen MK m. 669-675 hükümleri denkleştirmenin şeklini, şartlarını ve hesaplanması gibi konuları düzenlemiş fakat denkleştirme davasını açıkça düzenlememiştir. Fakat doktrinde, denkleştirme için bir dava açılabilmesi kabul edilmektedir. Söz konusu denkleştirme davası iki şekilde açılabilir. İlki denkleştirme yükümlülüğünün var olup olmadığı veya varsa ne miktarda olduğunu tespit etmeye yönelik olarak açılan tespit davasıdır. İkincisi denkleştirme yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak için açılan eda davasıdır. Denkleştirmeye ilişkin tespit davası hukuki yarar olması şartıyla mirasbırakanın ölümünden terekenin paylaşımına kadar açılabilir. Terekenin paylaşımına geçildikten sonra denkleştirmeye yönelik sadece denkleştirme yükümlülüğünün yerine getirilmesine yönelik olan eda davası açılabilir.

Kanunumuz denkleştirme yükümlülüğünün ifasında, denkleştirme borçlusunu mirasçıya bir seçimlik hak tanımıştır. Buna göre, denkleştirme borçlusunu mirasçı, kazandırma konusu şeyi terekeye aynen geri verebilir veya söz konusu kazandırmayı miras payına mahsup eder şeyin değeri miras payından fazla ise fazlalığı terekeye verir, şeyin değeri miras payından az ise farkı terekeden alır.

Denkleştirme borçlusunun sorumluluğunun kapsamını belirlemek için denkleştirme konusu malda denkleştirme anına kadar olan değer artış ve azalışları ile bu mala ilişkin gelir ve giderlerin hesaplanmasında MK m. 673/II hükmünün yollaması uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümleri (TBK m. 79-80) uygulanacaktır. Buna göre; denkleştirme borçlusu iyiniyetli ise; yani denkleştirmeyle yükümlü olduğunu bilmiyor ve bilmesi de gerekmiyorsa, kazandırma konusu malda meydana gelen zararlardan sorumlu olmayıp, yalnızca elinde kalanı denkleştirme ile yükümlüdür. İyiniyetli denkleştirme borçlusu mala yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri denkleştirme anında malda herhangi bir artı değeri kalmasa da talep edebilir. Zorunlu ve yararlı gider kategorisine girmeyen diğer giderler bakımından herhangi bir hak ileri süremez. Fakat yapılan bu giderler mala eklenen bir fazlalık şeklindeyse ve asıl şeye zarar vermeden çıkarılması mümkünse denkleştirme esnasında giderin ödenmesi önerilmedikçe fazlalık denkleştirme borçlusu tarafından alınabilir. Buna karşın denkleştirme borçlusu kötüniyetli ise; yani denkleştirmeyle yükümlü olduğunu biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, kazandırma konusu malda meydana gelen tüm zararlardan sorumlu olacağından, denkleştirme değeri tespit edilirken, kazandırma konusu şeyin iktisap edildiği andaki hali esas alınır. Kötüniyetli denkleştirme borçlusu mala yapmış olduğu zorunlu ve yararlı giderlerin sadece denkleştirme anında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir. Bu mala yapmış olduğu zorunlu ve yararlı gider kategorisine girmeyen diğer masraflar bakımından herhangi bir talep hakkı yoktur. Fakat yapılan bu masraflar mala eklenen bir fazlalık şeklindeyse ve asıl şeye zarar vermeden çıkarılması mümkünse denkleştirme esnasında giderin ödenmesi önerilmedikçe bu fazlalık denkleştirme borçlusu tarafından alınabilir.

KAYNAKÇA

- ANTALYA O. Gökhan Miras Hukuku, 2. B., İstanbul 2009
- AYAN Mehmet Miras Hukuku, 3. B., Konya 2005
- AYDIN-ÜNVER Tülay Miras Bırakanın Denkleştirmeye Tabi Kazandırmaları, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul 2011
- AYİTER Nuşin/
KILIÇOĞLU Ahmet M. Miras Hukuku, 2. B., Ankara 2011
- AYKONU M. Sadrettin Mirasta İade ve İlgili Yargıtay Kararları Üzerine Bir İnceleme, AD, Ankara 1973, S. 9, s. 698 vd.
- BAYGIN Cem Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması, EÜHFD C. XII, S. 3-4
Erzincan 2008
- BELGESAY Mustafa Reşit Türk Kanunu Medenisi Şerhi, 3. Kitap
Miras, 4. Baskı, İstanbul 1952
- BERKİ Ali Himmet Miras ve Tatbikat, 3. B., Ankara 1968
(Kısaltılmışı: Miras)

- BERKİ Ali Himmet Medeni Kanunda İade ve Tenkis,
Mukayeseli Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 2
Ankara 1957
(Kısaltılmışı: İade ve Tenkis)
- BERKİ Şakir Miras Hukuku, Ankara 1975
(Kısaltılmışı: Miras)
- BERKİ Şakir Miras Davalarında Müruruzaman ve
Defi, AÜHFD, C. 25, S. 1-2, Ankara
1968
(Kısaltılmışı: Müruruzaman)
- BERKİ Şakir Türk Hukukunda Mirasta Ret ve İade,
AD, 1952, S. 4, s. 480-497
(Kısaltılmışı: Ret ve İade)
- DURAL Mustafa/
ÖĞÜZ Tufan/
GÜMÜŞ Mustafa Alper Türk Özel Hukuku, C. 3, Aile Hukuku,
Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş
3.B., İstanbul 2010
- DURAL Mustafa/
ÖZ Turgut Miras Hukuku, 3. B., İstanbul 2006
- ENGİN Baki İlkay/
SEROZAN Rona Miras Hukuku, 3. B., Ankara 2012

- EREN Fikret
Mirasta İade, AD, Y. 1963, s. 340 vd.,
s. 370 vd.
(Kısaltılmışı: İade)
- EREN Fikret
Türk Medeni Hukukunda Tenkis
Davası, Ankara 1973
(Kısaltılmışı: Tenkis)
- ESCHER Arnold
Kommentar zum schweizerischen
Zivilgesetzbuch; Band III, 2. Abt.: Der
Erbgang (Art. 537-640 ZGB), 3. Aufl.,
Bearbeitet von Arnold ESCHER,
Zürich, 1959/1960
- GENÇCAN Ömer Uğur
Miras Hukuku, Ankara 2008
- GÖNENSAY Samim/
BİRSEN Kemalettin
Miras Hukuku, 2. B., İstanbul 1963
- GÖNENSAY Samim
Mirasta İade, İleri Hukuk, S. 34
İstanbul 1948
- GÖKTÜRK Hüseyin Avni
Miras Hukuku, 3. B., Ankara 1955

GÜİSAN François

‘Medeni Kanunun 527. ve 626.
(TKM m. 507 ve 603) Maddelerinde
Mirasbırakanın Miras Hissesine
Mahsuben Sağlığında Yaptığı
Teberrular Mefhumu’ Çev: K. F. Arık
AÜSBFD, 1953, C. VIII, S. 1

GÜRELLİ Nevzat

23.06.1950 tarihli RO 76 II 188 Sayılı
İsviçre Federal Mahkemesi Kararı
Çevirisi, MHAD, C. 1, S. 1, s. 68 vd.

HATEMİ Hüseyin

Miras Hukuku, 4. B., İstanbul 2004

İMRE Zahit

Türk Miras Hukuku, 4. B., İstanbul
1978

İMRE Zahit/
ERMAN Hasan

Miras Hukuku, 8. B., İstanbul 2011

İNAN Ali Naim/

Miras Hukuku, 8. B., Ankara 2012

ERTAŞ Şeref /

ALBAŞ Hakan

İNAL Nihat

Miras Davaları, 3. B., Ankara 2011

İNAL Emrehan

Denkleştirme ve Tenkis Davalarında
Parası Mirasbırakan Tarafından
Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına
Alınan Taşınmazların Durumu,
İÜHFİM C. LXV, S. 2, İstanbul 2007, s.
275-298

İŞGÜZAR Hasan

Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre
Miras Hukuku Hükümlerindeki
Değişiklikler ve Yenilikler, Ankara
2003

KAÇAK Nazif

Yeni İçtihatlarla Yeni Miras Hukuku
Ankara 2006

KILIÇOĞLU Ahmet M.

Miras Hukuku, 2. B., Ankara 2007

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip

Miras Hukuku, 3.B., İstanbul 1987
(Kısaltılmışı: Miras)

- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip Mirasta İade Mefhumu ve Murisin İadeye Tabi Kazandırmaları (basılmamış doçentlik tezi), İstanbul 1960
(Kısaltılmışı: İade Mefhumu)
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip Mirasta İade (=Denkleştirme) ile İlgili Meseleler, Medeni Kanun'un 50. yılı, Ankara 1977
(Kısaltılmışı: Meseleler)
- KÖMÜRCÜOĞLU Halit/
ERGÜNEY Hilmi Şahıs, Aile ve Miras Hukuku, Ankara 1951
- KÖPRÜLÜ Bülent Miras Hukuku Dersleri, 2. B., İstanbul 1985
- KURU Baki/
ARSLAN Ramazan/
YILMAZ Ejder Medeni Usul Hukuku, 6100 sayılı HMK'na göre yeniden yazılmış 23. B. Ankara 2012
- OZANEMRE YAYLA Hatice Tolunay Mirasın Paylaşılması, Ankara 2011

- OĞUZMAN Kemal
Miras Hukuku, 6. B., İstanbul 1995
- OĞUZMAN Kemal/
BARLAS Nami
Medeni Hukuk (Giriş-Kaynaklar-
Temel Kavramlar), 12. B., İstanbul
2005
- OĞUZMAN Kemal/
ÖZ Turgut
Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2
10. B., İstanbul 2013
- OLGAÇ Senai
Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Kanunu
Medenisi, C. 1, İstanbul 1956
- ÖZTAN Bilge
Miras Hukuku, 3. B., Ankara 2008
- ÖZUĞUR Ali İhsan
Tenkis, Mirasta Denkleştirme ve
Muvazaa Davaları, Ankara 2008
- SEROZAN Rona
Sağlar Arası İşlem Yoluyla Ölüme
Bağlı Kazandırma, İstanbul 1979
(Kısaltılmışı: Ölüme Bağlı
Kazandırma)

SEROZAN Rona

Sağlar Arası İşlem Yolu Eliyle Ölüme
Bağlı Kazandırma, Karma İşleme
Karma Rejim, Hayri Domaniç'e
Armağan, C. II, İstanbul 2001, s. 1015-
1021
(Kısaltılmışı: Karma İşlem)

SEVGİ Emre

Mirasbırakanın Muvazaalı İşlemleri
(yayımlanmamış yüksek lisans tezi)
İstanbul 2008

ŞENER Esat

Mirasta Tenkis-İade-İstihkak, Ankara
1995
(Kısaltılmışı: Mirasta İade)

ŞENER Esat

Miras Hukukunda İadenin Yeri ve
Önemi, Yargıtay Dergisi, 1976, C. 2,
S.1
(Kısaltılmışı: İade)

TEPECİ Kamil

Notlu ve İzahlı Türk Kanunu Medenisi,
C. 1, Şahsın Hukuku, Aile Hukuku,
Miras, Ankara 1946

TOPDEMİR Fuat

Miras bırakanın Mirasçıda Mal
Kaçırma Amacıyla Yaptığı Muvazaalı
İşlemlere Karşı Mirasçılarda Başvuru
Yolları (yayımlanmamış yüksek lisans
tezi), İstanbul 1995

TURAN BAŞARA Gamze

Miras Hukukunda Denkleştirme
Ankara 2013

TURANBOY K. Nuri

Mirasbırakanın Denkleştirme ve
Tenkise Bağlı Sağlar Arası Hukuki
İşlemleri, Ankara 2010

TUOR Peter/PICENONI Vito

Berner Kommentar, Band III, Das
Erbrecht, 2. Abteilung, Der Erbgang
(Art.537-640 ZGB), 2. Auflage des
Kommentars von Prof. Dr. Peter
TUOR Bearbeitet und nachgeführt von
Vito PICENONI, Bern 1966

TÜFEK K. Gültekin

Miras Hukukunda Tenkis ve İade
Davaları, Ankara 1977

UYAR Talih

Uygulamada Tereddüt ve İhtilaf

Konusu Konusu Olan Üç Müessese:

Mirasta Tenkis-İptal ve İade, Ankara

Barosu Dergisi, 1971, S. 3, s. 406 vd.

VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet

Türk Medeni Kanununa Göre Medeni

Hukuk, 2. B., İstanbul 1956

YAZICI Hilmi/ATASOY Hasan

Şahıs Aile ve Miras Hukuku ile İlgili

Yargıtay Tatbikatı 1952-1970 Ankara

1970

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

www.yargitay.gov.tr